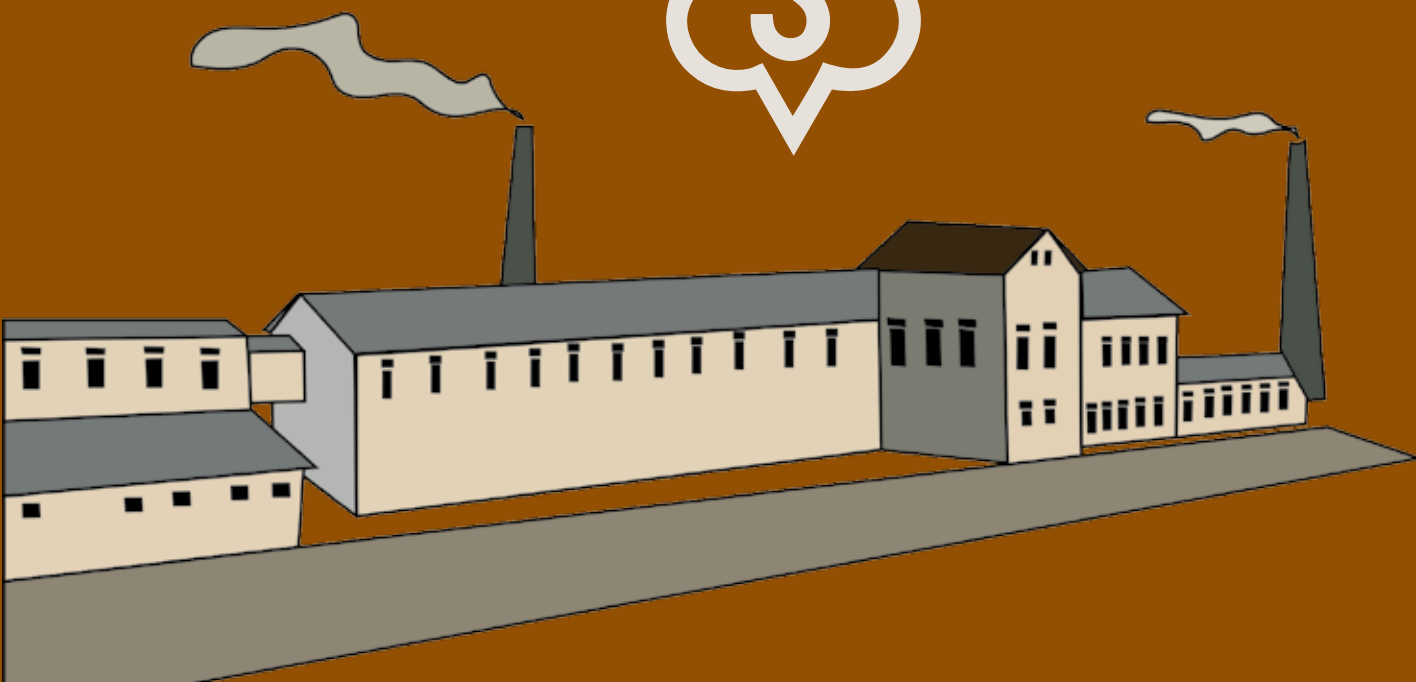

150 LET ŠATOVSKÉ TOVÁRNY NA KERAMIKU

150 JAHRE DER KERAMIKFABRIK IN ŠATOV

(1873-2023)

katalog výstavy / Katalog der Ausstellung

EVROPSKÁ UNIE

REGIONÁLNÍ
ROZVOJOVÁ
AGENTURA
JIŽNÍ MORAVY

KPF-02-261

Pflastersteingattungen.

Fig. 2.

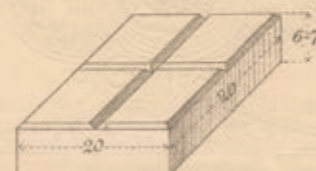

Fig. 1.

Trottoirplatte.

Fig. 3.

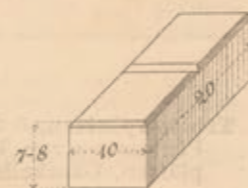
Einfahrtstein.

Fig. 2. a.

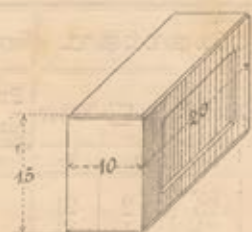
Trottoirplatten.

Fig. 4.

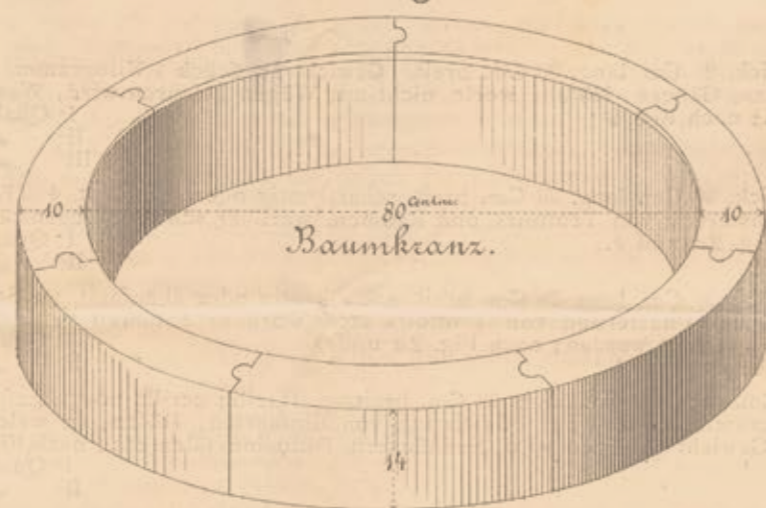
Stallstein.

Fig. 6.

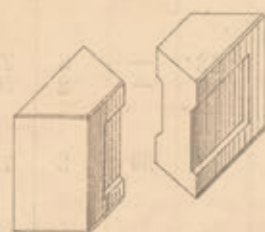
Schweres Strassenpflaster.

Fig. 11.

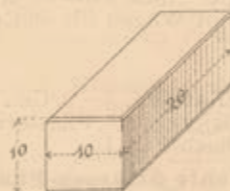
Baumkranz.

Fig. 6 a.

Halbes Strassenpflaster.

Fig. 5.

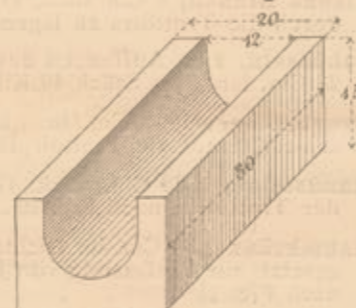
Leichtes Strassenpflaster.

Fig. 7.

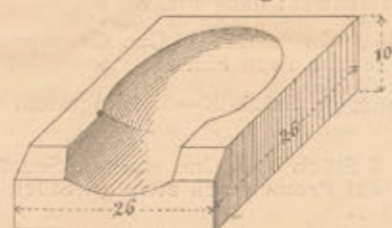
Flache Rinne.

Fig. 9.

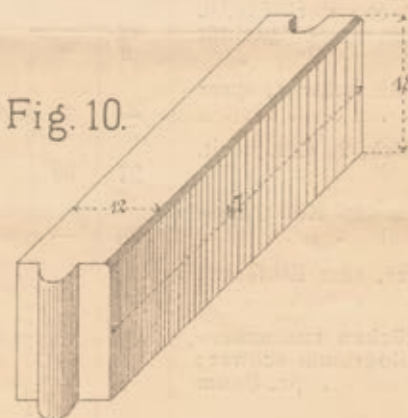
Grundrinne.

Fig. 8.

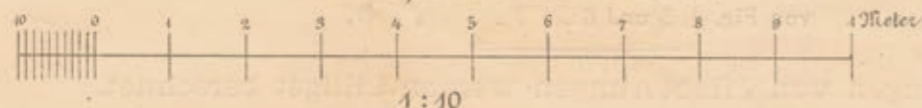

Schüssoel.

Fig. 10.

Randstein.

1 : 10

150 LET ŠATOVSKE TOVARNY NA KERAMIKU
150 JAHRE DER KERAMIKFABRIK IN ŠATOV

(1873-2023)

katalog výstavy / Katalog der Ausstellung

Klára Píscová

ÚVODNÍ SLOVO

Věnováno občanům městyse Šatov a bývalým zaměstnancům šatovské továrny na keramiku.

Kritický katalog vznikl souběžně s výstavou k příležitosti 150 let od založení továrny. Tento cyklus doplňuje i kniha předkládající historii šatovské továrny na keramiku.

Šatovská továrna na keramické zboží byla založena roku 1873 Wolfgangem Jochemem. Provoz zde zanikl rokem 1998 po nevydařené privatizaci, avšak jako společnost oficiálně zanikla až rokem 2017. Její produkční období tedy trvalo 125 let. Po dobu svého působení několikrát změnila majitele či byla pod správou státu. Šatovská továrna na keramické zboží se ve své historii několikrát stala součástí i jiných keramických závodů, jako byly například Poštorenské keramické závody či Moravské keramické závody, Rájec-Jestřebí, ale v některých obdobích byla nadřazena jiným provozovnám s podobným výrobním zaměřením, jednalo se o provozovny v nedalekých obcích Únanov a Lechovice. Továrna zažila jak období velké prosperity, tak i období krize, kdy na krátkou dobu došlo k úplnému zastavení provozu, a to v souvislostech s událostmi velké hospodářské krize a druhé světové války. Hlavním a také nejnámějším produktem této továrny byly vysoce slinité kyselinovzdorné chodníkové či průmyslové dlaždice dělené do čtyř částí křížem. Dále továrna produkovala zejména interiérové mozaikové dlaždice, kameninové nádoby a zahradní vázy, obkladové dlaždice a další typy průmyslové i hospodářské keramiky.

Továrna zanechala nejen v Šatově, ale i ve světě významné stopy. Výrobky byly ze Šatova vyváženy pro potřeby našeho státu, avšak významným odbytištěm byly i vzdálené státy jako například Norsko, Island, Švýcarsko či bývalé státy SSSR. Historie továrny i její oblastní dosahy byly tedy poměrně široké. Úkolem kritického katalogu je představit čtenářům přehled co největšího počtu výrobků, které továrna produkovala. Výrobky jsou v katalogu logicky členěny do skupin se stejnými charakteristikami. Jednotlivé výrobky jsou poté popsány z hlediska vzhledu, použití, období výroby a pokud je známo, tak i z hlediska výroby. Další informace k tématu mohou zájemci nalézt na stejnojmenné výstavě, v publikaci, věnující se historii továrny či v mé bakalářské a diplomové práci, která se historií továrny zabývá velmi podrobně.

Tento cyklus zahrnující knihu, výstavu a kritický katalog vychází z mých studentských prací, avšak nemohl by vzniknout bez iniciace paní starostky Ing. Lenky Stupkové, která se na jeho vzniku a realizaci přímo podílela a tímto jí patří velké poděkování. Vděk patří také PhDr. Dagmar Koudelkové, Mgr. Danuši Šmerdové, manželům Kropáčovým, Ing. Zdeňku Jarošovi, Mag. Heleně Schrolmberger a Philippu Schleidтови, díky jejichž velkorysé pomoci bylo možné cyklus vybudovat. A v neposlední řadě patří poděkování i všem pamětníkům a bývalým zaměstnancům továrny, kteří mi pro účely cyklu poskytly rozhovor. Patří mezi ně bývalý ředitel továrny Josef Ryzí, dále Petr Novák a Ing. Františka Jahodová, Pavla Bialasová, Ondřej Šinka, Štěpán (Štefan) Jančík, Jan Holzer, Alena Špetíková a Ing. Pavel Texl.

EINLEITUNG

Gewidmet den Bürgern des Marktfleckens Šatov und den ehemaligen Mitarbeitern der Tonwarenfabrik in Šatov.

Der kritische Katalog ist parallel mit der Ausstellung anlässlich der 150 Jahren seit der Gründung der Fabrik entstanden. Dieser Zyklus wird auch vom Buch ergänzt, welches die Historie der Tonwarenfabrik darstellt.

Die Tonwarenfabrik in Šatov wurde in 1973 von Wolfgang Jochem gegründet. Der Betrieb ist im Jahr 1998 nach einer nicht gelungenen Privatisierung niedergegangen, aber die Gesellschaft ist offiziell erst in 2017 erloschen. Ihre Produktionsära dauerte also 125 Jahre. Während ihrer Existenz haben sich ihre Eigentümer einige Male geändert, sie war auch unter der Staatsverwaltung. Die Tonwarenfabrik in Šatov wurde in ihrer Historie auch einige Male zum Bestandteil anderer Tonwarenfabriken, wie z.B. Poštorenské keramické závody (Keramikwerke Poštorná, deutsch Unter Themenau) oder Moravské keramické závody Rájec-Jestřebí (Keramikwerke Rájec-Jestřebí, deutsch Raitz-Jestreb), aber in manchen Perioden war sie anderen Betriebsstätten mit ähnlicher Produktionsrichtung übergeordnet, es handelte sich um Betriebsstätten in den nicht weit liegenden Gemeinden Únanov (deutsch Winau) und Lechovice (deutsch Lechwitz). Die Fabrik hat sowohl Perioden mit großer Prosperität, als auch Krisenperioden erlebt, in denen es kurz zur kompletten Außerbetriebsetzung des Betriebs gekommen ist, und zwar im Zusammenhang mit den Ereignissen der großen Wirtschaftskrise und des zweiten Weltkriegs. Das Hauptprodukt, welches auch das bekannteste Produkt dieser Fabrik war, waren hoch gesinterte säurebeständige Gehsteig- oder Industriefeinstiegzeugpflaster und -platten, die mit einem Kreuz auf vier Teile geteilt wurden. Weiter hat die Fabrik vor allem Mosaikplatten für Innenräume, Steinzeuggefäße und Gartenvasen, Wandverkleidungsplatten und weitere Typen von Industrie- und Wirtschaftsteinzeugprodukten produziert.

Die Fabrik hat nicht nur in Šatov sondern auch auf der Welt bedeutende Spuren hinterlassen. Die Produkte wurden für den Bedarf unseres Staats aus Šatov geliefert, bedeutende Absatzgebiete waren aber auch ferner liegende Staaten, wie z.B. Norwegen, Island, die Schweiz oder ehemalige Staaten der UdSSR. Die Historie der Fabrik und ihre regionale Reichweite waren also relativ breit. Die Aufgabe des kritischen Katalogs ist es, den Lesern eine Übersicht mit größtmöglicher Anzahl der Produkte vorzustellen, die in der Fabrik produziert wurden. Die Produkte sind im Katalog in Gruppen mit denselben Charakteristiken logisch aufgeteilt. Die einzelnen Produkte sind danach von der Sicht des Aussehens, Benutzung, Produktionszeitraum und sofern es bekannt ist, dann auch von der Sicht der Produktion beschrieben. Weitere Informationen zum Thema können die Interessenten auf der gleichnamigen Ausstellung, in einer Publikation, die sich der Historie der Fabrik widmet, oder in meiner Bakkalaureat- und Diplomarbeit finden, die sich mit der Geschichte der Fabrik sehr ausführlich befasst.

Dieser Zyklus, welcher das Buch, die Ausstellung und den kritischen Katalog beinhaltet, beruht auf meinen Studentenarbeiten, er könnte aber ohne Initiierung von Frau Bürgermeisterin Ing. Lenka Stupková, die sich an seinem Entstehen und seiner Realisierung direkt beteiligt hat, nicht entstehen und deshalb möchte ich mich bei ihr hiermit sehr bedanken. Dankeswort gehört auch an PhDr. Dagmar Koudelková, Mgr. Danuše Šmerdová, Ehepaar Kropáč, Ing. Zdeněk Jaroš, Mag. Helena Schrolmberger und Philipp Schleidt. Dank ihrer großzügigen Hilfe war es möglich, den Zyklus zusammenzustellen. Nicht zuletzt gehört ein Dankeswort auch an alle Augenzeugen und ehemalige Mitarbeiter der Fabrik, die mir Gespräch für meinen Zyklus gewährt haben. Zu ihnen gehört der ehemalige Direktor der Fabrik Josef Ryzí, weiter Petr Novák und Ing. Františka Jahodová, Pavla Bialasová, Ondřej Šinka, Štěpán (Štefan) Jančík, Jan Holzer, Alena Špetíková und Ing. Pavel Texl.

OBSAH

<i>Časové vymezení výroby</i>	6
<i>Dlažba</i>	8
<i>Tvarované prvky dlažby</i>	28
<i>Kameninové výrobky</i>	32
<i>Cihly různého použití</i>	40
<i>Drobné keramické předměty</i>	42
<i>Sanitární keramika</i>	44
<i>Značení výrobků</i>	46

INHALT

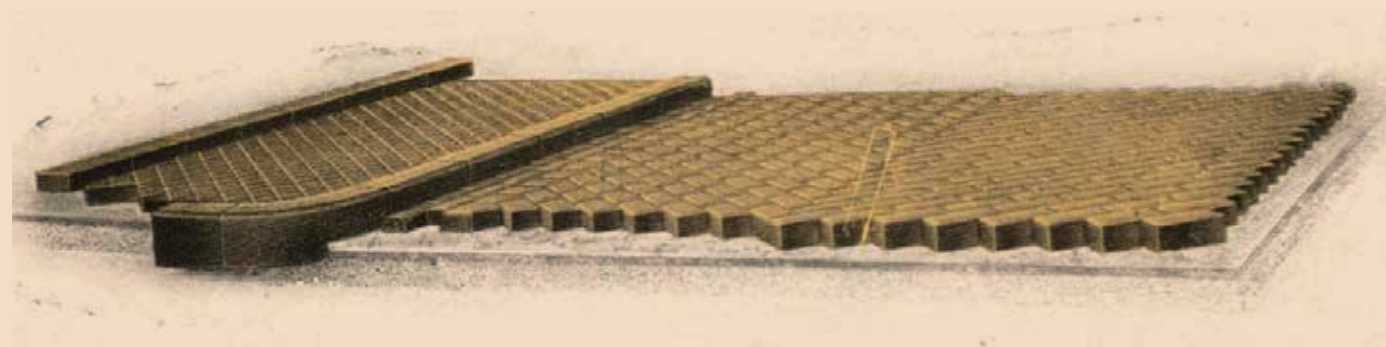
<i>Zeitabgrenzung der Produktion</i>	7
<i>Platten und Pflaster</i>	8
<i>Platten-/Pflasterformteile</i>	28
<i>Steinzeugprodukte</i>	32
<i>Ziegel für verschiedene Benutzung</i>	40
<i>Kleine keramische Gegenstände</i>	42
<i>Sanitärkeramik</i>	44
<i>Bezeichnung der Produkte</i>	46

DLAŽBA

Výrobou keramické dlažby se továrna zabývala od jejího vzniku až po zánik produkce, tedy 125 let. Během této doby se továrna zaměřovala na výrobu několika druhů jak exteriérové, tak i interiérové dlažby. Po celou dobu jejího fungování však byl vyráběn pouze typ venkovní dlažby, která byla primárně určena pro dláždění chodníků a průmyslových hal. Tento typ dlažby se po několikaleté tradici její výroby v Šatově dočkal označení jako „šatovská dlaždice“. Mezi další druhy dlažby, kterou se továrna v průběhu své existence zabývala, patří takzvaný silniční špalík, exteriérová a interiérová dekorativní dlažba, dlažba určená pro stáje, kachle pro kamna, fasádní pásy a také obkladové glazované dlaždice. U všech dochovaných typů dlažby lze sledovat velice nízkou nasákavost vody, vysokou slinutost střepu a nízké opotřebení. Dlažba byla zprvu vyráběna tzv. mokrou metodou, to znamená, že byla hlína nejdříve ztekucena a následně lisována do kovových forem za pomoci hydraulického lisu. Později továrna přešla na dokonalejší lisování tzv. suchou metodou, kdy byla suchá rozemletá hlína kladena do forem a dále lisována také hydraulickým lisem. Dlaždice byly poté vypalovány při vysoké teplotě až do teplotního bodu slinutí, který se již velmi blíží teplotnímu bodu tání.

PLATTEN UND PFLASTER

Mit der Produktion der Platten und Pflaster hat sich die Fabrik seit ihrem Entstehen bis zum Niederhang der Produktion, also 125 Jahre, beschäftigt. Während dieser Zeit hat sich die Fabrik auf die Herstellung einiger Arten von Platten und Pflaster sowohl für Außenbereiche als auch Innenbereiche orientiert. Für die ganze Zeit ihres Funktionierens wurde aber nur der Typ der Platten und Pflaster für Außenbereiche, der primär für die Pflasterung der Gehsteige und Industriehallen bestimmt war, produziert. Dieser Typ der Pflasterung hat nach mehrjähriger Tradition ihrer Produktion in Šatov die Bezeichnung „šatovská dlaždice“ (Schattauer Platte/Pflaster) erhalten. Zu weiteren Arten der Pflasterung, mit der sich die Fabrik während ihrer Existenz beschäftigt hat, gehören sog. Straßenpflastersteine, dekorative Platten und Pflaster für Außen- und Innenbereiche, Platten und Pflaster für Ställe, Ofenkacheln, Fassadenbänder und auch glasierte Wandverkleidungsplatten. Bei allen erhaltenen Platten- und Pflasterarten kann man eine sehr niedrige Wasseraufnahme, hohe Sinterung der Scherbe und kleine Abnutzung sehen. Die Platten/Pflaster wurden zuerst mit einer sog. nassen Methode hergestellt, d.h., dass der Lehm/Ton zuerst verflüssigt und dann in Metallformen mittels einer hydraulischen Presse gepresst wurde. Später ist die Fabrik auf besseres Pressen mit einer sog. trockenen Methode übergegangen, wo der trockene zermahlene Lehm/Ton in Formen gegeben und dann auch mit einer hydraulischen Presse gepresst wurde. Danach wurden die Platten/Pflaster bei hoher Temperatur bis zum Sinterpunkt ausgebrannt, welcher sich schon sehr dem Temperatur-Taupunkt nähert.

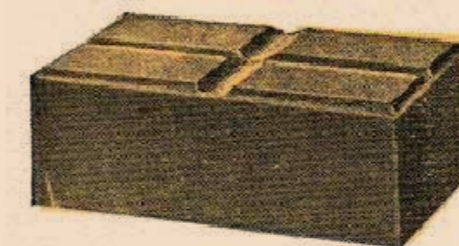
Obr. 1 Pokládka chodníkové a silniční dlažby
Bild 1 Verlegung der Gehsteigplatten und Straßenpflaster

Obr. 2 Interiérová mozaiková dlaždice
Bild 2 Mosaikplatte für Innenräume

Obr. 3 Značení na mozaikové dlažbě
Bild 3 Markierung an den Mosaikplatten

Dlaždice pro stáje 15/10/5*5 cm,
čtyřdílná.

Obr. 4 Dlažba určená pro stáje
Bild 4 Die für Ställe bestimmten Pflasterung

Obr. 5 Jemná exteriérová dlažba
Bild 5 Feine Platten für Außenbereiche

Obr. 6 Glazovaná obkladová dlaždice
Bild 6 Glasierte Wandverkleidungsplatte

CHODNÍKOVÁ DLAŽBA

Tento typ dlažby se po několikaleté tradici její výroby v Šatově dočkal označení jako „šatovská dlaždice“² Charakterizovala ji kyselinovzdornost, vysoká odolnost vůči tlaku a otěru.³ Pro tyto vlastnosti byla s oblibou používána nejen pro dláždění veřejných chodníků a průmyslových podniků, ale i podlah veřejných budov, jatek, tržnic a nádraží.⁴

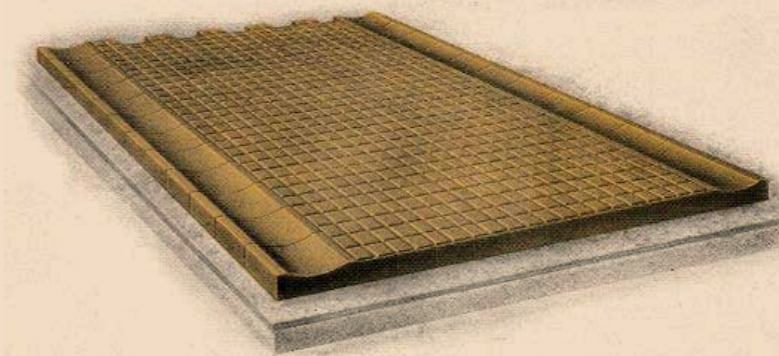
Její produkce se předpokládá již od zahájení výroby v roce 1874 a to z toho důvodu, že se továrna již od počátku zabývala výrobou jednoduchých slinutých desek pro chodníky, slinuté dlažby pro silnice a slinutých klinkrových cihel pro zdění mol a kanálů.⁵ První písemná zmínka o prodeji chodníkové dlažby však pochází až z roku 1877. Teprve tato informace může s ověřením potvrdit výrobu tohoto typu zboží.⁶ Výroba chodníkové dlažby přetrvala po celou dobu existence továrny, došlo pouze k úpravě produktu. Dříve byla chodníkovou dlaždicí nazývána jednoduchá hladká slinutá deska ve tvaru čtverce, později však tento název přejala i čtyřdílná dlaždice taktéž čtvercového tvaru rozdělená charakteristickým křížem, která byla původně určena pro dláždění příjezdových cest.⁷ Výroba původních hladkých chodníkových dlaždic i přesto přetrvala a probíhala souběžně s výrobou čtyřdílných dlaždic.⁸ Toto tvrzení lze usoudit na zá-

GEHSTEIGPLATTEN

Dieser Typ der Pflasterung hat nach mehrjähriger Tradition ihrer Produktion in Šatov die Bezeichnung „Schattauer Platte/Pflaster“ erhalten.² Charakteristisch waren für sie Säurebeständigkeit, hohe Druck- und Abriebfestigkeit.³ Wegen diesen Eigenschaften wurde sie gerne nicht nur für die Pflasterung öffentlicher Gehsteige und Industriebetriebe benutzt, sondern auch für Fußböden in öffentlichen Gebäuden, Schlachtereien, Markthallen und Bahnhöfen.⁴

Es wird angenommen, dass sie bereits vom Beginn der Produktion im Jahr 1874 produziert wurde, und zwar deshalb, weil sich die Fabrik schon seit Anfang an mit der Produktion einfacher gesinterter Gehsteigplatten, gesinterter Pflastersteine für Straßen und gesinterter Klinkerziegel für das Mauern von Moli und Kanälen befasst hat.⁵ Die erste schriftliche Erwähnung über den Verkauf von Gehsteigplatten stammt aber erst vom Jahr 1877. Erst diese Information kann überprüft die Produktion von diesem Warentyp bestätigen.⁶ Die Produktion der Gehsteigplatten überdauerte die ganze Dauer der Existenz der Fabrik, es ist nur zu Abänderung des Produktes gekommen. Früher wurde als Gehsteigplatte eine einfache glatte gesinterter Platte in Quadratform bezeichnet, später hat aber diesen Namen auch die vierteilige Platte ebenfalls in

kladě studia dvou katalogů továrny. Katalog z roku 1877 zmiňuje odlišný název a způsob užití těchto dvou typů dlaždic,⁹ nicméně katalog z období let 1930-1942 již oba typy dlaždic nazývá jako chodníkovou dlažbu.¹⁰ Změna nastala také ve velikosti dlaždic. Dle dobového katalogu z roku 1877 se vyráběly chodníkové dlaždice o rozměrech 20x20 cm a výšce 5 nebo 7 cm¹¹, kdežto katalog z let 1930-1942 již udává jinou míru výrobku, a to 15x15 cm s výškou 3 nebo 4 cm.¹² Design dlaždic zůstal i po druhé světové válce stejný. Jedinou inovací byla příležitostná výroba chodníkových dlaždic s vlisovanou mřížkou, která dlaždici dělila do devíti částí. Chodníkové dlaždice tohoto provedení se vyráběly až do ukončení provozu továrny v roce 1998, vyjma období druhé světové války.

Obr. 7 Pokládka chodníkové dlažby a postranních žlábků
Bild 7 Visualisierung der Verlegung der Gehsteigplatten und Seitenrinnen

Quadratform übernommen, die durch einen charakteristischen Kreuz aufgeteilt wurde, welche ursprünglich für die Pflasterung der Zufahrtswege bestimmt war.⁷ Die Produktion der ursprünglichen glatten Gehsteigplatte ist trotzdem überdauert und hat parallel mit der Produktion der vierteiligen Platten stattgefunden.⁸ Auf diese Behauptung kann aufgrund des Studiums von zwei Firmenkatalogen geschlossen werden. Der Katalog vom Jahr 1877 erwähnt einen abweichenden Namen und Benutzungsart von diesen zwei Plattentypen,⁹ nichtsdestoweniger der Katalog aus den Jahren 1930-1942 bezeichnet schon beide Typen der Platten als Gehsteigplatten.¹⁰ Es ist auch zu einer Änderung in der Größe der Platten gekommen. Laut dem zeitgemäßen Katalog vom Jahr 1877 wurden Gehsteigplatten (Trottoirplatten) mit Maßen 20x20 cm und Höhe 5 oder 7 cm hergestellt,¹¹ aber der Katalog aus den Jahren 1930-1942 führt schon ein anderes Maß des Produktes an, und zwar 15x15 cm mit der Höhe 3 oder 4 cm.¹² Das Design der Platten/Pflaster ist auch nach dem zweiten Weltkrieg gleichgeblieben. Die einzige Innovation war eine gelegentliche Produktion der Gehsteigplatten mit eingepresstem Raster, der die Platte auf neun Teile aufgeteilt hat. Die Gehsteigplatten in dieser Ausführung wurden bis zum Ende des Fabrikbetriebs im Jahr 1998, außer der Zeit des zweiten Weltkriegs, hergestellt.

² MZA, K282 Poštorenské keramické závody, s. p., Břeclav, kart. 37, složka: Povolení zprovoznění, živnostenskopravní schválení, dokument: dopis ze dne 27. dubna 1955, ve věci dopisu: *Stručný postup výroby v Šatově*.

³ T., P. *První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol.* Praha: František Rebec, [cca 1930-1942], s. 1-2.

⁴ Tamtéž, s. 13-14.

⁵ *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch: 50 Jahre Wiener Arbeit*, s. 34.

⁶ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellweg & Comp. in Schattau bei Znaim.

⁷ Tamtéž, s. 2.

⁸ T., P. *První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol.*, op. cit., s. 6.

⁹ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellweg & Comp. in Schattau bei Znaim, op. cit., s. 2.

¹⁰ T., P. *První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol.*, op. cit., s. 6.

¹¹ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellweg & Comp. in Schattau bei Znaim, op. cit., s. 2.

¹² T., P. *První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol.*, op. cit., s. 6.

² Mährisches Landesarchiv (MZA), K282 Keramikwerke Poštorná, Staatsbetrieb, Břeclav, Kart. 37, Ordner: Genehmigung der Inbetriebnahme, gewerberechtliche Genehmigung, Dokument: Brief vom 27. April 1955, im Betreff des Briefes: *Stručný postup výroby v Šatově* (Kurze Beschreibung des Produktionsverfahrens in Šatov)

³ T., P. *První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol.* (Erste Tonwarenfabrik, Aktiengesellschaft in Šatov, Aktiengesellschaft) Prag: František Rebec, [ca. 1930-1942], S. 1-2.

⁴ Ebenda, S. 13-14.

⁵ *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch: 50 Jahre Wiener Arbeit*, S. 34.

⁶ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellweg & Comp. in Schattau bei Znaim.

⁷ Ebenda, S. 2.

⁸ T., P. *První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol.*, wiederholt zitiert, S. 6.

⁹ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellweg & Comp. in Schattau bei Znaim, wiederholt zitiert, S. 2.

¹⁰ T., P. *První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol.*, wiederholt zitiert, S. 6.

¹¹ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellweg & Comp. in Schattau bei Znaim, wiederholt zitiert, S. 2.

¹² T., P. *První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol.*, wiederholt zitiert, S. 6.

Obr. 8 / Bild 8
Hladká chodníková dlaždice
Glatte Gehsteigplatte

Obr. 9 / Bild 9
Čtyřdílná chodníková dlaždice
v červeném odstínu
Viertheilige Gehsteigplatte in
rotem Farbton

Obr. 10 / Bild 10
Devítidílná chodníková dlaždice
v zeleném odstínu
Neunteilige Gehsteigplatte in
grünem Farbton

Obr. 11 / Bild 11
Nevypálená zámková dlažba
z konečného období provozu
Nicht ausgebrannter Schloßpflaster
aus der abschließenden
Betriebszeit

Obr. 12 / Bild 12
Hladká chodníková dlaždice
v červeném odstínu
Glatte Gehsteigplatte in rotem
Farbton

Obr. 13 / Bild 13
Čtyřdílná chodníková dlaždice
ve žlutém odstínu
Glatte Gehsteigplatte in rotem
Farbton

Obr. 14 / Bild 14
Devítidílná chodníková dlaždice
v červeném odstínu
Neunteilige Gehsteigplatte in
rotem Farbton

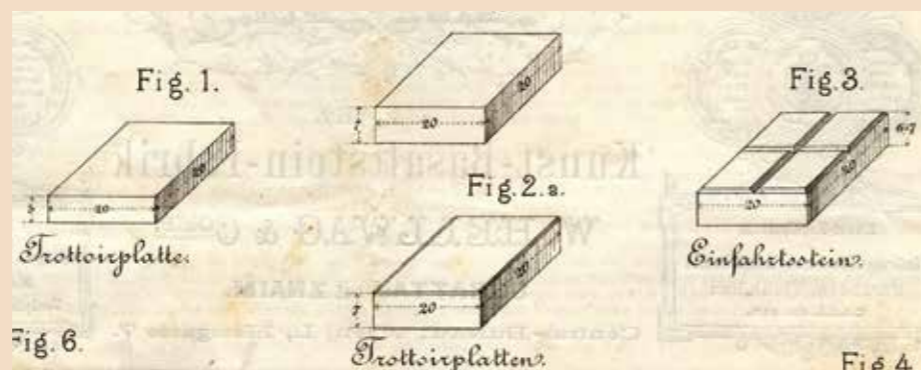

Obr. 15 / Bild 15
Dvanáctidílná chodníková dlaždice
ve tmavě červeném odstínu
Zwölfttheilige Gehsteigplatte in
dunkelrotem Farbton

DLAŽBA PRO PŘÍJEZDOVÉ CESTY

Dlažba pro příjezdové cesty byla dle katalogu továrny jistě vyráběna od roku 1877,¹³ avšak její výrobu lze, stejně jako u chodníkových dlaždic, předpokládat již od zahájení provozu továrny v roce 1874.¹⁴ V německém jazyce je nazývána pojmem Einfahrtsstein.¹⁵ Jak již bylo zmíněno, jednalo se o čtyřdílnou dlaždici dělenou křížem a její vzhled, účel a velikost časem splynuly s chodníkovou dlažbou. Do které doby byla dlažba doporučována pro příjezdové cesty, není známo. Rozměry vjezdové dlaždice z roku 1877 byly 20x20 cm s 6-7 cm výškou. Poslední nalezená inzerce továrny, kde je vyobrazena tato dlaždice v původním rozměru, pochází z roku 1894.¹⁶ V následujících letech se v inzercích tato nabídka také vyskytuje, avšak není doplněna ilustrací ani rozměry a nelze tak určit, zda se vyráběla jako samostatný sortiment, nebo sortiment typově totožný s chodníkovou dlažbou. Je však možné předpokládat, že byla dlažba pro příjezdové cesty jakožto samostatný výrobek produkována až do roku 1926, jelikož tou dobou továrna přecházela na nový způsob lisování¹⁷ a je tak pravděpodobné, že se tou dobou obměňovaly i formy k lisování.

Obr. 17 / Bild 17
Dlažba pro příjezdové cesty v Hnanicích
Pflaster für Zufahrtswege in Hnanice

Obr. 16 Varianty chodníkové dlažby a dlažby pro příjezdové cesty v katalogu továrny z roku 1877
Bild 16 Varianten der Gehsteigplatten und Pflaster für Zufahrtswege im Katalog der Fabrik vom Jahr 1877

PFLASTER FÜR ZUFahrTSWEGE

Pflaster für Zufahrtswege wurde laut Fabrikatolog sicher seit dem Jahr 1877 hergestellt,¹³ aber man kann seine Herstellung so, wie bei den Gehsteigplatten, schon seit dem Beginn des Fabrikbetriebs im Jahr 1874 annehmen.¹⁴ In deutscher Sprache wird Pflaster als Einfahrtsstein genannt.¹⁵ Wie bereits erwähnt wurde, hat es sich um einen vierteiligen Pflaster/Platte, aufgeteilt mit einem Kreuz, gehandelt, und sein Aussehen, Zweck und Größe sind mit der Zeit mit den Gehsteigplatten verwachsen. Bis zu welcher Zeit Pflaster für Zufahrtswege empfohlen wurde, ist nicht bekannt. Maße der Einfahrtssteine vom Jahr 1877 waren 20x20 cm mit Höhe 6-7 cm. Die letzte gefundene Anzeige der Fabrik, wo dieser Stein in ursprünglichem Maß angezeigt ist, stammt vom Jahr 1894.¹⁶ Dieses Angebot erscheint in den Anzeigen auch in folgenden Jahren, es ist aber um kein Bild oder Maße ergänzt und man kann so nicht festlegen, ob er als ein separates Sortiment oder ein im Typ identisches Sortiment mit den Gehsteigplatten hergestellt wurde. Man kann aber annehmen, dass die Pflaster für Zufahrtswege als ein separates Produkt bis zum Jahr 1926 produziert wurden, weil in der damaligen Zeit die Fabrik auf eine neue Art vom Pressen übergegangen ist¹⁷ und so ist es wahrscheinlich, dass in dieser Zeit auch die Pressformen ausgetauscht wurden.

SILNIČNÍ DLAŽBA

Silniční dlažba neboli silniční špalík je typ dlažby, který se používal pro dláždění silnic. V německém jazyce je tento produkt nazýván jako Strassenpflaster¹⁸ nebo Strasse-Pflasterstein.¹⁹ Hlavní předností dlažby ze „šatovských špalíků“ byla pevnost v tlaku, tvrdost, malé opotřebení, hygienické přednosti, mrazuvzdornost, kyselinovzdornost a také rychlé odvádění dešťové vody.²⁰

Výroba silniční dlažby se předpokládá již od zprovoznění továrny v roce 1874.²¹ První zmínka o použití, a tedy i existenci silničního špalíku však pochází z roku 1875, kdy jím byly vydlážděny silnice obce Mödling.²² S jistotou lze tedy říci, že v roce 1875 již výroba tohoto produktu probíhala. V roce 1877 probíhala výroba dvou typů silničních špalíků tzv. lehkého a těžkého špalíku. Těžký špalík byl určen pro silnice, na kterých bude probíhat těžká nákladní doprava, kdežto lehký špalík měl vyhovovat silnicím, po kterých se pohybují převážně lehké koňské povozy. Tyto dva typy se tak lišily svou velikostí.²³ Avšak dle dalšího katalogu z let 1930-1942 již probíhala pouze výroba jednoho typu špalíků,²⁴ v průběhu času se tedy výroba omezila a vznikl velikostně nový typ špalíku. Vzhled této dlažby zůstal po dobu její výroby téměř stejný. Nepatrně se tedy změnila pouze velikost a vzorek horní plochy dlaždice. V katalogu z roku 1877 jsou zmíněny rozměry špalíků 20x10 cm a výška 15 cm či 10x20 cm s výškou 10 cm,²⁵ kdežto v pozdějším katalogu z let 1930-1942 je k vidění změna rozměru na 20 x 9 cm s výškou 7 cm.²⁶ Výroba tohoto druhu sortimentu skončila v roce 1939 s úpadkem továrny, který byl spjat s druhou světovou válkou.

STRASSENPFLESTER

Straßenpflaster, d.h. Straßen-Pflasterstein, auch Straßen-Pflasterstein, ist ein Pflasertyp, welcher für die Straßenpflasterung benutzt wurde. In deutscher Sprache wird dieses Produkt als Straßenpflaster¹⁸ oder Straßen-Pflasterstein genannt.¹⁹ Der Hauptvorteil der Pflasterung aus Straßen-Pflastersteinen war die Druckfestigkeit, Härte, kleiner Abrieb, hygienische Vorteile, Frostbeständigkeit, Säurebeständigkeit und auch schnelle Regenwasserabführung.²⁰

Es wird angenommen, dass er bereits von der Inbetriebnahme der Fabrik im Jahr 1874 produziert wurde.²¹ Die erste Erwähnung über die Benutzung, also auch Existenz vom Straßen-Pflasterstein stammt aber vom Jahr 1875, wann mit ihm Straßen in der Gemeinde Mödling gepflastert wurden.²² Mit Sicherheit kann also gesagt werden, dass im Jahr 1875 dieses Produkt schon produziert wurde. Im Jahr 1877 wurden zwei Typen der Straßen-Pflastersteine hergestellt, ein sog. leichter und ein schwerer Pflasterstein. Der schwere Pflasterstein war für Straßen bestimmt, an denen Schwerlastverkehr fahren wird, leichter Pflasterstein sollte für Straßen geeignet sein, an denen sich überwiegend leichte Pferdefuhrwerke bewegen. Die Größe dieser beiden Typen war also unterschiedlich.²³ Aber laut weiterem Katalog aus den Jahren 1930-1942 wurde bereits nur ein Typ der Pflastersteine hergestellt,²⁴ während der Zeit wurde also die Produktion beschränkt und es ist eine andere Größe der Pflastersteine entstanden. Das Aussehen dieser Pflasterung ist für die ganze Zeit ihrer Herstellung fast gleichgeblieben. Unwesentlich hat sich also nur die Größe und das Muster der oberen Fläche des Pflastersteins geändert. Im Katalog vom Jahr 1877 sind die Maße der Pflastersteine 20x10 cm und Höhe 15 cm oder 10x20 cm mit der Höhe 10 cm erwähnt,²⁵ wohingegen im späteren Katalog aus den Jahren 1930-1942 eine Änderung der Maße auf 20x9 cm mit der Höhe 7 cm zu sehen ist.²⁶ Die Produktion dieser Art vom Sortiment hat im Jahr 1939 mit dem Niedergang der Fabrik geendet, welcher mit dem zweiten Weltkrieg verbunden war.

¹³ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, op. cit., s. 2.

¹⁴ Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch: 50 Jahre Wiener Arbeit, op. cit., s. 34.

¹⁵ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, op. cit., s. 2.

¹⁶ PARTRIDGE, Agnieszka. *Potęga Ornamentu. Kraków: Universitas, 2017, s. 347.*

¹⁷ Rozhovor s panem Josefem Ryzím. Vedla Bc. Klára Piscová a Mgr. Danuše Šmerdová, dne 13. února 2022 v Borovanech.

¹³ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, wiederholt zitiert, S. 2.

¹⁴ Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch: 50 Jahre Wiener Arbeit, wiederholt zitiert, S. 34.

¹⁵ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, wiederholt zitiert, S. 2.

¹⁶ PARTRIDGE, Agnieszka. *Potęga Ornamentu. Kraków: Universitas, 2017. S. 347.*

¹⁷ Gespräch mit Herrn Josef Ryzí. geführt von Bc. Klára Piscová und Mgr. Danuše Šmerdová, am 13. Februar 2022 in Borovany

¹⁸ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, op. cit., s. 2.

¹⁹ T., P. *První šatovská továrna ana hliněné zboží akc. spol.*, op. cit., s. 6.

¹⁸ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, wiederholt zitiert, S. 2.

¹⁹ *Znaimer Wochenblatt. Znaim, 1879, Jhg. 30, Nr. 23, S. 6.*

Obr. 18 Pokládka silniční dlažby
Bild 18 Verlegung der Straßenpflasterung

Obr. 19 Silniční dlažba u obce Poysdorf
Bild 19 Straßenpflasterung bei der Gemeinde Poysdorf

Obr. 20 Silniční dlažba v Českých Budějovicích na náměstí Přemysla Otakara II.
Bild 20 Straßenpflasterung in České Budějovice auf dem Stadtplatz náměstí Přemysla Otakara II.

Obr. 22 Silniční dlažba v Šatově na příjezdové cestě k nádraží a ke keramické továrně
Bild 22 Straßenpflasterung in Šatov auf dem Zufahrtsweg zum Bahnhof und zu der Tonwarenfabrik

Obr. 21 Silniční dlažba ve Znojmě v ulici Malá Michalská
Bild 21 Straßenpflasterung in Znojmo in der Straße Malá Michalská

Obr. 23 Silniční dlažba v areálu znojemského pivovaru
Bild 23 Straßenpflasterung im Areal der Brauerei in Znojmo

DLAŽBA PRO STÁJE

Stájový špalík nebo také stájová dlaždice má ekvivalent v německém pojmu Stallstein. Jedná se o typ dlažby, který sloužil primárně k dláždění stájí či chlévů. Při porovnání dvou již zmíněných katalogů si lze povšimnout, že v průběhu let došlo při výrobě tohoto výrobku ke změně. Účel dlažby zůstal zachován, změnila se pouze jeho velikost a lisovaný vzorek na horní ploše dlaždice. Původní velikost výrobku z roku 1877 byla 10x20 cm s výškou 7-8 cm.²⁷ Pozdější katalog však uvádí změnu velikosti na 15x10 cm s výškou 5,5 cm. Uvádí také změnu vzorku na horní ploše, dříve dvoudílná dlaždice získala později čtyřdílný lisovaný vzorek.²⁸ Poprvé se tento výrobek objevuje v nabídce továrny rokem 1877²⁹ a dříve se jeho výroba nepředpokládá, jelikož je v německy psaném periodiku zmíněno, že od počátku provozu se továrna zabývala pouze výrobou cihel a jednoduché dlažby pro chodníky a silnice,³⁰ proto je jeho začátek výroby odhadován až od roku 1877. Dřívější výrobu však nelze zcela vyloučit. Poslední zmínka o výrobě stájového špalíku pochází z katalogu továrny, který byl vydán v neznámém roce mezi léty 1930-1942.³¹ Lze tak s jistotou říci, že byl stájový špalík vyráběn v roce 1930. Několik následujících let jeho výroba dále pokračovala, avšak s jistotou nebyl stájový špalík vyráběn po roce 1938.³²

FLASTER FÜR STÄLLE

Der Stall-Pflasterstein oder auch Stall-Pflaster hat ein Äquivalent in dem deutschen Begriff Stallstein. Es handelt sich um einen Typ der Pflasterung, die primär für die Pflasterung der Ställe bestimmt war. Beim Vergleich der zwei bereits erwähnten Kataloge kann bemerkt werden, dass es während der Jahre bei der Herstellung dieses Produktes zu einer Änderung gekommen ist. Der Zweck der Pflaster ist erhalten geblieben, geändert hat sich nur seine Größe und gepresstes Muster an der oberen Fläche des Pflasters. Die ursprüngliche Größe des Produktes vom Jahr 1877 war 10x20 cm mit der Höhe 7-8 cm.²⁷ Der spätere Katalog führt aber eine Änderung der Größe auf 15x10 cm mit der Höhe 5,5 cm an. Er führt auch eine Änderung des Musters auf der oberen Fläche an, der früher zweiteilige Pflaster hat später ein vierteiliges gepresstes Muster bekommen.²⁸ Zum ersten Mal erscheint dieses Produkt im Angebot der Fabrik im Jahr 1877²⁹ und früher wird seine Produktion nicht angenommen, weil in einem deutsch geschriebenen Periodikum erwähnt ist, dass sich die Fabrik vom Anfang des Betriebs nur mit der Herstellung von Ziegeln und einfachen Platten und Pflastern für Gehsteige und Straßen beschäftigt hat,³⁰ deshalb wird der Beginn seiner Produktion erst seit dem Jahr 1877 geschätzt. Eine frühere Produktion kann aber nicht ganz ausgeschlossen werden. Die letzte Erwähnung über die Produktion des Stall-Pflastersteins stammt aus dem Katalog der Fabrik, der in einem unbekanntem Jahr zwischen den Jahren 1930-1942 ausgegeben wurde.³¹ Man kann so mit Sicherheit sagen, dass der Stall-Pflasterstein im Jahr 1930 produziert wurde. Einige folgende Jahre hat seine Produktion weiter fortgesetzt, aber nach dem Jahr 1938 wurde der Stall-Pflasterstein mit Sicherheit nicht hergestellt.³²

²⁰ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, op. cit., s. 2.

²¹ Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch: 50 Jahre Wiener Arbeit, op. cit., s. 34.

²² T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol. Praha: František Rebec, op. cit.

²³ Výroční zprávy první šatovské továrny na hliněné zboží akciové společnosti, dříve C. Schlimp, Vídeň - Wien za rok 1939. nečíslováno.

²⁴ T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol., op. cit., s. 5.

²⁵ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, op. cit., s. 2.

²⁶ T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol., op. cit., s. 5.

²⁷ T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol., wiederholt zitiert, S. 1-2.

²⁸ Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch: 50 Jahre Wiener Arbeit, wiederholt zitiert, S. 34.

²⁹ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, wiederholt zitiert, S. 4.

³⁰ Ebenda, S. 2.

³¹ T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol., wiederholt zitiert, S. 5.

³² K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, wiederholt zitiert, S. 2.

³³ T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol., wiederholt zitiert, S. 5.

²⁷ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, op. cit., s. 2.

²⁸ T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol., op. cit., s. 6.

²⁹ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, op. cit., s. 2.

³⁰ Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch: 50 Jahre Wiener Arbeit, op. cit., s. 34

³¹ T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol. Praha: František Rebec, op. cit.

³² Výroční zprávy první šatovské továrny na hliněné zboží akciové společnosti, dříve C. Schlimp, Vídeň - Wien za rok 1939. nečíslováno.

²⁷ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, wiederholt zitiert, S. 2.

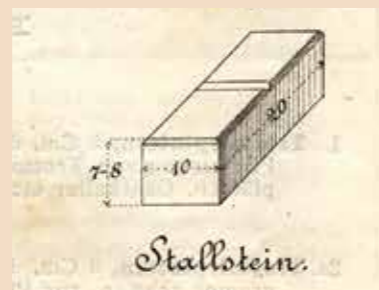
²⁸ T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol., wiederholt zitiert, S. 6.

²⁹ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, wiederholt zitiert, S. 2.

³⁰ Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch: 50 Jahre Wiener Arbeit, wiederholt zitiert, S. 34.

³¹ T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol. Prag: František Rebec, wiederholt zitiert

³² Jahresberichte der ersten Tonwarenfabrik in Šatov, Aktiengesellschaft, früher C. Schlimp, Wien, für das Jahr 1939. Nicht nummeriert.

Obr. 24 Podoba stájové dlaždice v katalogu továrny z roku 1877
Bild 24 Gestaltung des Stall-Pflastersteins im Katalog der Fabrik vom Jahr 1877

Dlaždice pro stáje 15/10/5,5 cm, čtyřdílná.

Obr. 25 Podoba stájové dlaždice v katalogu továrny z let 1930-1942
Bild 25 Gestaltung des Stall-Pflastersteins im Katalog der Fabrik vom Jahr 1930-1942

Obr. 28 Pokládka stájových dlaždic z šatovské továrny ve stájích královského paláce v maďarském Gödöllő
Bild 28 Verlegung der Stall-Pflastersteine aus der Tonwarenfabrik in Šatov in den Ställen des Königspalastes im ungarischen Gödöllő

Obr. 26 Pokládka stájových dlaždic z šatovské továrny ve stájích královského paláce v maďarském Gödöllő
Bild 26 Verlegung der Stall-Pflastersteine aus der Tonwarenfabrik in Šatov in den Ställen des Königspalastes im ungarischen Gödöllő

Obr. 27 Pokládka stájových dlaždic z šatovské továrny ve stájích královského paláce v maďarském Gödöllő
Bild 27 Verlegung der Stall-Pflastersteine aus der Tonwarenfabrik in Šatov in den Ställen des Königspalastes im ungarischen Gödöllő

JEMNÉ DLAŽDICE

Jemné dlaždice žádný z prospektů či dalších materiálů přímo nedefinuje. Není tedy zřejmé, jakou podobu dlažba měla. Německý ekvivalent tohoto výrobku zní Feinklinker. Dle katalogu továrny do kategorie jemných dlaždic spadaly jak dlaždice vzorované neboli mozaikové, tak i dlaždice jednobarevné s jednoduchým vylisovaným vzorem.³³ V některých případech jsou však výrobky jemné dlaždice a mozaikové dlaždice uváděny zvlášť.³⁴ Dle výkresů továrny lze usoudit, že oddělení pro výrobu jemných dlaždic a oddělení pro výrobu mozaikových dlaždic stálo na stejném místě a bylo totožné. Tyto výrobky tedy pocházely ze stejného oddělení, které se ve většině případů nazývalo ve výkresech oddělení pro výrobu jemných dlaždic.³⁵ Z těchto skutečností lze usoudit, že existovaly dva druhy dlaždic, které byly v oddělení jemných dlaždic vyráběny. Jednalo se jistě o mozaikové dlaždice, pro něž je pojem jemné dlaždice slovem nadřazeným, a proto tak v některých případech i byly nazývány. Druhým typem výrobků byly jednoduše jemné dlaždice, které neměly mozaikový charakter, ale byly pouze jednobarevné, někdy s vylisovaným dekorem. Jejich tvar, barva i velikost jsou různorodé, většinou se však jedná o dlaždice menšího tvaru a nižší výšky, než jsou dlaždice chodníkové. Oproti chodníkovým dlaždicím se tato dlažba jeví jemným dojmem. Jejich výrobu lze určit dle existence a výroby mozaikových dlaždic, jelikož byly vyráběny ve stejném oddělení. Také lze počátek výroby doložit skrze zmínku v periodiku Wiener Kommunal-Kalender, který zmiňuje, že výroba jemných dlaždic byla spuštěna rokem 1892.³⁶

FEINE PLATTEN

Die feinen Platten definiert direkt kein der Prospekte oder weiterer Unterlagen. Es ist also nicht offensichtlich, welche Form die Platten hatten. Das deutsche Äquivalent dieses Produktes lautet Feinklinker. Laut Katalog der Fabrik haben sowohl Platten mit Muster, also Mosaikplatten, als auch einfarbige Platten mit einfachem gepresstem Muster in die Kategorie feiner Platten gehört.³³ In manchen Fällen sind aber die Produkte „feine Platten“ und „Mosaikplatten“ separat angeführt.³⁴ Aus den Zeichnungen aus der Fabrik kann abgeleitet werden, dass die Abteilung für die Herstellung feiner Platten und die Abteilung für die Herstellung der Mosaikplatten auf derselben Stelle gestanden ist und identisch war. Diese Produkte stammten also aus derselben Abteilung, die in den meisten Fällen in den Zeichnungen als Abteilung für die Herstellung feiner Platten bezeichnet wurde.³⁵ Aus diesen Tatsachen kann abgeleitet werden, dass zwei Plattenarten existiert haben, die in der Abteilung der feinen Platten hergestellt wurden. Es hat sich sicher um Mosaikplatten gehandelt, für die der Begriff feine Platten übergeordnet war, und deshalb wurden sie so in manchen Fällen auch genannt. Ein zweiter Typ der Produkte waren einfach feine Platten, die keinen Mosaikcharakter hatten, die nur einfarbig waren, manchmal mit gepresstem Dekor. Ihre Form, Farbe und Größe sind verschieden, meistens handelt es sich aber um Platten in kleinerer Form und niedriger, als die Gehsteigplatten sind. Im Vergleich zu den Gehsteigplatten erweckt diese Pflasterung einen feinen Eindruck. Ihre Produktion kann gemäß der Existenz

³³ Rakouský státní archiv (OeStA), sign.: AT-OeStA/AVA Inneres Mdl STEF A Hofbau. 74.38, název: *Offerte auf Herstellung der Pflasterung aus Mettlacherplatten beim Bau des Haus-, Hof- und Staatsarchivs (Protokoll aufgenommen beim Hofbau-Komitee)*, nečíslováno.

³⁴ *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch*. Wien: Johann N. Vernay, 1897, roč. 35, část Allgemeine Anzeigen.

³⁵ Státní okresní archiv Znojmo (SOKA), fond 872 Okresní úřad Znojmo, značka Z/OU, kart. 664.

³⁶ *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch: 50 Jahre Wiener Arbeit*, op. cit., s. 34.

³³ Österreichisches Staatsarchiv (OeStA), sign.: AT-OeStA/AVA Inneres Mdl STEF A Hofbau. 74.38, Name: *Offerte auf Herstellung der Pflasterung aus Mettlacherplatten beim Bau des Haus-, Hof- und Staatsarchivs (Protokoll aufgenommen beim Hofbau-Komitee)*, nicht nummeriert.

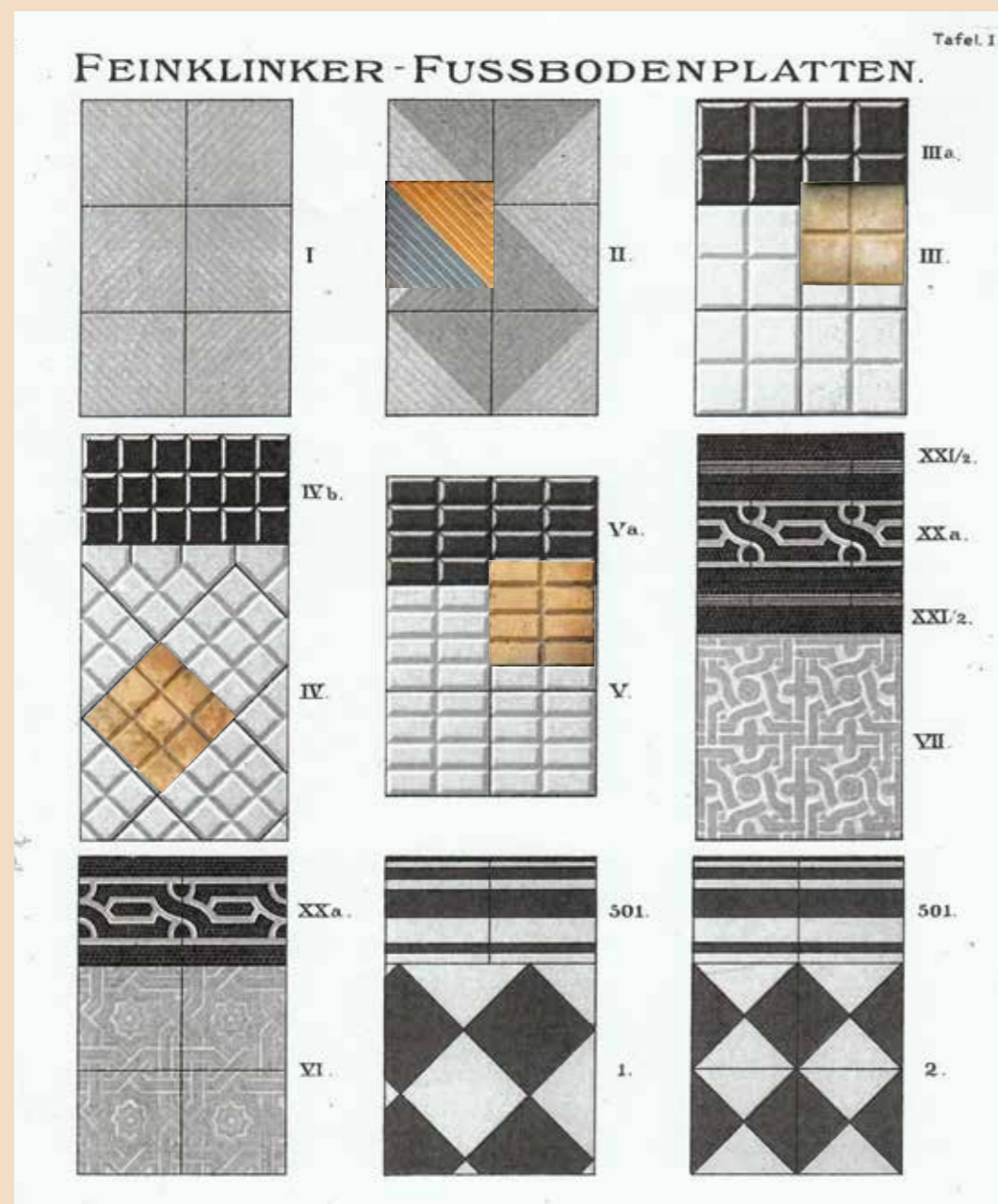
³⁴ *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch*. Wien: Johann N. Vernay, 1897, Jhg. 35, Teil Allgemeine Anzeigen.

³⁵ Staatliches Landkreisarchiv Znojmo (SOKA), Fond 872 Bezirksamt Znojmo, Zeichen Z/OU, Kart. 664.

³⁶ *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch: 50 Jahre Wiener Arbeit*, wiederholt zitiert, S. 34.

Jemné dlaždice se v nabídce továrny vyskytovaly až do roku 1933. Jejich výroba však s největší pravděpodobností skončila již rokem 1930, jelikož tou dobou vyhořelo oddělení, které zajišťovalo jejich výrobu.

und Produktion der Mosaikplatten bestimmt werden, weil sie in derselben Abteilung produziert wurden. Auch der Beginn der Produktion kann über eine Erwähnung im Periodikum Wiener Kommunal-Kalender nachgewiesen werden, in dem erwähnt wird, dass mit der Produktion feiner Platten im Jahr 1892 begonnen wurde.³⁶ Feine Platten waren im Angebot der Fabrik bis zum Jahr 1933. Ihre Produktion endete aber höchstwahrscheinlich schon im Jahr 1930, weil in dieser Zeit die Abteilung ausgebrannt hat, die ihre Produktion gesichert hat.

Obr. 29 Vzorník jemných a mozaikových dlaždic z roku 1901 (čísla I-XXI náležejí jemným dlaždicím) vybrané vzory jsou doplněny o náhled reálného výrobku
Bild 29 Musterblatt mit feinen und Mosaikplatten vom Jahr 1901 (Nummern I-XXI gehören zu feinen Platten) gewählte Muster sind um Blick auf ein tatsächliches Produkt ergänzt

Obr. 30 Pokládka jemných dlaždic ve vídeňském domě (vzory VII, XXI, XX)
Bild 30 Verlegung feiner Platten in einem Haus in Wien (Muster VII, XXI, XX)

Obr. 31 Pokládka jemných dlaždic ve vídeňském domě (vzory IV, IVb-totožné s chodníkovou dlažbou)
Bild 31 Verlegung feiner Platten in einem Haus in Wien (Muster IV, IVb - identisch mit den Gehsteigplatten)

Obr. 32 Další vzor jemné dlažby
Bild 32 Weiteres Muster feiner Pflasterung

Obr. 33 Další vzor jemné dlažby
Bild 33 Weiteres Muster feiner Pflasterung

Obr. 34 Značení na rubové straně jemné dlaždice
Bild 34 Markierung auf der hinteren Seite einer feinen Platte

Obr. 35 Vzorek jemné dlažby před administrativní budovou továrny
Obr. 35 Vzorek jemné dlažby před administrativní budovou továrny

Obr. 36 Vzorek jemné dlažby před administrativní budovou továrny
Bild 36 Muster feiner Pflasterung vor dem Bürogebäude der Fabrik

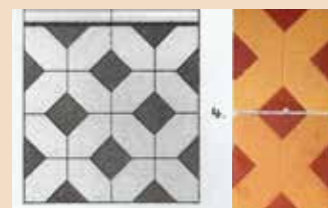
Obr. 37 Vzorek jemné dlažby před administrativní budovou továrny
Bild 37 Muster feiner Pflasterung vor dem Bürogebäude der Fabrik

MOZAIKOVÉ DLAŽDICE

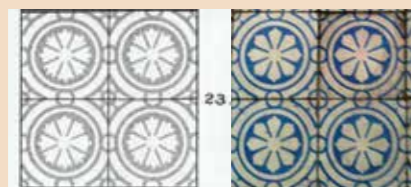
Mozaikové dlaždice se ve své době staly oblíbenou variantou pro pokrytí podlah zejména v prostorách rodinných a bytových domů, kostelů, či veřejných budov. Jednalo se tedy o interiérovou dlažbu, která se však svými vlastnostmi a odolností vyrovnala chodníkové dlažbě. Jednalo se taktéž o typ vysoce slinuté dlažby, která nebyla nasáková a těšila se velké odolnosti v tahu i otěru. Proto byla tato dlažba volena i na vysoce frekventovaná místa, jakým byly například kostely a veřejné budovy, jako jsou nemocnice, školy a úřední budovy.

Kromě velké odolnosti byla mozaiková dlažba ceněna i z estetického hlediska. Díky mozaikovému dekorování dodávala podlahám důstojný a nadčasový vzhled. Dle katalogu továrny z roku 1901 byla nabízena mozaiková dlažba od jednoduchých vzorů až po složité mnohobarevné obrazce. Kromě běžné čtvercové dlažby o rozměrech 171 x 171 mm byly vyráběny i dlaždice ve tvaru osmiúhelníku³⁷ o straně 7 mm. Pro dotvoření dlažby s osmiúhelníkovou dlažbou byly navíc používány malé čtvercové vložkové dlaždice taktéž o straně 7 cm. Období výroby mozaikových dlaždic souhlasí s obdobím, kdy byly vyráběny jemné dlaždice. Jedná se tedy o začátek výroby v roce 1892 a ukončení v roce 1930.

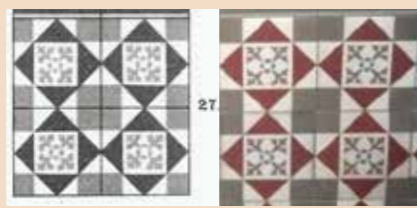
Mozaiková dlažba v / Mosaikpflasterung in:

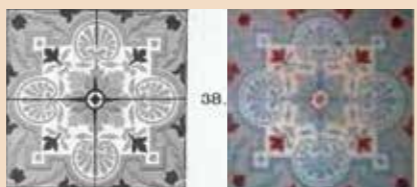
Obr. 38 / Bild 38
kostele sv. Wolfganga v Hnanicích
der Hl. Wolfgang Kirche in Hnanice

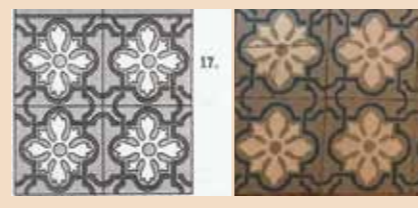
Obr. 41 Vzory mozaikové dlažby, která měla být použita v prostorech Rakouského státního archivu a bývalého ministerstva zahraničních věcí
Bild 41 Muster der Mosaikpflasterung, die in den Räumlichkeiten des Österreichischen Staatsarchivs und des ehemaligen Außenministeriums angeblich benutzt wurde

Obr. 39 / Bild 39
kostele Nalezení sv. Kříže ve Znojmě
der Hl. Kreuz Kirche in Znojmo

Obr. 42 / Bild 42
kapli Božího hrobu v Šatově
der Hl. Grab Kapelle in Šatov

Obr. 40 / Bild 40
šatovském rodinném domě
einem Familienhaus in Znojmo

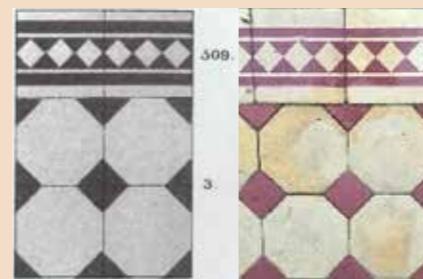

Obr. 43 / Bild 43
v městském domě Unger ve Znojmě
dem Stadthaus Unger in Znojmo

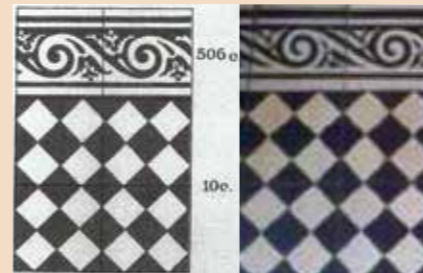
MOSAIKPLATTEN

Die Mosaikplatten wurden zu ihrer Zeit zu einer beliebten Variante der Bodenverkleidung vor allem in Familien- und Wohnhäusern, Kirchen oder öffentlichen Gebäuden. Es hat sich also um Pflasterung für Innenräume gehandelt, die aber mit ihren Eigenschaften und Beständigkeit gleich den Gehsteigplatten war. Es hat sich auch um einen Typ der hochgesinterten Pflasterung gehandelt, die nicht saugfähig und sehr druck- und abriebfest war. Deshalb wurde diese Pflasterung auch für hochfrequentierte Stellen gewählt, wie z.B. für Kirchen und öffentliche Gebäude, d.h. für Krankenhäuser, Schulen und Amtsgebäude.

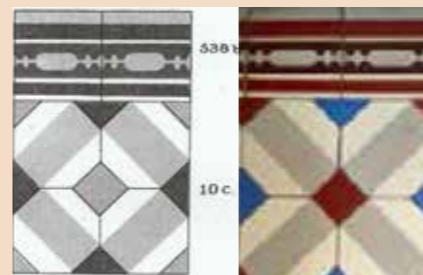
Außer der großen Beständigkeit war die Pflasterung aus Mosaikplatten auch vom ästhetischen Gesichtspunkt aus sehr geschätzt. Dank dem Mosaikdekor hat sie den Fußböden ein würdiges und zeitloses Aussehen verliehen. Laut Katalog der Fabrik vom Jahr 1901 wurde Pflasterung aus Mosaikplatten von einfachen Mustern bis zu komplizierten vielfarbigem Figuren angeboten. Außer der üblichen Quadratplatten mit Maßen 171 x 171 mm wurden auch achteckige Platten³⁷ mit dem Seitenmaß 7 cm produziert. Für das Nachformen der Pflasterung mit achteckigen Platten wurden darüber hinaus kleine viereckige Einlegeplatten auch mit dem Seitenmaß 7 cm benutzt. Die Mosaikplatten wurden in demselben Zeitraum hergestellt, wie die feinen Platten. Es handelt sich also um den Beginn der Produktion im Jahr 1892 und die Beendigung im Jahr 1930.

Obr. 44 Mozaiková dlažba v kostele Nalezení sv. Kříže ve Znojmě
Bild 44 Mosaikpflasterung in der Hl. Kreuz Kirche in Znojmo

Obr. 47 / Bild 47

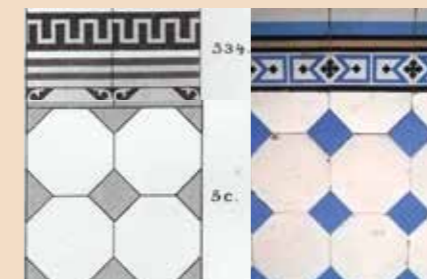
Obr. 50 / Bild 50

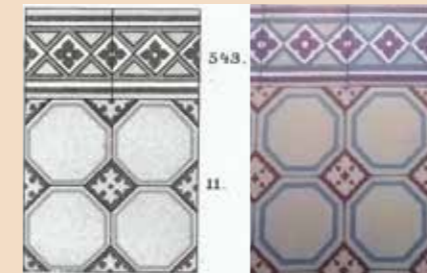
Obr. 53 Mozaiková dlažba v kostele Nalezení sv. Kříže ve Znojmě
Bild 53 Mosaikpflasterung in der Hl. Kreuz Kirche in Znojmo

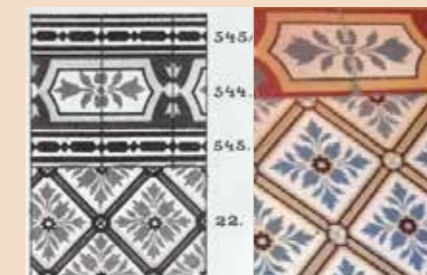
Obr. 56 Další dohledaný vzor mozaikové dlažby v secesním stylu
Bild 56 Weiteres gefundenes Muster der Mosaikpflasterung im Jugendstil

Obr. 45 Mozaiková dlažba v kostele sv. Martina v Šatově
Bild 45 Mosaikpflasterung in der Hl. Martin Kirche in Šatov

Obr. 48 Mozaiková dlažba v kostele Nalezení sv. Kříže ve Znojmě
Bild 48 Mosaikpflasterung in der Hl. Kreuz Kirche in Znojmo

Obr. 51 Vzory mozaikové dlažby v městském divadle Znojmo
Bild 51 Muster der Mosaikpflasterung im Stadttheater in Znojmo

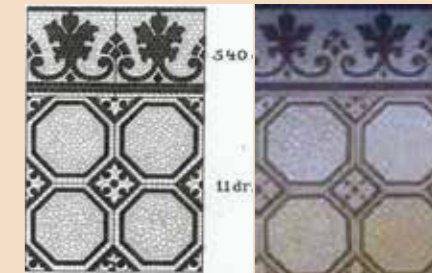
Obr. 54 Mozaiková dlažba v kostele sv. Martina v Šatově
Bild 54 Mosaikpflasterung in der Hl. Martin Kirche in Šatov

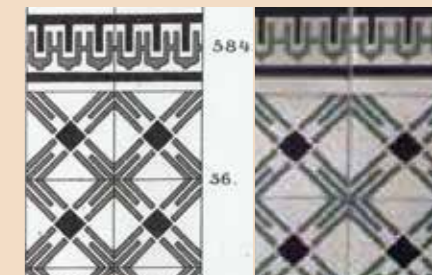
Obr. 57, 58 Mozaiková dlažba dřívě uložená v kostele sv. Wolfganga v Hnanicích
Bild 58 Mosaikpflasterung, die früher in der Hl. Wolfgang Kirche in Hnanice verlegt war

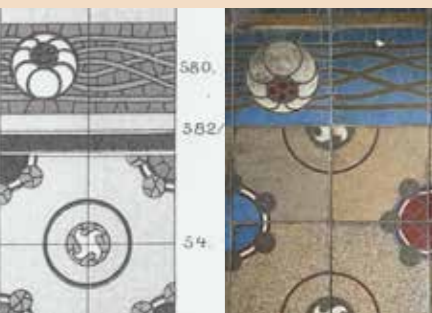
Obr. 46 / Bild 46

Obr. 49 / Bild 49

Obr. 52 / Bild 52

Obr. 55 Mozaiková dlažba v domě bývalé šatovské cukrárny
Bild 55 Mosaikpflasterung im Haus der ehemaligen Konditorei in Šatov

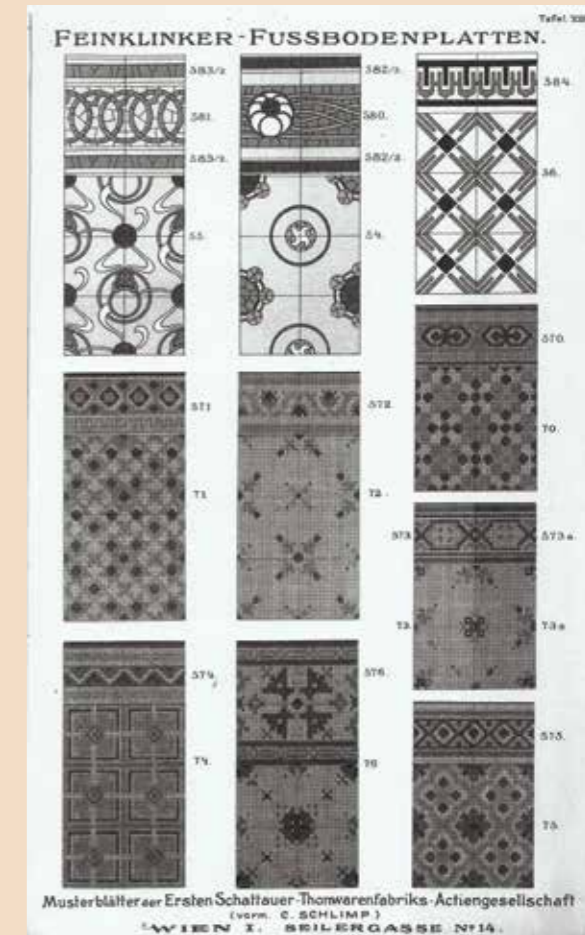
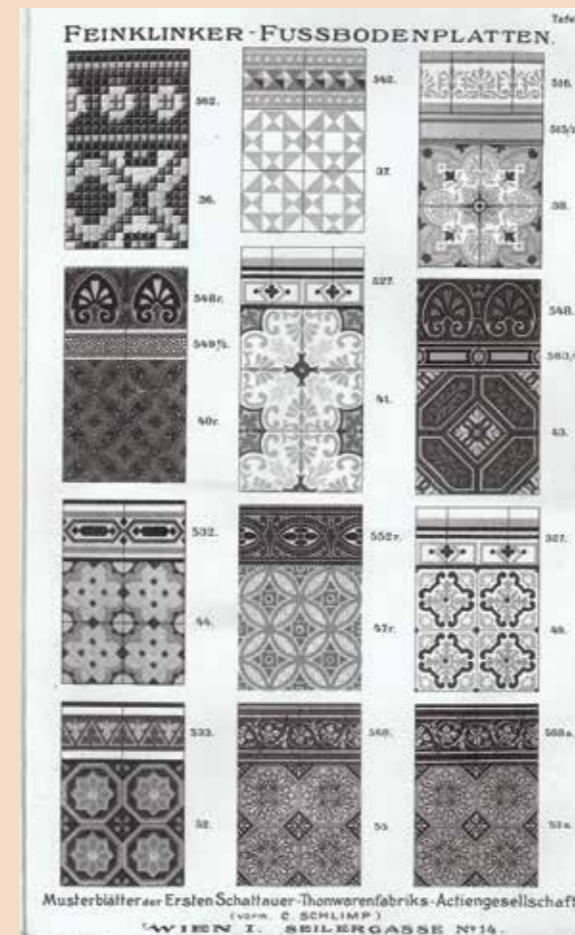
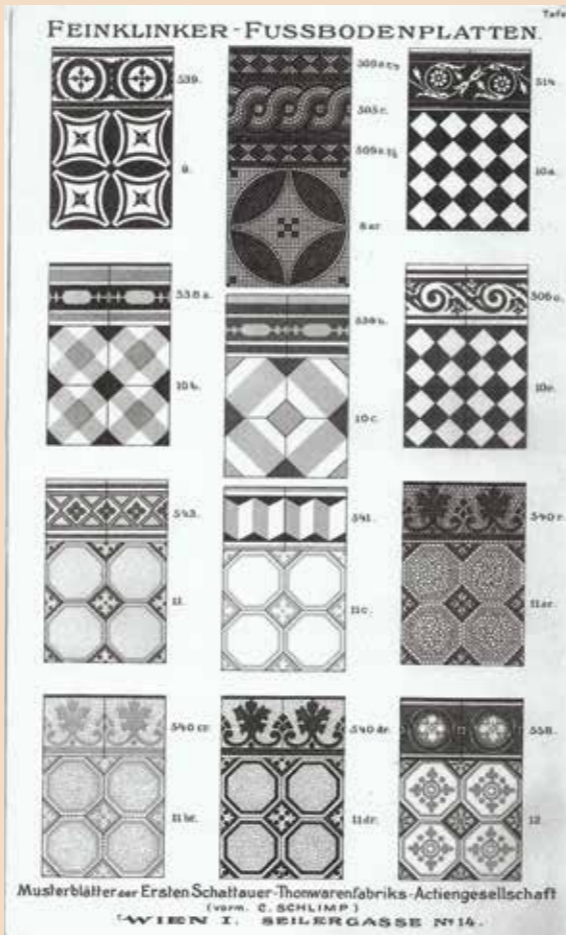
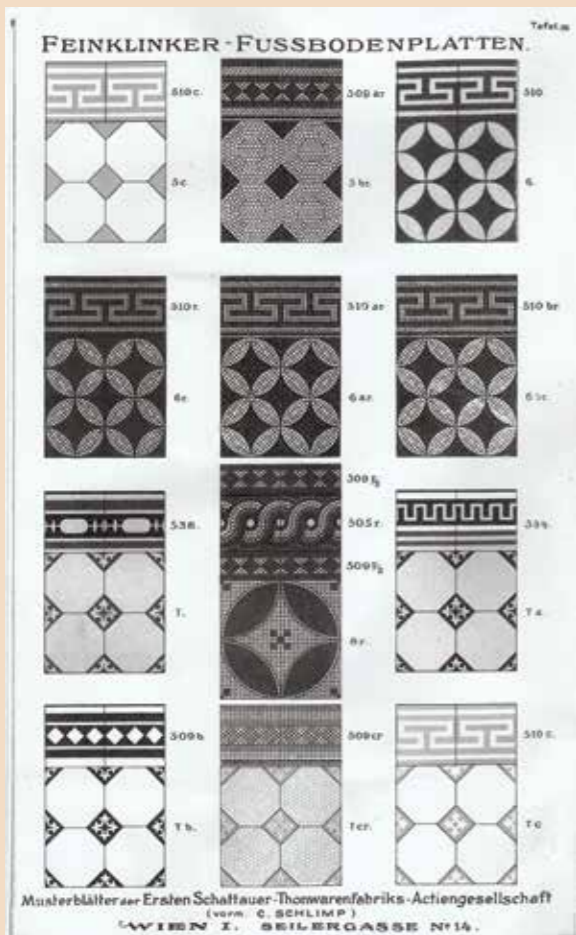
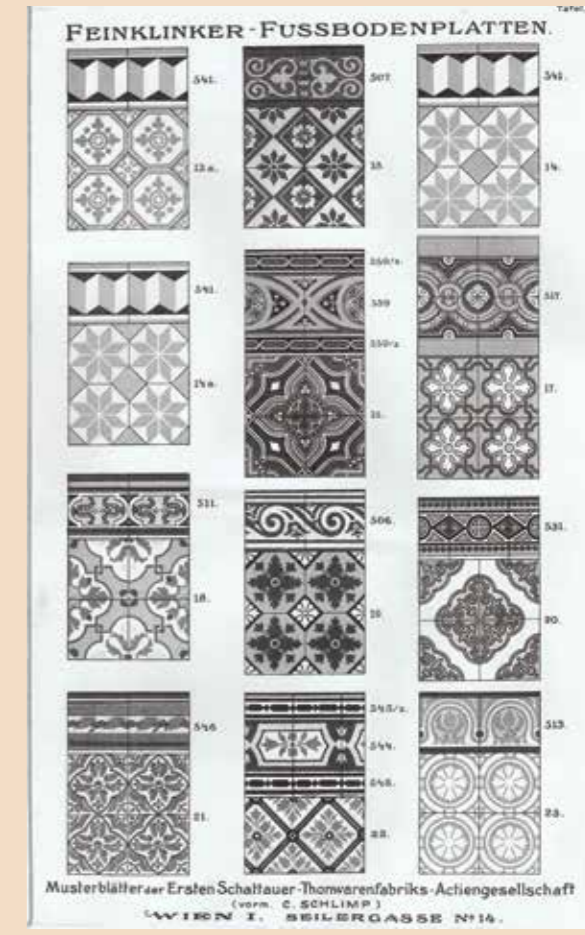
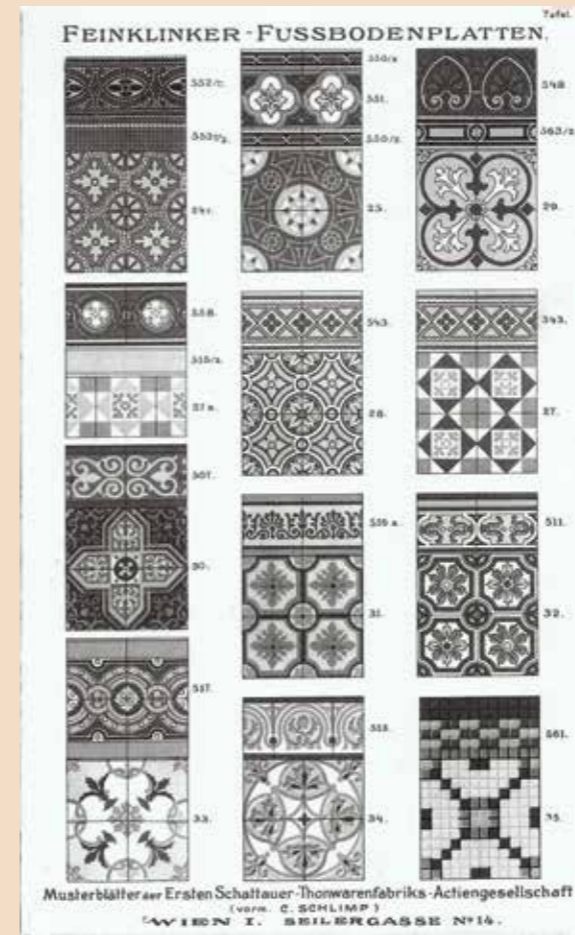
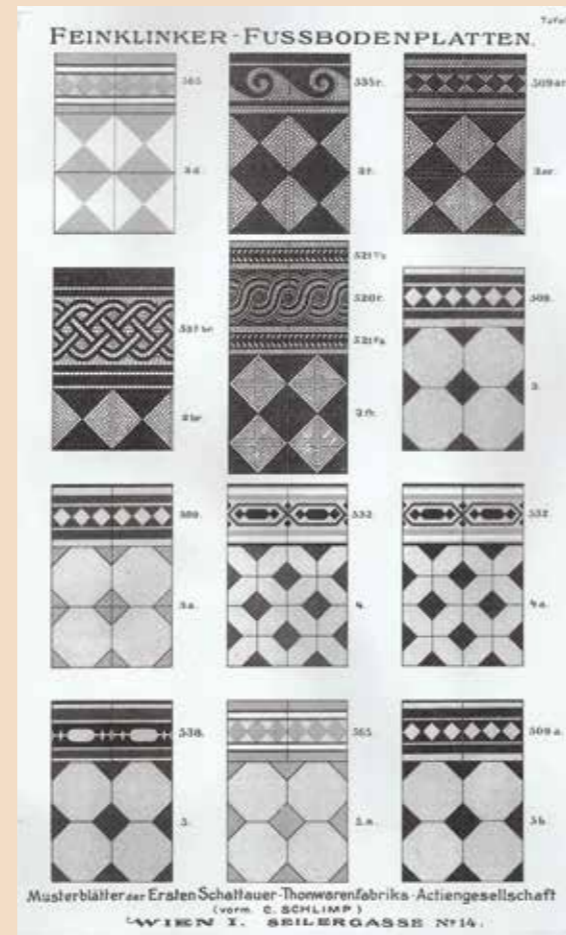
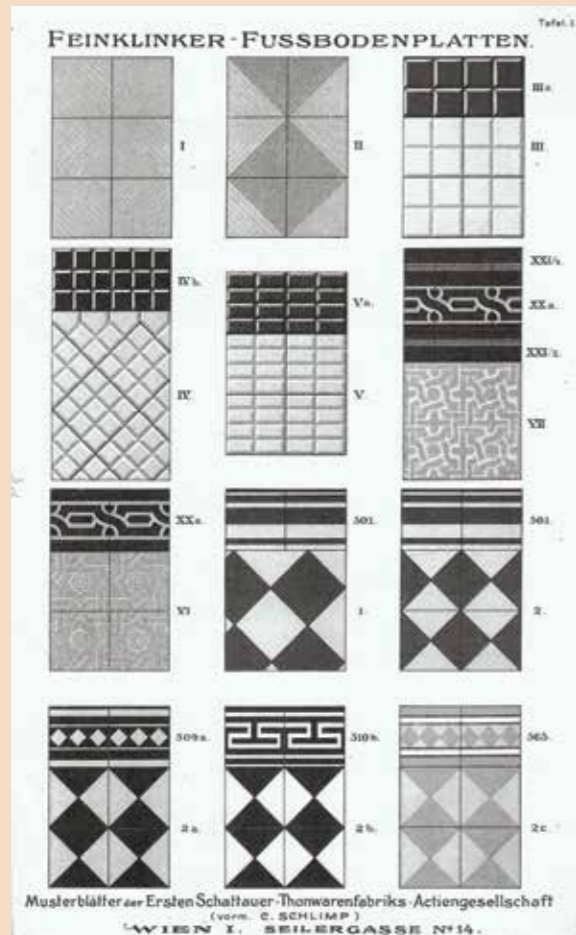
Obr. 59 Další dohledaný vzor mozaikové dlažby
Bild 59 Weiteres gefundenes Muster der Mosaikpflasterung

³⁷ OeStA, sign.: AT-OeStA/AVA Inneres Mdl STEF A Hofbauk. 74.38,op. cit

³⁷ OeStA, sign.: AT-OeStA/AVA Inneres Mdl STEF A Hofbauk. 74.38, wiederholt zitiert

Obr. 46, 47, 49, 50, 52 / Bild 46, 47, 49, 50, 52

Vzory mozaikové dlažby, která měla být použita v prostorech Rakouského státního archivu a bývalého ministerstva zahraničních věcí
Muster der Mosaikpflasterung, die in den Räumlichkeiten des Österreichischen Staatsarchivs und des ehemaligen Außenministeriums angeblich benutzt wurde

Obr. 60-67 Katalog továrny vyobrazující většinu vzorů jemné a mozaikové dlažby
Bild 60-67 Katalog der Fabrik, in dem die meisten Muster der feinen und Mosaikpflasterung dargestellt sind

KACHLE PRO KAMNA

Dle článku Carla Schlimpa mladšího z roku 1901 byly v továrně produkovány i kachle pro obklady topných kamen. Kachle vyšší jakosti byly pokryty engobou a na kachle nižší jakosti byla pouze nanášena průhledná glazura.³⁸ Doposud nebyl nalezen žádný vzorek tohoto sortimentu, a proto nelze určit jaký měly kachle vzhled. Pravděpodobně se jednalo pouze o příležitostnou výrobu tohoto sortimentu, jelikož se vyskytuje pouze v jednom prospektu továrny z roku 1894.³⁹ Tento produkt není vlastnostmi ani výrobou podobný žádnému známému výrobku továrny. Vzhledem k této skutečnosti nelze určit předpokládané období výroby delší než 1894-1901.

GLAZOVANÉ OBKLADOVÉ DLAŽDICE

Glazovaná obkladová dlažba byla navržena zejména pro použití v kuchyních, koupelnách, sálech restaurací, kavárnách, mlékárnách, masnách či v luxusních stájích. Střep této dlažby je čistě bílé barvy a je dokonale slinutý, tedy není pórovitý a vodou nasáklý. Obvykle byl povrch dlaždice zdoben průsvitnou glazurou nebo také smaltovými či emailovými barvami.⁴⁰ Motiv byl na dlažbu nanášen dvěma možnými technikami, které továrna užívala, tedy tiskem nebo malbou.⁴¹ Obkladové dlaždice se vyráběly ve dvou rozměrech. Klasická dlaždice měla tvar čtverce o straně 175 mm. Pásková okrajová dlaždice měla velikost zhruba poloviční, tedy 175 mm x 88 mm. Všechny dlaždice měly výšku 13 mm.

OFENKACHELN

Laut Artikel von Carl Schlimp Jr. Vom Jahr 1901 wurden in der Fabrik auch Kacheln für die Verkleidung von Heizöfen produziert. Auf Kacheln in höherer Qualität wurde Engobe aufgetragen, auf Kacheln mit niedrigerer Qualität wurde nur durchsichtige Glasur aufgetragen.³⁸ Bisher wurde kein Muster von diesem Sortiment gefunden, deshalb kann nicht festgelegt werden, wie die Kacheln ausgesehen haben. Anscheinend hat es sich um eine gelegentliche Produktion dieses Sortiments gehandelt, weil es nur in einem Prospekt der Firma vom Jahr 1894 angeführt ist.³⁹ Dieses Produkt ist mit seinen Eigenschaften und Produktion keinem bekannten Produkt aus der Fabrik ähnlich. Mit Rücksicht auf diese Tatsache wird angenommen, dass der Zeitraum der Produktion nicht länger als zwischen den Jahren 1894-1901 war.

GLASIERTE WANDVERKLEIDUNGSPLATTEN

Glasierte Wandverkleidungsplatten wurden vor allem für die Benutzung in Küchen, Badezimmern, Restaurantsälen, Kaffeestuben, Molkereien, Fleischgeschäften oder in Luxus-Kuhställen entworfen. Die Scherbe dieser Platten hat rein weiße Farbe und ist völlig gesintert, ist also nicht porös und nicht wasseraufnahmefähig. In der Regel war die Oberfläche der Platten mit transparenter Glasur oder auch mit Emailfarben dekoriert.⁴⁰ Das Motiv wurde mit zwei möglichen Techniken aufgetragen, welche die Fabrik benutzt hat, also mit Druck oder Malerei.⁴¹ Die Verkleidungsplatten wurden in zwei Maßen hergestellt. Klassische Verkleidungsplatte hatte die Quadratform mit der Seite 175 mm. Die Randplatte

Období výroby glazovaných obkladových dlaždic nebylo příliš dlouhé. Skromná výroba začala již rokem 1893. Výroba ve větším měřítku byla ale možná až od roku 1898, kdy bylo dostavěno výrobní oddělení pro produkci glazovaných obkladových dlaždic. Ukončení výroby v tomto případě není zcela jednoznačné. Poslední nalezená nabídka tohoto zboží pochází z roku 1919, je tedy jisté, že v roce 1919 byla ještě glazovaná obkladová dlažba vyráběna. Produkci po roce 1920 již nelze s jistotou potvrdit, jelikož toho roku byla odprodána pobočka v Únanově, která dodávala šatovské továrně kaolin pro výrobu těchto dlaždic. Za předpokladu, že by měla továrna naskladněné velké množství zásob kaolinu, mohla výroba ještě několik let pokračovat. Je však jisté, že produkce obkladové dlažby nebyla aktivní po roce 1930. Toho roku totiž došlo k požáru oddělení pro výrobu jemných dlaždic a také přilehlého oddělení pro výrobu glazovaných dlaždic. Obě oddělení byla zničena a nebyla již obnovena, proto nelze po roce 1930 předpokládat výrobu tohoto druhu zboží.

Obr. 68 Glazovaná obkladová dlaždice nalezena v šatovském rodinném domě
Bild 68 Glasierte Verkleidungsplatte, die in einem Familienhaus in Šatov gefunden wurde

Obr. 70 Značení na rubové straně obkladové dlaždice
Bild 70 Markierung auf der hinteren Seite der Verkleidungsplatte

in Form eines Bandes hatte ca. das halbe Maß, also 175 mm x 88 mm. Alle Verkleidungsplatten waren 13 mm hoch.

Der Zeitraum der Produktion der glasierten Wandverkleidungsplatten war nicht sehr lang. Eingeschränkte Produktion hat schon im Jahr 1893 begonnen. Eine größere Produktion war aber erst seit 1898 möglich, damals wurde die Produktionsabteilung für die Produktion glasierter Wandverkleidungsplatten fertiggestellt. Die Beendigung der Produktion ist in diesem Falle nicht ganz eindeutig. Das letzte gefundene Angebot dieser Ware stammt vom Jahr 1919, es ist also sicher, dass im Jahr 1919 die glasierten Verkleidungsplatten noch hergestellt wurden. Die Produktion nach dem Jahr 1920 kann nicht mehr mit Sicherheit bestätigt werden, weil in diesem Jahr die Niederlassung in Únanov, welche für die Fabrik in Šatov Kaolin für die Herstellung dieser Platten geliefert hat, verkauft wurde. Unter der Voraussetzung, dass die Fabrik eine große Lagermenge von Kaolin hatte, konnte mit der Produktion noch einige Jahre fortgesetzt werden. Es ist aber sicher, dass die Produktion der Verkleidungsplatten nach dem Jahr 1930 nicht aktiv war. In diesem Jahr ist es nämlich zum Brand in der Abteilung für die Herstellung feiner Platten und auch der anliegenden Abteilung für die Produktion der glasierten Platten gekommen. Beide Abteilungen wurden vernichtet und nicht mehr erneuert, deshalb kann man nach dem Jahr 1930 die Produktion dieser Warenart nicht mehr annehmen.

Obr. 69 Glazovaná obkladová dlaždice nalezena v šatovském rodinném domě
Bild 69 Glasierte Verkleidungsplatte, die in einem Familienhaus in Šatov gefunden wurde

³⁸ *Der Bautechniker. Wien*, 1901, roč. 21, č. 18, s. 401.

³⁹ *Lidové noviny. Brno*, 1894, roč. 2, č. 182, s. 10.

⁴⁰ *Der Bautechniker. Wien*, 1901, roč. 21, č. 18, op. cit., s. 401

⁴¹ SOKA, fond 872 Okresní úřad Znojmo, značka Z/OÚ, kart. 664, op. cit. technický výkres z roku 1913 s názvem ANBAU EINES EBENERDIGEN KLINKER-OFENHAUSES MIT 2 ÖFEN.

³⁸ *Der Bautechniker. Wien*, 1901, Jhg. 21, Nr. 18, S. 401.

³⁹ *Lidové noviny (Volkszeitung). Brno*, 1894, Jhg. 2, Nr. 182, S. 10.

⁴⁰ *Der Bautechniker. Wien*, 1901, Jhg. 21, č. 18, wiederholt zitiert, S. 401.

⁴¹ Staatliches Landkreisarchiv (SOKA), Fond 872 Bezirksamt Znojmo, Zeichen Z/OÚ, Kart. 664, wiederholt zitiert, technische Zeichnung vom Jahr 1913 mit dem Namen ANBAU EINES EBENERDIGEN KLINKER-OFENHAUSES MIT 2 ÖFEN.

Obr. 71, 72 Bílé šatovské obkladové dlaždice doplněné o velkoprostorovou malbu, umístění v Ottově pavilonu lázní Kyselka
Bild 71, 72 Weiße Verkleidungsplatten, ergänzt um eine Großformatmalerei, platziert im Quellentempel im Kurort Kyselka

FASÁDNÍ PÁSKY

Ve velmi skromné míře se továrna zabývala i výrobou fasádních pásek. Dle bývalého ředitele továrny pana Josefa Ryzího byly fasádní pásy vyráběny pouze jednorázově a zkušebně. Jejich výroba proběhla na přelomu let 1967 a 1968. Fasádní pásy byly o rozměrech 15 cm x 7,5 cm a tloušťce 1 cm. Měly žluté zbarvení a jejich povrch nebyl glazovaný nýbrž rezný. Dle pamětí pana Ryzího měly být fasádní pásy použity při rekonstrukci židovských vil v Brně a při výstavbě brněnského sídliště v městské části Brno-Lesná.⁴²

FASSADENBÄNDER

Nur gering hat sich die Fabrik auch mit der Produktion der Fassadenbänder befasst. Laut dem ehem. Direktor der Fabrik Herr Josef Ryzí waren die Fassadenbänder nur einmalig und als Probe hergestellt. Sie wurden an der Wende der Jahre 1967 und 1968 produziert. Die Fassadenbänder hatten die Maße 15 cm x 7,5 cm und Dicke 1 cm. Sie waren gelb und ihre Oberfläche war nicht glasiert, sondern roh. Laut Erinnerungen des Herrn Ryzí sollten die Fassadenbänder bei der Rekonstruktion der jüdischen Villen in Brno und beim Aufbau der Siedlung in Brno im Stadtteil Brno-Lesná benutzt werden.⁴²

⁴² Rozhovor s panem Josefem Ryzím. Vedla Bc. Klára Piscová a Mgr. Danuše Šmerdová, dne 13. února 2022 v Borovanech. op. cit.

⁴² Gespräch mit Herrn Josef Ryzí. geführt von Bc. Klára Piscová und Mgr. Danuše Šmerdová, am 13. Februar 2022 in Borovany, wiederholt zitiert.

TVAROVANÉ PRVKY DLAŽBY

Tvarované prvky dlažby byly vyráběny pro funkční doplnění chodníkové, silniční a stájové dlažby. Jednalo se o různé typy obrubníků a žlabů. Postup výroby byl u tvarovaných prvků dlažby totožný s výše popsaným postupem výroby u dlažby.

OB RUBNÍK

Obrubník neboli obrubní kámen sloužil k obroubení chodníku a měl tak dělící funkci mezi vozovkou a chodníkem. Byl vyráběn stejným způsobem a měl stejné vlastnosti jako chodníková a silniční dlažba.

S největší pravděpodobností se obrubník vyráběl již od zahájení provozu továrny v roce 1874 souběžně se silniční a chodníkovou dlažbou. Každopádně se tento výrobek objevuje v katalogu z roku 1877 a tím je jeho produkce potvrzena. V různých velikostních variantách byl obrubník vyráběn pravděpodobně až do ukončení provozu továrny. Jeho výrobu potvrdil bývalý ředitel továrny Josef Ryzí, který továrnu vedl v letech 1960-1972.⁴³ Je tedy jisté, že ještě v roce 1972 byl obrubník vyráběn.

Obr. 73 Vizualizace obrubníku v katalogu z let 1930-1940
Bild 73 Visualisierung des Randsteins im im Katalog aus den Jahren 1930-1940

Obr. 74 Fotografie obrubníku
Bild 74 Fotografie des Randsteins

PLATTENFORMTEILE

Formteile der Pflasterung wurden für eine zweckbedingte Ergänzung der Gehsteig-, Straßen und Stallpflasterung hergestellt. Es handelte sich um verschiedene Typen der Randsteine und Rinnen. Der Produktionsprozess war bei den Formteilen für die Pflasterung mit dem oben beschriebenen Produktionsprozess bei den Platten/Pflaster identisch.

RANDSTEIN

Der Randstein hat für die Umrandung eines Gehsteigs gedient und hatte so eine Trennfunktion zwischen der Fahrbahn und dem Gehsteig. Er wurde in identischer Art und Weise wie die Gehsteigplatten und Straßenpflaster hergestellt und hatte dieselben Eigenschaften.

Höchstwahrscheinlich wurde der Randstein schon seit dem Betriebsbeginn der Fabrik im Jahr 1874 parallel mit der Straßen- und Gehsteigpflasterung hergestellt. Jedenfalls erscheint dieses Produkt im Katalog vom Jahr 1877 und damit ist seine Produktion bestätigt. In verschiedenen Größenvarianten wurde der Randstein anscheinend bis zur Beendigung des Fabrikbetriebs hergestellt. Der ehem. Direktor der Fabrik Josef Ryzí, welcher die Fabrik in den Jahren 1960-1972 geführt hat, hat seine Produktion bestätigt.⁴³ Es ist also sicher, dass noch im Jahr 1972 dieser Randstein hergestellt wurde.

Obr. 75 Vizualizace mělkého žlabku v katalogu z let 1930-1940
Bild 75 Visualisierung der flachen Rinne im Katalog aus den Jahren 1930-1940

MĚLKÝ ŽLAB

Mělký žlab sloužil jako doplněk silniční a chodníkové dlažby. Jeho úkolem bylo odvádění vody z vozovky, chodníku či z jiné plochy. Stejně jako chodníková a silniční dlažba byl i mělký žlab vysoce slinutý a vodou nenasákavý. S největší pravděpodobností se vyráběl již od spuštění provozu továrny v roce 1874, první zmínku však lze nalézt až v katalogu továrny z roku 1877. Ukončení produkce mělkého žlabu není přesně známo. Díky katalogu z let 1930-1942 je ale jisté, že byl vyráběn v roce 1930. Velmi pravděpodobná je jeho výroba i v následujících letech, jelikož se dá předpokládat, že byl vyráběn jako doplňková součást chodníkové dlažby, jejíž výroba trvala až ukončení provozu v roce 1998.

HLUBOKÝ ŽLAB

Hluboký žlab byl určen pro pokládku pod úroveň běžné dlažby. Tento výrobek měl být nápomocný při zachytu a odvodu koňských výkalů a byl tak navrhován zejména do koňských stájí. Jeho rozměry byly 30 cm v délce, 20 cm v šířce a 15 cm ve výšce.⁴⁴ Výrobek tohoto určení musel být jistě vytvořen také z odolné slinuté kameniny, aby odolal rozkladnému vlivu odtékajících odpadních látek. Poprvé se hluboký žlab objevuje v katalogu továrny z roku 1877, od tohoto roku se také předpokládá jeho výroba. Ukončení výroby zde opět není jednoznačné. Jediná zmínka o jeho výrobě pochází z tohoto katalogu. Je však možné předpokládat, že byl hluboký žlab vyráběn jako doplněk stájové dlažby, a proto není v inzercích samostatně zmiňován. V takovém případě by mohl být vyráběn pravděpodobně do roku 1930, jelikož dle novějšího katalogu továrny z let 1930-1942 prošla stájová dlažba obměnou a v detailní nabídce již tento hluboký žlab nefiguruje.

FLACHE RINNE

Die flache Rinne hat als eine Ergänzung der Straßen- und Gehsteigpflasterung gedient. Ihre Aufgabe war, Wasser von der Fahrbahn, Gehsteig oder einer anderen Fläche abzuführen. Identisch wie die Gehsteig- und Straßenpflasterung war auch die flache Rinne hochgesintert und nicht wasseraufnahmefähig. Höchstwahrscheinlich wurde sie bereits von der Inbetriebnahme der Fabrik im Jahr 1874 hergestellt, die erste Erwähnung kann aber erst im Katalog der Firma aus dem Jahr 1877 gefunden werden. Die Beendigung der Produktion der flachen Rinne ist nicht genau bekannt. Dank dem Katalog aus den Jahren 1930-1942 ist aber sicher, dass sie im Jahr 1930 hergestellt wurde. Sehr wahrscheinlich ist ihre Produktion auch in den folgenden Jahren, weil angenommen werden kann, dass sie als Zusatzbestandteil der Gehsteigpflasterung hergestellt wurde, deren Produktion bis zur Beendigung des Betriebs im Jahr 1998 gedauert hat.

TIEFE RINNE

Die tiefe Rinne war für die Verlegung unter der Ebene der üblichen Pflasterung bestimmt. Dieses Produkt sollte beim Auffangen und Abführen vom Pferdekot hilfreich sein, und so wurde es vor allem für Pferdeställe vorgeschlagen. Seine Maße waren Länge 30 cm, Breite 20 cm und Höhe 15 cm.⁴⁴ So ein Produkt musste sicher auch aus widerständigem gesintertem Steinzeug hergestellt sein, damit es dem Zersetzungseinfluss der abfließenden Abfallstoffe widersteht. Zum ersten Mal erscheint die tiefe Rinne im Katalog der Fabrik vom Jahr 1877, seit diesem Jahr wird auch ihre Produktion angenommen. Die Beendigung der Produktion ist hier wieder nicht eindeutig. Die einzige Erwähnung über ihre Produktion stammt aus diesem Katalog. Man kann aber annehmen, dass die tiefe Rinne als eine Ergänzung zur Stallpflasterung hergestellt wurde, und deshalb ist sie in den Anzeigen nicht separat erwähnt. In einem solchen Fall könnte sie anscheinend bis zum Jahr 1930 hergestellt werden, weil gemäß dem neueren Katalog der Fabrik aus den Jahren 1930-1942 wurde die Stallpflasterung abgeändert und in dem detaillierten Angebot erscheint diese tiefe Rinne nicht mehr.

⁴³ Rozhovor s panem Josefem Ryzím. Vedla Klára Piscová a Mgr. Danuše Šmerdová, dne 13. února 2022 v Borovanech. op. cit.

⁴³ Gespräch mit Herrn Josef Ryzí. Geführt von Klára Piscová und Mgr. Danuše Šmerdová, am 13. Februar 2022 in Borovany, wiederholt zitiert

⁴⁴ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, op. cit., s. 1-4.

⁴⁴ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, wiederholt zitiert, S. 1-4.

STROMOVÝ OBRUBNÍK

Stromový obrubník neboli „Baumkranz“ je typ slinutého kameninového výrobku, který továrna nabízel od roku 1877, kdy se i s jeho vizualizací objevuje v katalogu továrny. Výrobek sloužil zejména k úhlednému obroubení stromů na promenádách a měl místu dodat příjemnější vzhled. Stromové obrubníky měly také usnadňovat zalévání. Dochovaný výrobek bohužel nebyl nalezen. Stromový obrubník byl složen ze sedmi obloukových částí, které do sebe vzájemně zapadaly. Šířka jednoho dílce byla 10 cm a výška 14 cm. V celkové sestavě měl stromový obrubník průměr 80 cm.⁴⁵ Ukončení výroby stromové obruby není přesně známo. Je však možné, že výroba probíhala až do roku 1926 či 1930. Rokem 1926 totiž továrna přecházela na nový způsob lisování⁴⁶ a je tak pravděpodobné, že se tou dobou obměňovaly i formy k lisování. Každopádně díky katalogu továrny, který vznikl v letech 1930-1942 lze potvrdit, že tou dobou již stromový obrubník nebyl nabízen. Jistě se tedy nepředpokládá výroba po roce 1930.

OCHRANNÝ OBLOUK

Ochranný oblouk se doslovně nenachází v žádných prospektech továrny. Jedná se ale o druh tvarovaného prvku dlažby, tudíž se předpokládá, že byl nabízen pod německým názvem „Formsteine“⁴⁷ Dle pamětnice Mgr. Danuše Šmerdové měl tento oblouk ochrannou funkci. Byl zakomponován do vyzdívky po obou stranách příjezdových vrat a měl právě tuto vyzdívku chránit před poškozením při nájezdu vozidel a konkrétně koňských povozů.⁴⁸ Není zřejmé, kdy probíhala výroba ochranného oblouku, avšak dá se předpokládat, že probíhala v letech 1879-1930. Tva-

BAUMRANDSTEIN

Baumrandstein, bzw. „Baumkranz“ ist ein Typ eines gesinterten Steinzeugproduktes, welches die Fabrik seit dem Jahr 1877 angeboten hat, wann er auch mit seiner Visualisierung im Katalog der Fabrik erscheint. Das Produkt hat vor allem für gutaussehende Umrandung der Bäume an Promenaden gedient und sollte dem Ort angenehmeres Aussehen geben. Die Baumrandsteine sollten auch das Gießen erleichtern. Es wurde leider kein erhaltenes Produkt gefunden. Der Baumrandstein war aus sieben Bogenteilen zusammengesetzt, die ineinander gefallen sind. Die Breite eines Teils war 10 cm und Höhe 14 cm. Montiert hatte der Baumrandstein Durchmesser 80 cm.⁴⁵ Die Beendigung der Produktion der Baumrandsteine ist nicht genau bekannt. Es ist aber möglich, dass sie bis zum Jahr 1926 oder 1930 hergestellt wurden. Im Jahr 1926 ist nämlich die Fabrik auf eine neue Art des Pressen übergegangen⁴⁶ und es ist so wahrscheinlich, dass in dieser Zeit auch die Pressformen ausgetauscht wurden. Jedenfalls kann man dank dem Katalog der Fabrik, welcher in den Jahren 1930-1942 entstanden ist, bestätigen, dass in dieser Zeit der Baumrandstein nicht mehr angeboten wurde. Seine Produktion nach dem Jahr 1930 wird nicht mehr angenommen.

SCHUTZBOGEN

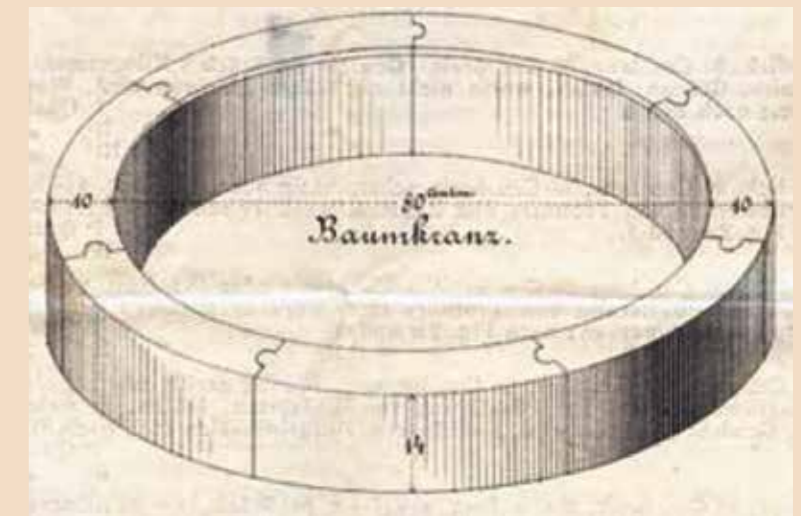
Der Schutzbogen befindet sich wortwörtlich in keinen Prospekten der Fabrik. Es handelt sich aber um eine Art eines Formteils für die Pflasterung, es wird also angenommen, dass er unter der deutschen Bezeichnung „Formsteine“ angeboten wurde.⁴⁷ Laut der Zeugin der alten Zeiten Mgr. Danuše Šmerdová hatte dieser Bogen eine Schutzfunktion. Er war in die Ausmauerung an beiden Seiten der Zufahrtstore einkomponiert und sollte gerade diese Ausmauerung vor Beschädigung beim Hinein- und Herausfahren von Fahrzeugen und konkret von Pferdefuhrwerken

rované prvky dlažby pod pojmem „Formsteine“, do kterých by mohl být řazen i ochranný oblouk, se v nabídce továrny vyskytují od roku 1879.⁴⁹ V detailní nabídce katalogu z let 1930-1942 se však tento výrobek nevyskytuje, a proto se po roce 1930 již jeho výroba nepředpokládá.

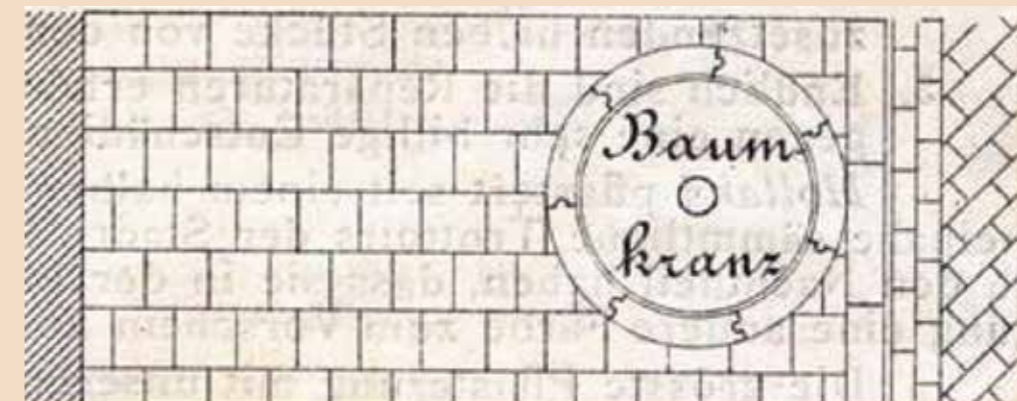
schützen.⁴⁸ Es ist nicht klar, wann der Schutzbogen hergestellt wurde, man kann aber annehmen, dass es in den Jahren 1879-1930 war. Die Formteile der Pflasterung unter dem Begriff „Formsteine“, zu denen auch der Schutzbogen zugeordnet werden könnte, kommen im Angebot der Fabrik seit 1879 vor.⁴⁹ Im detaillierten Angebot des Katalogs aus den Jahren 1930-1942 erscheint aber dieses Produkt nicht, und deshalb erwartet man nach dem Jahr 1930 seine Produktion nicht mehr.

Obr. 78 Fotografie Ochranného oblouku
Bild 78 Fotografie eines Schutzbogens

Obr. 77 Vizualizace stromového obrubníku v katalogu z roku 1877
Bild 77 Visualisierung eines Baumrandsteins im Katalog aus dem Jahr 1877

Obr. 76 Vizualizace stromového obrubníku zasazeného do dlažby v katalogu z roku 1877
Bild 76 Visualisierung eines Baumrandsteins, eingesetzt in die Pflasterung im Katalog aus dem Jahr 1877

⁴⁵ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, op. cit., s. 1-4.

⁴⁶ Rozhovor s panem Josefem Ryzím. Vedla Klára Píscová a Mgr. Danuše Šmerdová, dne 13. února 2022 v Borovanech.op. cit.

⁴⁷ Znaimer Wochenblatt. Znaim, 1879, roč. 30, č. 38, s. 10.

⁴⁵ K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim, wiederholt zitiert, S. 1- 4.

⁴⁶ Gespräch mit Herrn Josef Ryzí. Geführt von Klára Píscová und Mgr. Danuše Šmerdová, am 13. Februar 2022 in Borovany, wiederholt zitiert

⁴⁷ Znaimer Wochenblatt. Znaim, 1879, Jhg. 30, Nr. 38, S. 10.

⁴⁸ Rozhovor s pamětnicí Mgr. Danuší Šmerdovou dne 21. listopadu 2021 v Šatově.

⁴⁹ Znaimer Wochenblatt. Znaim, 1879, roč. 30, č. 38, op. cit., s. 10.

⁴⁸ Gespräch mit der Zeugin der alten Zeiten Mgr. Danuše Šmerdová, am 21. November 2021 in Šatov.

⁴⁹ Znaimer Wochenblatt. Znaim, 1879, Jhg. 30 Nr. 38, wiederholt zitiert, S. 10.

KAMENINOVÉ VÝROBKY

Kameninové výrobky pocházely převážně z kameninové dílny postavené rokem 1881. Jednalo se o zboží rozličného vzhledu a účelu použití, všechny však spojovala stejná technika výroby. Výrobky, jako jsou různé kameninové roury, nádoby, glazované obrubníky, vázy, dekorativní plastiky či hospodářské žlaby byly vytvářeny postupem, kdy se ztekucená jílovitá hlína vliovala do vertikálních forem. Výrobek je následně vypalován v ostrém žáru. V konečné fázi výpalu je pak do pece vhozena kamenná sůl, čímž se vytvoří na povrchu výrobku solná glazura.

STEINZEUGPRODUKTE

Steinzeugprodukte stammen überwiegend von der Steinzeugwerkstatt, die im Jahr 1881 aufgebaut wurde. Es hat sich um Ware mit unterschiedlichem Aussehen und Benutzungszweck gehandelt, alle hat aber dieselbe Produktionstechnik verbunden. Produkte, wie verschiedene Steinzeugrohre, Gefäße, glasierte Randsteine, Vasen, dekorative Plastiken oder landwirtschaftliche Tröge wurden so produziert, dass man den verflüssigten tonhaltigen Lehm in vertikale Formen eingepresst hat. Das Produkt wurde danach in hoher Hitze ausgebrannt. In der Endphase des Ausbrandes wurde in den Ofen Steinsalz hineingeworfen, wodurch auf der Oberfläche Salzglasur entstanden ist.

Obr. 79 Část kameninového odpadního potrubí
Bild 79 Ein Teil einer Steinzeug-Abwasserrohrleitung

Obr. 80 Kameninový trativod
Bild 80 Steinzeug-Dränleitung

Obr. 81 Část kameninového potrubí
Bild 81 Ein Teil einer Steinzeugrohrleitung

KAMENINOVÉ POTRUBÍ

Významným produktem továrny bylo kromě dlažby také kameninové potrubí. Potrubí bylo dvakrát glazované, což mělo eliminovat propustnost materiálu. Továrna produkovala dva základní druhy potrubí, odpadní a vodovodní. Mimo to se okrajově zabývala i produkcí odvodňovacích systémů taktéž z glazované kameniny. Tento typ sortimentu byl vyráběn již od roku 1879.⁵⁰ Avšak v počátcích produkce se dá uvažovat spíše o skromné výrobě, jelikož oddělení pro výrobu kameninového zboží bylo zprovozněno až rokem 1881 a tím mohla být produkce zvýšena. Ukončení výroby není přesně známo. Je však jisté, že ještě v roce 1919 byly kameninové výrobky tohoto druhu nabízeny.⁵¹ Výroba byla patrně ukončena před rokem 1930, jelikož okolo roku 1930 vznikl nový katalog továrny, který již toto zboží nenabízí.

STEINZEUGROHRE

Ein bedeutendes Produkt der Fabrik waren außer Platten/Pflaster auch Steinzeugrohre. Die Rohre waren zweimal glasiert, was die Durchlässigkeit des Materials eliminieren sollte. Die Fabrik hat zwei Grundarten der Rohre produziert, für Kanal- und Wasserleitung. Außerdem hat sie sich am Rande auch mit der Produktion der Entwässerungssysteme ebenfalls aus glasiertem Steinzeug beschäftigt. Dieser Typ des Sortiments wurde schon seit 1879 hergestellt.⁵⁰ Aber in den Anfängen der Produktion kann eher eine kleine Produktion angenommen werden, weil die Abteilung für die Herstellung vom Steinzeuggut erst im Jahr 1881 in Betrieb genommen wurde und dadurch auch die Produktion erhöht werden konnte. Die Beendigung der Produktion ist nicht genau bekannt. Es ist aber sicher, dass noch im Jahr 1919 Steinzeugprodukte dieser Art angeboten wurden.⁵¹ Die Produktion wurde anscheinend vor dem Jahr 1930 beendet, weil rund 1930 ein neuer Katalog der Fabrik entstanden ist, in dem diese Ware nicht mehr angeboten wird.

KOUŘOVODY A TEPLOVODY

Kouřovody a teplovody byly produkovány zejména pro potřeby při stavbě kamen či jiných topných zařízení. Jednalo se o žáruvzdorné potrubní systémy, které byly vyráběny z kameniny obohacené o šamot. Jejich nabídka se objevuje až rokem 1897,⁵² avšak je velmi pravděpodobné, že byly stejně jako kameninové potrubí a komínové nástavce vyráběny již od roku 1879.⁵³ Výrobu kouřovodů a teplovodů lze zaznamenat ještě v roce 1919.⁵⁴ V následujících letech do roku 1930 však mohla výroba pokračovat, tuto informaci ale nelze podložit žádným materiálem. Výroba po roce 1930 je již vyloučena z důvodu obměny sortimentu.

RAUCH- UND WÄRMEROHRE

Rauch- und Wärmerohre wurden vor allem beim Bau von Öfen oder anderer Heizanlagen benötigt. Es hat sich um feuerfeste Rohrleitungssysteme gehandelt, die aus um Schamotte angereicherten Steinzeug hergestellt wurden. Ihr Angebot erscheint erst im Jahr 1897,⁵² aber es ist sehr wahrscheinlich, dass sie so, wie Steinzeugrohre und Kaminansätze, schon seit dem Jahr 1879 hergestellt wurden.⁵³ Die Produktion der Rauch- und Wärmerohre kann noch im Jahr 1919 gesehen werden.⁵⁴ In den folgenden Jahren, bis zum Jahr 1930, konnte zwar mit der Produktion fortgesetzt werden, diese Information kann aber mit keinen Unterlagen nachgewiesen werden. Die Produktion nach dem Jahr 1930 ist wegen der Abänderung des Sortiments schon ausgeschlossen.

⁵⁰ *Der Civil-Techniker. Wien: A. Scharf, 1879, roč. 1, č. 22, s. 6.*

⁵¹ *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch. Wien, 1919, s. 34.*

⁵⁰ *Der Civil-Techniker. Wien: A. Scharf, 1879, Jhg. 1, Nr. 22, S. 6.*

⁵¹ *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch. Wien, 1919, Nr. 34.*

⁵² *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch. Wien: Johann N. Vernay, 1897, roč. 35, část Allgemeine Anzeigen.op. cit.*

⁵³ *Der Civil-Techniker. roč. 1, č. 22, op. cit., s. 6.*

⁵⁴ *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch. Wien, 1919, op. cit. s. 34.*

⁵² *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch. Wien: Johann N. Vernay, 1897, Jhg. 35, Teil Allgemeine Anzeigen. wiederholt zitiert.*

⁵³ *Der Civil-Techniker. Jhg. 1 Nr. 22, wiederholt zitiert, S. 6.*

⁵⁴ *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch. Wien, 1919, wiederholt zitiert, S. 34.*

KOMÍNOVÉ NÁSTAVCE

Komínové nástavce byly vyráběny z kameniny s příměsí ohnivzdorného šamotu.⁵⁵ Jejich povrch byl glazovaný. Sloužily k ochraně a prodloužení komína. Jejich výroba probíhala od roku 1879.⁵⁶ Poslední zmínka o tomto výrobku pochází z roku 1919, jeho výroba však mohla pokračovat ještě několik let, až do roku 1930. Produkce po roce 1930 již není pravděpodobná z důvodu obměny sortimentu.

KAMINAUFSAETZE

Die Kaminaufsätze wurden aus Steinzeug mit Beimischung von feuerfester Schamotte hergestellt.⁵⁵ Ihre Oberfläche war glasiert. Sie haben zum Schutz und Verlängerung des Kamins gedient. Sie wurden seit dem Jahr 1879 hergestellt.⁵⁶ Die letzte Erwähnung über dieses Produkt stammt vom Jahr 1919, seine Produktion konnte aber noch einige Jahre fortsetzen, bis zum Jahr 1930. Die Produktion nach dem Jahr 1930 ist wegen der Abänderung des Sortiments nicht mehr wahrscheinlich.

Obr. 82 Zaměstnanci továrny a kameninové výrobky s formami (komínové násady, nádoby, vázy, kameninové potrubí, kouřovody/teploměry) okolo roku 1920

Bild 82 Mitarbeiter der Fabrik und Steinzeugprodukte mit Formen (Kaminaufsätze, Gefäße, Vasen, Steinzeugrohre, Rauchrohre/Wärmerohre) rund 1920

KAMENINOVÉ NÁDOBY

Několik desetiletí továrna produkovala i kameninové nádoby, které byly z vnitřní i vnější strany glazované. Díky své odolnosti byly určeny pro uschování chemikálií, tekutin či potravin.⁵⁷ Nádoby se vyráběly jak v jednoduchém provedení, tak i v decentně zdobeném vzhledu. Období výroby těchto nádob lze dle prospektů továrny datovat mezi léty 1879-1919 (1930). Přičemž z roku 1919 pochází poslední písemná zmínka o nabídce tohoto zboží, ale jeho produkci lze s jistotou vyloučit až od roku 1930.

STEINZEUGGEFÄSSE

Einige Jahrzehnte hat die Fabrik auch Steinzeuggefäße produziert, die von der Innen- sowie auch Außenseite glasiert waren. Dank ihrer Beständigkeit wurden sie für das Aufbewahren von Chemiestoffen, Flüssigkeiten oder Lebensmittel bestimmt.⁵⁷ Die Gefäße wurden sowohl in einfachem als auch dezent verziertem Aussehen produziert. Laut Prospekte der Fabrik wurden diese Gefäße zwischen den Jahren 1879-1919 (1930) produziert. Wobei aus dem Jahr 1919 die letzte schriftliche Erwähnung über das Angebot dieser Ware stammt, aber ihre Produktion kann mit Sicherheit erst seit 1930 ausgeschlossen werden.

Obr. 83 Menší nádoba na potraviny
Bild 83 Kleineres Speisengefäß

Obr. 84 Větší nádoba na potraviny
Bild 84 Größeres Speisengefäß

Obr. 85 Větší nádoba na potraviny, detail úchytky
Bild 85 Größeres Speisengefäß für Lebensmittel, Detail des Handgriffs

⁵⁵ *Der Bautechniker*, roč. 21, č. 18, op. cit., s. 401.

⁵⁶ *Der Civil-Techniker*, roč. 1, č. 22, op. cit., s. 6.

⁵⁵ *Der Bautechniker*, Jhg. 21 Nr. 18, wiederholt zitiert, S. 401.

⁵⁶ *Der Civil-Techniker*, Jhg. 1 Nr. 22, wiederholt zitiert, S. 6.

⁵⁷ *Der Bautechniker*, roč. 21, č. 18, op. cit., s. 401.

⁵⁷ *Der Bautechniker*, Jhg. 21 Nr. 18, wiederholt zitiert, S. 401.

GLAZOVANÉ PRVKY DLAŽBY

Mezi glazované prvky dlažby lze řadit obrubníky a žlábků. Přesný účel glazovaných obrubníků není znám. Dle pamětnice Marty Kropáčové je několik těchto výrobků použito k okrasnému obroubení pomníků na šatovském hřbitově.⁵⁸ Je tak možné, že byly určeny i pro tvorbu okrasných a účelných obrub v zahradní architektuře. V inzercích továrny se glazované prvky dlažby vyskytují v letech 1879⁵⁹ a 1880,⁶⁰ což potvrzuje jejich výrobu. Velmi pravděpodobná je i výroba v následujících 40-50 letech, jelikož zboží tohoto typu bylo v té době produkováno.

Obr. 86 Glazované obrubníky použité pro lemování hrobu
Bild 86 Glasierte Randsteine, benutzt für die Grabeinfassung

GLASIERTE PLATTEN-/PFLASTERTEILE

Zu den glasierten Platten-/Pflasterteilen können auch Randsteine und Rinnen zugeordnet werden. Der genaue Zweck der glasierten Randsteine ist nicht bekannt. Laut der Zeugin der alten Zeiten Marta Kropáčová sind einige dieser Produkte zur dekorativen Einfassung der Denkmäler auf dem Friedhof in Šatov benutzt.⁵⁸ Es ist so möglich, dass sie auch für die Gestaltung dekorativer und zweckgebundener Randabschlüsse in der Gartenarchitektur bestimmt waren. In den Anzeigen der Fabrik kommen glasierte Platten-/Pflastersteine in den Jahren 1879⁵⁹ und 1880⁶⁰ vor, was ihre Herstellung bestätigt. Sehr wahrscheinlich ist auch ihre Herstellung in den folgenden 40-50 Jahren, weil die Ware dieses Typs in der damaligen Zeit produziert wurde.

Obr. 87 Detail glazovaného obrubníku
Bild 87 Detail eines glasierten Randsteins

VÁZY

V první polovině své existence se továrna zabývala i výrobou okrasných zahradních váz. Tyto vázy nebyly nabízeny v běžném sortimentu továrny, jednalo se tedy nejspíš o příležitostnou výrobu v menším měřítku. Dle střepu dochované vázy lze určit, že byly vyráběny z hrubozrnné odlévané kameniny, která je opatřena glazurou. Nicméně Carl Schlimp mladší v článku z roku 1901 zmiňuje i probíhající výrobu váz z terakoty, které glazurou opatřeny nebyly.⁶¹ Vázy byly vytvářeny jak v bohatě zdobeném provedení, tak i v decentním stylu. Složitější zdobné ornamenty byly patrně vytvořeny ruční prací. Jsou známy tři výrobky tohoto druhu, z nichž se dochoval pouze jeden. (viz následující obrázky) Vyrobeno jich bylo ale jistě více. Přesné období produkce okrasných zahradních váz není známo z toho důvodu, že existuje pouze jedna písemná zmínka o produkci tohoto zboží, a to z roku 1901.⁶² Známá je ale také informace o výrobě velké zahradní vázy pro Světovou výstavu v Paříži v roce 1900, kterou v paměti uchoval bývalý ředitel továrny Josef Ryzí.⁶³ Období produkce je však možné odvodit od typově stejných výrobků, u nichž je tato informace známá. Zahradní vázy se svými vlastnostmi a způsobem výroby nejvíce blíží kameninovým nádobám na potraviny. Ty továrna jistě produkovala v letech 1879⁶⁴-1919⁶⁵ a pravděpodobně i v období do roku 1930. Z toho tedy plyne, že i zahradní vázy mohly být s největší pravděpodobností produkovány v období let 1879-1930.

VASEN

In der ersten Hälfte ihrer Existenz hat sich die Fabrik auch mit der Herstellung dekorativer Gartenvasen befasst. Diese Vasen wurden nicht im üblichen Sortiment der Fabrik angeboten, es hat sich also anscheinend um gelegentliche Produktion in einem kleineren Maß gehandelt. Nach der Scherbe einer erhalten gebliebenen Vase kann festgelegt werden, dass sie aus grobkörnigem, gegossenem, mit Glasur versehenem Steinzeug produziert wurden. Nichtsdestoweniger, Carl Schlimp Jr. erwähnt in einem Artikel vom Jahr 1901 auch die laufende Herstellung von Terrakotta-Vasen, die mit keiner Glasur versehen waren.⁶¹ Die Vasen wurden sowohl in reich dekorierten Ausführungen als auch im dezenten Stil hergestellt. Kompliziertere dekorative Ornamente waren wahrscheinlich von Hand ausgeführt. Es sind drei Produkte dieser Art bekannt, von denen nur ein erhalten geblieben ist. (siehe folgende Bilder). Es wurden aber sicher mehrere hergestellt. Der genaue Zeitraum der Produktion der dekorativen Gartenvasen ist deshalb nicht bekannt, weil nur eine einzige schriftliche Erwähnung über die Produktion dieser Ware besteht, und zwar aus dem Jahr 1901.⁶² Bekannt ist aber auch Information über die Herstellung einer großen Gartenvase für die Weltausstellung in Paris im Jahr 1900, die sich der ehemalige Direktor der Fabrik Josef Ryzí merkt.⁶³ Der Zeitraum der Produktion kann aber von im Typ identischen Produkten abgeleitet werden, bei denen diese Information bekannt ist. Die Gartenvasen nähern sich mit ihren Eigenschaften und der Herstellungsart am meisten den Steinzeuggefäßen für Lebensmittel. Diese hat die Fabrik sicher in den Jahren 1879⁶⁴-1919⁶⁵ und anscheinend auch in dem Zeitraum bis zum Jahr 1930 produziert. Daraus ergibt sich, dass auch die Gartenvasen höchstwahrscheinlich in den Jahren 1870-1930 produziert werden konnten.

⁵⁸ Rozhovor s paní Martou Kropáčovou. Vedla Klára Píscová, dne 13. listopadu 2021 v Šatově

⁵⁹ *Der Civil-Techniker*. roč. 1, č. 22, op. cit., s. 6.

⁶⁰ *Der Civil-Techniker*. Wien: A. Scharf, 1880, roč. 2, č. 5, s. 20

⁵⁸ Gespräch mit Frau Marta Kropáčová. Geführt von Klára Píscová, am 13. November 2021 in Šatov.

⁵⁹ *Der Civil-Techniker*. Jhg. 1 Nr. 22, wiederholt zitiert, S. 6.

⁶⁰ *Der Civil-Techniker*. Wien: A. Scharf, 1880, Jhg. 2, Nr. 5, S. 20.

⁶¹ *Der Bautechniker*, roč. 21, č. 18, op. cit., s. 401

⁶² Tamtéž

⁶³ Rozhovor s panem Josefem Ryzím. Vedla Bc. Klára Píscová a Mgr. Danuše Šmerdová, dne 13. února 2022 v Borovanech. op. cit

⁶⁴ *Der Civil-Techniker*. roč. 1, č. 22, op. cit., s. 6.

⁶⁵ *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch*. Wien, 1919, op. cit., s. 34.

⁶¹ *Der Bautechniker*, Jhg. 21 Nr. 18, wiederholt zitiert, S. 401

⁶² An derselben Stelle

⁶³ Gespräch mit Herrn Josef Ryzí. geführt von Bc. Klára Píscová und Mgr. Danuše Šmerdová, am 13. Februar 2022 in Borovany, wiederholt zitiert

⁶⁴ *Der Civil-Techniker*. Jhg. 1 Nr. 22, wiederholt zitiert, S. 6.

⁶⁵ *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch*. Wien, 1919, wiederholt zitiert, S. 34.

Obr. 88 Bohatě zdobená zahradní váza amforovitého tvaru vytvořena pro Světovou výstavu v roce 1900 (aktuálně neznámé uložení)
Bild 88 Reich verzierte Gartenvase in Amphora-Form, die für die Weltausstellung im Jahr 1900 hergestellt wurde (derzeit unbekannte Platzierung)

KAMENINOVÉ DEKORAČNÍ PLASTIKY

V továrně byly vytvořeny i dekorační plastiky z nichž byla dochován jeden vzorek umístěný stále na původním místě. Jedná se o plastiku koňské hlavy, která je umístěna nad bývalými stájemi, ty dříve náležely k areálu továrny a přilehlým bytům pro pracovníky. Kvůli pevnému umístění plastiky není možné detailně prohlédnout její střep, proto nelze s jistotou říci, z jakého materiálu byla vyrobena. S největší pravděpodobností se ale jedná o kameninu polévanou hnědou a černou glazurou. Plastika byla vytvořena technikou odlévání do formy. S jistotou byla vyrobena ještě jedna totožná kopie a není ani vyloučen vznik většího množství kopií. O výrobě dekoračních plastik tohoto druhu nebyly nalezeny žádné písemné zmínky. Proto lze pouze odhadnout období jejich výroby. To je odhadnuto na základě běžné doby produkce výrobků s podobným způsobem výroby na rozmezí let 1879-1930.

Obr. 89 Zachovalá zahradní váza dodnes sloužící svému účelu
Bild 89 Gut erhaltene Gartenvase, die bis heute ihrem Zweck dient

DEKORATIVE STEINZEUGPLASTIKEN

In der Fabrik wurden auch dekorative Plastiken gestaltet, aus denen ein Muster erhalten geblieben ist, das nach wie vor an der ursprünglichen Stelle platziert ist. Es handelt sich um die Plastik eines Pferdekopfes, die über den ehemaligen Ställen platziert ist, diese haben früher zum Areal der Fabrik und den anliegenden Wohnungen für die Mitarbeiter gehört. Wegen der festen Befestigung der Plastik ist es nicht möglich ihre Scherbe detaillierter anzuschauen, deshalb kann nicht mit Sicherheit gesagt werden, aus welchem Material sie hergestellt wurde. Höchstwahrscheinlich handelt es sich aber um Steinzeug, übergossen mit brauner und schwarzer Glasur. Für die Herstellung der Plastik wurde die Technik des Formgusses benutzt. Mit Sicherheit wurde noch eine identische Kopie hergestellt und es ist auch das Entstehen einer größeren Menge der Kopien nicht ausgeschlossen. Über die Produktion der dekorativen Plastiken dieser Art wurden keine schriftlichen Erwähnungen gefunden. Deshalb kann der Zeitraum ihrer Herstellung nur geschätzt werden. Dieser Zeitraum wird aufgrund der üblichen Zeit der Produktion der Produkte mit einer ähnlichen Produktionsart geschätzt, und zwar zwischen den Jahren 1879-1930.

HOSPODÁŘSKÁ KORYTA

Mezi odlévané kameninové výrobky továrny patří také nádoby pro hospodářské účely, jako jsou například koryta pro hospodářská zvířata. I tyto výrobky byly polévány ochrannou glazurou. Období výroby hospodářské kameniny není přesně známo. Opět jej ale lze odvodit od běžné doby produkce výrobků s podobným způsobem výroby, a to na rozmezí let 1879-1930 s tím, že v roce 1901 výroba hospodářské kameniny s jistotou probíhala.⁶⁶

STEINZEUGGEFÄSSE

Zu den gegossenen Steinzeugprodukten der Fabrik gehören auch Gefäße für landwirtschaftliche Zwecke, wie z.B. Futtertröge für Vieh. Auch diese Produkte wurden mit Schutzglasur versehen. Der Zeitraum der Herstellung der Steinzeugprodukte für Landwirtschaft ist nicht genau bekannt. Wieder kann er aber von der üblichen Zeit der Produktion der Produkte mit ähnlicher Produktionsart abgeleitet werden, und zwar in die Jahre 1879-1930 damit, dass im Jahr 1901 die Produktion der landwirtschaftlichen Steinzeugprodukte sicher realisiert wurde.⁶⁶

Obr. 90 Dekorační plastika koňské hlavy, která zdobila koňské stáje
Bild 90 Dekorative Plastik eines Pferdekopfes, die die Pferdeställe verziert hat

Obr. 91 Kameninové hospodářské koryto
Bild 91 Steinzeug-Futtertrög

⁶⁶ *Der Bautechniker*, roč. 21, č. 18, op. cit., s. 401.

⁶⁷ *Der Bautechniker*, Jhg. 21 Nr. 18, wiederholt zitiert, S. 401.

CIHLY RŮZNÉHO POUŽITÍ ZIEGEL FÜR VERSCHIEDENE BENUTZUNG

Kromě výroby keramického zboží se továrna zabývala i produkcí stavebních cihel. Tato výroba spadala do první poloviny existence továrny. Produkovány byly jak běžné pórovité cihly, tak i cihly vysoce slinuté, šamotové a porcelánové. Běžné pórovité a slinuté cihly byly zprvu vyráběny primitivním způsobem, tedy ručně z obyčejné ztekucené hlíny a za pomoci dřevěných nebo kovových forem⁶⁷ Později kolem roku 1926 bylo v továrně zavedeno lisování za sucha, které umožnilo zpřesnit formu výlisků a také zvýšit jejich kvalitu.⁶⁸

Außer der Herstellung keramischer Ware hat sich die Fabrik auch mit der Herstellung von Bauziegeln befasst. Diese Produktion hat in der ersten Hälfte der Existenz der Fabrik stattgefunden. Produziert wurden sowohl übliche poröse Ziegel als auch hoch gesinterte, Schamott- und Porzellanziegel. Die üblichen porösen und gesinterten Ziegel wurden zuerst primitiv hergestellt, also manuell unter Benutzung vom üblichen verflüssigten Lehm und mittels Holz- oder Metallformen.⁶⁷ Später rund 1926 wurde in der Fabrik Trockenpressen eingeführt, welches ermöglicht hat, die Form der Formstücke zu präzisieren und auch ihre Qualität zu erhöhen.⁶⁸

BĚŽNÉ A SLINUTÉ CIHLY ÜBLICHE UND GESINTERTE ZIEGEL

Tyto dva typy cihel byly určeny pro stavbu silnic, budov a pozemních staveb.⁶⁹ Běžná pórovitá a slinutá cihla se od sebe liší zejména svojí nasákavostí a odolností v tlaku. Přičemž slinuté cihly jsou nenasákavé a v tlaku výborně odolné. Díky svým vlastnostem byly slinuté cihly ze šatovské továrny v roce 1894 použity při přemostění vídeňských toků.⁷⁰ Výroba obyčejných a slinutých cihel se předpokládá již od spuštění provozu továrny v roce 1874.⁷¹ Naposledy se tyto výrobky vyskytují v reklamní inzerci z roku 1919.⁷² Je ale možné, že byly vyráběny až do roku 1930, pozdější výroba se již nepředpokládá, jelikož kolem roku 1930 došlo k redukci vyráběného sortimentu a v něm se již žádné cihly nevyskytovaly.

Diese zwei Ziegeltypen waren für den Straßenbau, Gebäude und Hochbauten bestimmt.⁶⁹ Ein üblicher poröser und ein gesintertter Ziegel unterscheiden sich voneinander vor allem durch sein Ansaugvermögen und Druckbeständigkeit. Wobei die gesinterten Ziegel nicht saugfähig und ausgezeichnet druckbeständig sind. Dank diesen ihren Eigenschaften wurden die gesinterten Ziegel aus der Tonwarenfabrik in Šatov im Jahr 1894 bei der Überbrückung der wiener Flüsse benutzt.⁷⁰ Die Produktion der üblichen und der gesinterten Ziegel wird schon seit der Inbetriebnahme der Fabrik im Jahr 1874 angenommen.⁷¹ Zuletzt erscheinen diese Produkte in einer Werbeanzeige vom Jahr 1919.⁷² Es ist aber möglich, dass sie bis zum Jahr 1930 hergestellt wurden, es wird aber keine spätere Produktion angenommen, weil es rund 1930 zu einer Reduzierung des hergestellten Sortiments gekommen ist und darin sind schon keine Ziegel vorgekommen.

⁶⁷ *Der Bautechniker*, roč. 21, č. 18, op. cit., s. 401.

⁶⁸ RYZÍ, Josef. Dokument s názvem: *Stručný výťah historie závodu Keramika Šatov. Poskytnuto z osobní sbírky pana Josefa Ryzího.*

⁶⁹ T., P. *První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol.*, op. cit., s. 2.

⁷⁰ CALTANA, Diego. *Carl Schlimp. Architektenlexikon* [online]. Vídeň: Architekturzentrum Wien, 2017 [cit. 14. 4. 2022].

⁷¹ T., P. *První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol.*, op. cit., s. 2

⁷² *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch*. Wien, 1919, op. cit., s. 34.

⁶⁷ *Der Bautechniker*, Jhg. 21 Nr. 18, wiederholt zitiert, S. 401.

⁶⁸ RYZÍ, Josef. *Dokument mit dem Namen: Kurzer Auszug aus der Geschichte des Werkes Keramika Šatov.* Gewähr von persönlicher Sammlung des Herrn Josef Ryzí.

⁶⁹ T., P. *První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol.*, wiederholt zitiert, S. 2.

⁷⁰ CALTANA, Diego. *Carl Schlimp. Architektenlexikon* [online]. Wien: Architekturzentrum Wien, 2017 [zt. 14. 4. 2022].

⁷¹ T., P. *První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol.*, wiederholt zitiert, S. 2

⁷² *Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch*. Wien, 1919, s. 34.

ŠAMOTOVÉ A PORCELÁNOVÉ CIHLY

Šamotové cihly byly určeny pro stavbu pecí, kamen a dalších topenišť. Vzhledem k odolnosti žáru byly vyráběny dva druhy šamotových cihel. Produkovaly se šamotové cihly pro běžné účely, kdy není riziko příliš velkého žáru, ale také odolnější šamotové cihly, které byly určeny pro vysoce žáruvzdorné účely.⁷³ Popis účelu či vzhledu porcelánových cihel není dostupný. Výroba šamotových i porcelánových cihel začala rokem 1879.⁷⁴ Přičemž poslední zmínku o prodeji porcelánových cihel lze najít z roku 1883,⁷⁵ tím ale nelze vyloučit i pozdější výrobu, která mohla trvat maximálně do období okolo roku 1930. Šamotové cihly byly nabízeny déle, až do roku 1919. Jejich výroba však pravděpodobně také mohla probíhat až do období kolem roku 1930.

SCHAMOTTE- UND PORZELLANZIEGEL

Die Schamotteziegel waren für den Bau von Öfen und weiteren Feuerstellen bestimmt. Wegen der Feuerbeständigkeit wurden zwei Arten der Schamotteziegel hergestellt. Es wurden Schamotteziegel für übliche Zwecke produziert, wo das Risiko einer zu hohen Hitze nicht sehr hoch ist, aber auch beständigere Schamotteziegel, die für hitzebeständige Zwecke bestimmt waren.⁷³ Es ist keine Beschreibung des Zwecks oder Aussehens der Porzellanziegel verfügbar. Die Herstellung der Schamotte- und Porzellanziegel hat im Jahr 1879 begonnen.⁷⁴ Wobei die letzte Erwähnung über den Verkauf der Porzellanziegel vom Jahr 1883 gefunden werden kann,⁷⁵ dadurch kann aber auch ihre spätere Produktion nicht ausgeschlossen werden, die maximal bis zu Zeit rund 1930 dauern konnte. Schamotteziegel wurden länger angeboten, bis zum Jahr 1919. Sie konnten aber wahrscheinlich auch bis zu Zeit rund 1930 produziert werden.

Obr. 93 Slinuté cihly s vlisovanými drážkami použité pro dláždění
Bild 93 Gesinterte Ziegel mit eingepressten Rillen, benutzt für Pflasterung

Obr. 92 Slinutá cihla
Bild 92 Gesintertter Ziegel

Obr. 95 Část slinuté cihly
Bild 95 Teil eines gesinterten Ziegels

Obr. 94 Běžná stavební cihla
Bild 94 Üblicher Bauziegel

⁷³ *Der Bautechniker*, roč. 21, č. 18, op. cit., s. 401.

⁷⁴ *Znaimer Wochenblatt*. Znaim, 1879, roč. 30, č. 38, op. cit., s. 10

⁷⁵ *Der Civil-Techniker*. Wien: A. Scharf, 1883, roč. 5, č. 31, s. 128.

⁷³ *Der Bautechniker*, Jhg. 21 Nr. 18, wiederholt zitiert, S. 401.

⁷⁴ *Znaimer Wochenblatt*. Znaim, 1879, Jhg. 30, Nr. 38, wiederholt zit., S. 10.

⁷⁵ *Der Civil-Techniker*. Wien: A. Scharf, 1883, Jhg. 5, Nr. 31, S. 128.

DROBNÉ KERAMICKÉ PŘEDMĚTY

V šatovské továrně na keramiku probíhala také okrajově výroba drobných dekoračních předmětů, jako jsou nejrůznější vázičky, džbánky, plastiky či plakety. Dle pamětníků tyto předměty nebyly určeny k prodeji, nýbrž byly vyráběny pro zaměstnance továrny. Následně jim byly upomínkové předměty předávány u příležitosti různých oslav či významných dnů, mezi které patřily například Vánoce, Mezinárodní den žen, Den stavbařů či výročí 100 let od založení továrny. Také v továrně vznikaly plakety pro příležitost udílení cen na šatovských výstavách vín. Tyto výrobky jsou často opatřeny značkou „PKZ ŠATOV“, což je tedy zkratka Poštorenských keramických závodů a odbočky v Šatově. Nejdříve tyto drobné dekorační předměty pro továrnu vyráběl lechovický keramik, ale později jejich výrobu zprostředkovala paní Ing. Milena Brančová, která mimo to pracovala v laboratoři šatovské továrny při výzkumu kvality hlíny.⁷⁶ Výrobky jsou vytvořeny ze světlé či tmavé keramické hlíny a jsou opatřeny glazurou často v okrových barvách. Plakety pro šatovské výstavy vín byly opatřeny stříbrnou.⁷⁷ Nejstarší nalezený výrobek tohoto typu pochází z roku 1971 a nejmladší z roku 1988. V rozmezí let 1971-1988 tedy s jistotou probíhala výroba drobných keramických předmětů. Dřívější výroba před rokem 1971 se nepředpokládá.⁷⁸ Naopak výrobu po roce 1988 nelze zcela vyloučit a je možné, že probíhala až do ukončení provozu továrny.

⁷⁶ Rozhovor s pamětnicí Pavlou Bialasovou dne 8. října 2021 v Šatově.
Rozhovor s manžely Petrem Novákem a Ing. Františkou Jahodovou ze dne 14. listopadu 2021 v Šatově

⁷⁷ Rozhovor s manžely Petrem Novákem a Ing. Františkou Jahodovou ze dne 14. listopadu 2021 v Šatově, op. cit.

⁷⁸ Rozhovor s panem Josefem Ryzím. Zprostředkovala Jarmila Eberlová 16. dubna 2022

KLEINE KERAMISCHE GEGENSTÄNDE

Marginal hat sich die Tonwarenfabrik auch mit der Produktion kleiner dekorativer Gegenstände beschäftigt. Laut Zeugen der alten Zeiten waren diese Gegenstände nicht zu Verkauf bestimmt, sondern sie wurden für die Mitarbeiter der Fabrik hergestellt. Folgend wurden ihnen die Andenkengegenstände bei Gelegenheit verschiedener Feier oder bedeutender Tage übergeben, zu denen z.B. Weihnachten, Internationaler Frauentag, Bauarbeitertag oder 100-Jahre-Jubiläum der Gründung der Fabrik gehört haben. In der Fabrik sind auch Plaketten zur Gelegenheit der Preisverleihung bei Weinausstellungen in Šatov entstanden. Diese Produkte sind oft mit der Kennzeichnung „PKZ ŠATOV“ versehen, was die Abkürzung der Tonfabrik in Poštorná und Niederlassung in Šatov bedeutet. Zuerst hat diese kleinen dekorativen Gegenstände für die Fabrik ein Keramiker von Lechovice hergestellt, aber später hat ihre Produktion Frau Ing. Milena Brančová vermittelt, die außerdem im Labor der Tonwarenfabrik in Šatov an der Untersuchung der Tonqualität gearbeitet hat.⁷⁶ Die Produkte sind aus hellem oder dunklem keramischem Ton und mit Glasur häufig in Ockerfarbe produziert. Die Plaketten für die Weinausstellungen in Šatov waren mit Silberfarbe versehen.⁷⁷ Das älteste Produkt dieses Typs stammt vom Jahr 1971 und das jüngste vom Jahr 1988. Zwischen den Jahren 1971-1988 wurden also mit Sicherheit kleine keramische Gegenstände produziert. Eine frühere Produktion vor dem Jahr 1971 wird nicht angenommen.⁷⁸ Im Gegenteil, nach dem Jahr 1988 kann die Produktion nicht ganz ausgeschlossen werden und es ist möglich, dass sie bis zur Beendigung der Produktion des Fabrikbetriebs stattgefunden hat.

⁷⁶ Gespräch mit der Zeugin der alten Zeiten Pavla Bialasová am 8. Oktober 2021 in Šatov.
Gespräch mit dem Ehepaar Petr Novák und Ing. Františka Jahodová, am 14. November 2021 Šatov.
⁷⁷ Gespräch mit dem Ehepaar Petr Novák und Ing. Františka Jahodová, am 14. November 2021 Šatov, wiederholt zitiert,
⁷⁸ Gespräch mit Herrn Josef Ryzí. Vermittelt von Jarmila Eberlová am 16. April 2022.

Obr. 96-103 Drobné keramické dekorační předměty
Bild 96-103 Kleine dekorative keramische Gegenstände

ZNAČENÍ VÝROBKŮ

Je zde také vhodné zmínit, jaké značení výrobků továrna během svého provozu používala. Značení nebylo po celou dobu existence továrny stejné, za toto období se vystřídalo hned několik jeho typů. Nejdříve lze zmínit značení dlaždic, které spíše, než podobu loga mělo podobu psaného textu. Text zmiňoval jméno majitele továrny a její hlavní či vedlejší sídlo, tedy hlavní sídlo ve Vídni na ulici Maysedergasse⁸⁰ či vedlejší sídlo v Šatově. Toto logo se vyskytovalo v několika variantách, dle typu dlažby. Souběžně s ním byla používána i další varianta, kde opět figuruje jméno majitele továrny a adresa sídla, tato písmenná složka je ohraničena oválem. Tyto dva typy značení byly s největší pravděpodobností používány v době, kdy továrnu vedl Carl Schlimp starší. Tedy od roku 1876 do roku 1898.

Obr. 106 Označení lícni strany exteriérové dlažby slovy: C. Schlimp Maysedergasse 4 WIEN
Bild 106 Markierung der Vorderseite der Platte für Außenbereiche mit Worten: C. Schlimp Maysedergasse 4 WIEN

Obr. 107 Označení lícni strany interiérové dlažby slovy: C. Schlimp Schattau. (Šatov)
Bild 107 Markierung der Vorderseite der Platte für Innenbereiche mit Worten: C. Schlimp Schattau. (Šatov)

Obr. 108 Reálné označení výrobku oválným logem, konkrétně značení na zahradní keramické váze
Bild 108 Tatsächliche Markierung des Produktes mit einem ovalen Logo, konkret Markierung an der keramischen Gartenvase

Obr. 109 Oválné logo pro značení keramických výrobků
Bild 109 Ovaler Logo für die Markierung keramischer Produkte

Nový typ loga, který byl následně používán, měl podobu velkého písmene S ohraničeného nezvyklým trojhranným tvarem. Lze se domnívat, že ono zmíněné písmeno S mohlo odkazovat k počátečnímu písmenu jména Schlimp či k počátečnímu písmenu německého označení obce Šatov, tedy Schattau, taktéž mohlo slučovat obě tyto možnosti, avšak o problematice způsobu označení nebyla nalezena žádná zmínka, proto nelze vyloučit ani významy jiné. Tento typ značení byl tedy pravděpodobně užíván od roku 1898 až do roku 1973, jelikož o jeho změně neexistuje do té doby žádná zmínka. I přesto, že bylo jméno Schlimp při propagaci továrny již upozaděno, lze se

⁸⁰ Der Civil-Techniker. Wien, 1888, roč. 10, č. 32, s. 164.

BEZEICHNUNG DER PRODUKTE

Es ist auch geeignet zu erwähnen, welche Markierung der Produkte die Fabrik während ihres Betriebs benutzt hat. Die Markierung war nicht für die ganze Dauer der Existenz der Fabrik gleich, in diesem Zeitraum wurden die Typen der Markierung sogar mehrmals gewechselt. Zuerst kann man die Markierung der Platten/Pflaster erwähnen, die eher als eine Form eines Logos die Form vom geschriebenen Text hatte. Der Text hat den Namen des Eigentümers der Fabrik und ihren Haupt- oder Nebensitz erwähnt, also den Hauptsitz in Wien in der Maysedergasse⁸⁰ oder den Nebensitz in Šatov. Dieser Logo ist in einigen Varianten je nach dem Typ der Pflasterung benutzt worden. Parallel damit wurde auch eine weitere Variante benutzt, wo wieder der Name des Fabrikeigentümers und Adresse seines Sitzes angeführt ist. Diese Buchstaben sind mit einem Oval umrandet. Diese zwei Typen der Markierung wurden höchstwahrscheinlich in der Zeit benutzt, wann die Fabrik vom Carl Schlimp Sen. geführt wurde. Also vom Jahr 1876 bis zum Jahr 1898.

Neuer Typ des Logos, der folgend benutzt wurde, hatte die Form eines großen Buchstabens S, begrenzt mit einer unüblichen Dreieckform. Man kann vermuten, dass dieser erwähnte Buchstabe S auf den ersten Buchstaben vom Namen Schlimp oder zum ersten Buchstaben des deutschen Namens der Gemeinde Šatov, also Schattau verweisen konnte, ebenfalls konnte er beide diese Möglichkeiten verbinden, aber über die Problematik der Art der Markierung wurden keine Erwähnung gefunden, deshalb können auch andere Bedeutungen ausgeschlossen werden. Dieser Typ der Markierung wurde anscheinend zwischen den Jahren 1898 bis 1973 benutzt, weil über seine Änderung bis zu dieser Zeit keine

⁸⁰ Der Civil-Techniker. Wien, 1888, Jhg. 10, Nr. 32, S. 164.

v této době ještě setkat s tím, že bylo u určitého druhu výrobku užíváno.

Značení lícni strany dlaždic zůstalo podobné tomu, které bylo užíváno dříve. Na novějším dláždění z let 1909-1910 lze spatřit, že bylo ponecháno jméno majitele továrny,⁸¹ tedy Schlimp, avšak adresa hlavního sídla továrny byla s převedením továrny v roce 1898 změněna na Vídeň Seilergasse,⁸² a proto je již od tohoto roku takto uváděna i na značení dlažby. Není však známo, do jaké doby bylo toto značení lícni strany dlaždic užíváno, avšak lze předpokládat, že mohlo být užíváno nejpozději do konce druhé světové války.

Obr. 110 Značení výrobků od roku 1898 patrně do roku 1973 v podobě velkého písmene S ohraničeného neobvyklým trojúhelníkovým obrazcem
Bild 110 Markierung der Produkte seit dem Jahr 1898 anscheinend bis zum Jahr 1973 in Form einer großen Buchstabe S begrenzt mit einer unüblichen dreieckigen Grafik

Obr. 111 Značení slovy: „Schlimp I. Seilergasse 14 Wien“ na lícni straně exteriérové dlažby položené patrně v letech 1909/1910 u vily Meran v rakouské obci Weidling
Bild 111 Markierung mit Worten: „Schlimp I. Seilergasse 14 Wien“ auf der Vorderseite der Pflasterung für Außenräume, verlegt anscheinend in den Jahren 1909/1910 bei der Vila Meran in der österreichischen Gemeinde Weidling

Roku 1973 pak vzniklo dle návrhu Františka Texla logo nové.⁸³ Toto logo mělo dvě varianty a vycházelo z loga předešlého. První varianta loga se lišila pouze změnou písmene velkého S na písmeno velké Š, které již zřetelně odkazuje k počátečnímu písmenu obce Šatov. Druhá varianta zobrazovala tentýž návrh, avšak tentokrát vložen do čtvercového pole,⁸⁴ které značilo typický výrobek šatovské továrny, a to chodníkovou či průmyslovou dlaždicí. Jiné další značení výrobků této továrny není známo.

⁸¹ Villa Meran Weidling Klosterneuburg [online]. [cit. 3. 4. 2020].

⁸² Badener Zeitung. Baden, 1898, roč. 18, č. 45, op. cit., s. 8.

⁸³ ŠMERDOVÁ, Danuše. Osobní sdělení pamětnice, dne 24. března 2020.

⁸⁴ VILDOMEČ, Vědomil a František KLUČKA. Poštorenské keramické závody, národní podnik závod Šatov: 1873-1973. Poštorná: Poštorenské keramické závody, 1973., s. 6.

Erwähnung existiert. Obzwar der Name Schlimp bei der Werbung der Firma schon nicht so benutzt wurde, kann man in dieser Zeit noch sehen, dass er bei einer bestimmten Art der Produkte benutzt wurde.

Die Markierung der Vorderseite der Platten/Pflaster ist ähnlich geblieben, wie sie früher benutzt wurde. An neuerer Pflasterung von den Jahren 1909-1910 kann man sehen, dass der Name des Eigentümers der Fabrik,⁸¹ also Schlimp, geblieben ist, aber die Adresse des Hauptsitzes der Fabrik mit der Übertragung der Firma im Jahr 1898 auf Wien, Seilergasse geändert wurde,⁸² und deshalb wird sie seit diesem Jahr auch auf der Markierung der Platten/Pflaster so angeführt. Es ist aber nicht bekannt, bis zu welcher Zeit diese Markierung der Vorderseite der Platten/Pflaster benutzt wurde, es kann aber angenommen werden, dass sie spätestens bis zum Ende des zweiten Weltkriegs benutzt werden konnte.

Im Jahr 1973 ist dann nach dem Entwurf von František Texl ein neuer Logo entstanden.⁸³ Dieser Logo hatte zwei Varianten und ist auch dem vorigen Logo ausgegangen. Die erste Variante des Logos hat sich nur in der Änderung des großen Buchstabens S auf den großen Buchstaben Š unterschieden, und dieser Buchstabe weist schon deutlich auf den Anfangsbuchstaben der Gemeinde Šatov hin. Die zweite Variante hat denselben Entwurf dargestellt, aber diesmal ist er in ein Quadratfeld hineingelegt,⁸⁴ welches das typische Produkt der Tonwarenfabrik in Šatov markiert hat, und zwar die Gehsteig- oder Industrieplatte. Eine weitere Markierung der Produkte aus dieser Fabrik ist nicht bekannt.

Obr. 112 / Bild 112 První varianta nového loga
Erste Variante des neuen Logos

Obr. 113 / Bild 113 Druhá varianta nového loga
Zweite Variante des neuen Logos

⁸¹ Villa Meran Weidling Klosterneuburg [online]. [zit. 3. 4. 2020].

⁸² Badener Zeitung. Baden, 1898, Jhg. 18 Nr. 45, wiederholt zitiert, S. 8.

⁸³ ŠMERDOVÁ, Danuše. Persönliche Mitteilung der Zeugin der alten Zeiten, am 24. März 2020.

⁸⁴ VILDOMEČ, Vědomil und František KLUČKA. Keramikwerke in Poštorná, volkseigener Betrieb, Werk Šatov: 1873-1973. Poštorná: Keramikwerke in Poštorná, 1973, S. 6.

SEZNAM VYOBRAZENÍ

- Obr. 1 Pokládká chodníkové a silniční dlažby
T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol. Praha: František Rebec, [cca 1930-1942]. 16 s.
- Obr. 2 Interiérová mozaiková dlaždice
Fotografovala Klára Piscová; Šatov; 10. května 2020.
- Obr. 3 Značení na mozaikové dlažbě
Fotografovala Klára Piscová; Znojmo; 15. listopadu 2019.
- Obr. 4 Dlažba určená pro stáje
T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol. Praha: František Rebec, [cca 1930-1942]. 16 s.
- Obr. 5 Jemná exteriérová dlažba
Fotografovala Klára Piscová; Šatov; 18. října 2019.
- Obr. 6 Glazovaná obkladová dlaždice
Fotografovala Klára Piscová; Znojmo; 16. listopadu 2019.
- Obr. 7 Pokládká chodníkové dlažby a postranních žlábků
T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol. Praha: František Rebec, [cca 1930-1942]. 16 s.
- Obr. 8 Hladká chodníková dlaždice
Fotografovala Klára Piscová; Znojmo; 29. dubna 2022.
- Obr. 9 Čtyřdílná chodníková dlaždice v červeném odstínu
Fotografovala Klára Piscová ze soukromé sbírky manželů Kropáčových; Šatov; 13. listopadu 2021.
- Obr. 10 Devítidílná chodníková dlaždice v zeleném odstínu
Fotografovala Klára Piscová; Znojmo; 29. dubna 2022.
- Obr. 11 Nevypálená zámková dlažba z konečného období provozu
Fotografovala Klára Piscová; Znojmo; 29. dubna 2022.
- Obr. 12 Hladká chodníková dlaždice v červeném odstínu
Fotografovala Klára Piscová ze soukromé sbírky manželů Kropáčových; Šatov; 13. listopadu 2021.
- Obr. 13 Čtyřdílná chodníková dlaždice ve žlutém odstínu
Fotografovala Klára Piscová ze soukromé sbírky manželů Kropáčových; Šatov; 13. listopadu 2021.
- Obr. 14 Devítidílná chodníková dlaždice v červeném odstínu
Fotografovala Klára Piscová ze soukromé sbírky manželů Kropáčových; Šatov; 13. listopadu 2021.
- Obr. 15 Dvanáctidílná chodníková dlaždice ve tmavě červeném odstínu
Fotografovala Klára Piscová; Znojmo; 29. dubna 2022, vzorek poskytl Jiří Komenda.
- Obr. 16 Varianty chodníkové dlažby a dlažby pro příjezdové cesty v katalogu továrny z roku 1877
K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim. Wien: Ed. Sieger. 1877. 4 s. Sken poskytl Bohumil Švec.
- Obr. 17 Dlažba pro příjezdové cesty v Hnanicích
Fotografovala Klára Piscová; Hnanice 17. dubna 2020
- Obr. 18 Pokládká silniční dlažby
T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol. Praha: František Rebec, [cca 1930-1942]. 16 s.
- Obr. 19 Silniční dlažba u obce Poysdorf
Schaufenster Kultur. Region [online]. 2014. 52. s. [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://docplayer.org/57843823-Kultur-region-schaufenster-europa.html>
- Obr. 20 Silniční dlažba v Českých Budějovicích na náměstí Přemysla Otakara II. Po odstranění unikátního kluziště kolem Samsonovy kašny zůstala zvlněná vzácná dlažba. Budějcká drbna - zprávy z Českých Budějovic a Jižních Čech [online]. [cit. 2020-04-22]. Dostupné z: <https://budejcka.drba.cz/zpravy/spolecnost/183-13-po-odstraneni-unikatniho-kluziste-kolem-samsonovy-kašny-zustala-zvlněna-vzacna-dlažba.html>
- Obr. 21 Silniční dlažba ve Znojmě v ulici Malá Michalská
Fotografovala Klára Piscová; Znojmo, Malá Michalská; 15. listopadu 2019
- Obr. 22 Silniční dlažba v Šatově na příjezdové cestě k nádraží a ke keramické továrně
Fotografovala Klára Piscová; Šatov, cesta k nádraží, před objektem bývalé keramické továrny; 18. října 2019
- Obr. 23 Silniční dlažba v areálu znojemského pivovaru
Fotografovala Klára Piscová; Znojmo, areál pivovaru - rekonstrukce -

VERZEICHNIS DER BILDER

- Bild 1 Verlegung der Gehsteigplatten und Pflastersteine
T., P. Erste Tonwarenfabrik, Aktiengesellschaft, in Šatov Prag: František Rebec, [cca 1930-1942]. 16 S.
- Bild 2 Mosaikplatte für Innenräume
Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 10. Mai 2020
- Bild 3 Markierung an den Mosaikplatten
Fotografiert von Klára Piscová; Znojmo; 15. November 2019
- Bild 4 Die für Ställe bestimmten Pflastersteine
T., P. Erste Tonwarenfabrik, Aktiengesellschaft, in Šatov Prag: František Rebec, [cca 1930-1942]. 16 S.
- Bild 5 Feine Platten für Außenbereiche
Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 18. Oktober 2019
- Bild 6 Glasierte Wandverkleidungsplatte
Fotografiert von Klára Piscová; Znojmo; 16. November 2019
- Bild 7 Visualisierung der Verlegung der Gehsteigplatten und Seitenrinnen
T., P. Erste Tonwarenfabrik, Aktiengesellschaft, in Šatov Prag: František Rebec, [cca 1930-1942]. 16 S.
- Bild 8 Glatte Gehsteigplatte
Fotografiert von Klára Piscová; Znojmo; 29. April 2022
- Bild 9 Vierteilige Gehsteigplatte in rotem Farbton
Fotografiert von Klára Piscová aus einer privaten Sammlung des Ehepaars Kropáč; Šatov; 13. November 2021
- Bild 10 Neunteilige Gehsteigplatte in grünem Farbton
Fotografiert von Klára Piscová; Znojmo; 29. April 2022.
- Bild 11 Nicht ausgebrannter Schloßpflaster aus der abschließenden Betriebszeit
Fotografiert von Klára Piscová; Znojmo; 29. April 2022
- Bild 12 Glatte Gehsteigplatte in rotem Farbton
Fotografiert von Klára Piscová aus einer privaten Sammlung des Ehepaars Kropáč; Šatov; 13. November 2021
- Bild 13 Glatte Gehsteigplatte in rotem Farbton
Fotografiert von Klára Piscová aus einer privaten Sammlung des Ehepaars Kropáč; Šatov; 13. November 2021
- Bild 14 Neunteilige Gehsteigplatte in rotem Farbton
Fotografiert von Klára Piscová aus einer privaten Sammlung des Ehepaars Kropáč; Šatov; 13. November 2021
- Bild 15 Zwölfteilige Gehsteigplatte in dunkelrotem Farbton
Fotografiert von Klára Piscová; Znojmo; 29. April 2022, Muster gewährt von Jiří Komenda.
- Bild 16 Varianten der Gehsteigplatten und Pflaster für Zufahrtswege im Katalog der Fabrik vom Jahr 1877
K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim. Wien: Ed. Sieger. 1877. 4 S. Scan gewährt von Bohumil Švec.
- Bild 17 Pflasterung für Zufahrtswege in Hnanice
Fotografiert von Klára Piscová; Hnanice; 17. April 2022
- Bild 18 Verlegung der Straßenpflasterung
T., P. Erste Tonwarenfabrik, Aktiengesellschaft, in Šatov Prag: František Rebec, [cca 1930-1942]. 16 S.
- Bild 19 Straßenpflasterung bei der Gemeinde Poysdorf
Schaufenster Kultur. Region [online]. 2014. 52. S. [zit. 2020-02-18]. Zu finden: <https://docplayer.org/57843823-Kultur-region-schaufenster-europa.html>
- Bild 20 Straßenpflasterung in České Budějovice auf dem Stadtplatz náměstí Přemysla Otakara II.
Nach der Entfernung des einzigartigen Eislauffläche rund um den Samson-Brunnen ist eine gewellte kostbare Pflasterung geblieben. Budějcká drbna - Nachrichten aus České Budějovice und Südböhmen [online]. [zit. 2020-04-22]. Zu finden: <https://budejcka.drba.cz/zpravy/spolecnost/183-13-po-odstraneni-unikatniho-kluziste-kolem-samsonovy-kašny-zustala-zvlněna-vzacna-dlažba.html>
- Bild 21 Straßenpflasterung in Znojmo in der Straße Malá Michalská
Fotografiert von Klára Piscová; Znojmo, Malá Michalská; 15. November 2019
- Bild 22 Straßenpflasterung in Šatov auf dem Zufahrtsweg zum Bahnhof und zu der Tonwarenfabrik
Fotografiert von Klára Piscová; Šatov, Weg zum Bahnhof, vor dem Objekt der ehemaligen Tonwarenfabrik; 18. Oktober 2019
- Bild 23 Straßenpflasterung im Areal der Brauerei in Znojmo

- zнову položená dlažba; 15. listopadu 2019
- Obr. 24 Podoba stájové dlaždice v katalogu továrny z roku 1877
K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim. Wien: Ed. Sieger. 1877. 4 s. Sken poskytl Bohumil Švec.
- Obr. 25 Podoba stájové dlaždice v katalogu továrny z let 1930-1942
T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol. Praha: František Rebec, [cca 1930-1942]. 16 s.
- Obr. 26-28 Pokládká stájových dlaždic z šatovské továrny ve stájkých královského paláce v maďarském Gödöllő
Gödöllői kastély: Lovarda és istálló. Műemlékem.hu [online]. [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: <http://www.muemlekem.hu/fotopolyazat?ho=20100829d>
- Obr. 29 Vzorník jemných a mozaikových dlaždic z roku 1901 (číslo I-XXI náleží jemným dlaždicím) vybrané vzory jsou doplněny o náhled reálného výrobku
K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim. Wien: Ed. Sieger. 1877. 4 s. Sken poskytl Bohumil Švec.
- Obr. 30 Pokládká jemných dlaždic ve vídeňském domě (vzory VII, XXI, XX)
Fliesen Museum [online]. © 2022 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://fliesenmuseum.at/>
- Obr. 31 Pokládká jemných dlaždic ve vídeňském domě (vzory IV, IVb-totožné s chodníkovou dlažbou)
Fliesen Museum [online]. © 2022 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://fliesenmuseum.at/>
- Obr. 32 Další vzor jemné dlažby
Fotografii poskytla Alena Andělová.
- Obr. 33 Další vzor jemné dlažby
Fotografii poskytla Alena Andělová.
- Obr. 34 Značení na rubové straně jemné dlaždice
Fotografii poskytla Alena Andělová.
- Obr. 35-38 Vzorek jemné dlažby před administrativní budovou továrny
Fotografovala Klára Piscová; Šatov; 18. října 2019.
- Obr. 38 Mozaiková dlažba v kostele sv. Wolfganga v Hnanicích
Fotografovala Klára Piscová; Hnanice; 17. dubna 2020.
- Obr. 39 Mozaiková dlažba v kostele Nalezení sv. Kříže ve Znojmě
Fotografovala Klára Piscová; Znojmo; 15. listopadu 2019.
- Obr. 40 Mozaiková dlažba v šatovském rodinném domě
Fotografovala Klára Piscová; Šatov; 18. října 2019.
- Obr. 41 Vzor mozaikové dlažby, která měla být použita prostorech Rakouského státního archivu a bývalého ministerstva zahraničních věcí
Fliesen Museum [online]. © 2022 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://fliesenmuseum.at/>
- Obr. 42 Mozaiková dlažba v kapli Božího hrobu v Šatově
Fotografovala Klára Piscová; kostel sv. Martina, Šatov; 26. ledna 2020.
- Obr. 43 Mozaiková dlažba v městském domě Unger ve Znojmě
Autoři fotografií: Jakub Skokan, Martin Tůma; Městský dům Unger. Stavba-web.cz [online]. [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: <https://www.stavbaweb.cz/mstsky-dm-unger-15269/clanek.html>
- Obr. 44 Mozaiková dlažba v kostele Nalezení sv. Kříže ve Znojmě
Fotografovala Klára Piscová; Znojmo; 15. listopadu 2019.
- Obr. 45 Mozaiková dlažba v kostele sv. Martina v Šatově
Fotografovala Klára Piscová; kostel sv. Martina, Šatov; 26. ledna 2020.
- Obr. 46 Vzor mozaikové dlažby, která měla být použita prostorech Rakouského státního archivu a bývalého ministerstva zahraničních věcí
Fliesen Museum [online]. © 2022 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://fliesenmuseum.at/>
- Obr. 47 Vzor mozaikové dlažby, která měla být použita prostorech Rakouského státního archivu a bývalého ministerstva zahraničních věcí
Fliesen Museum [online]. © 2022 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://fliesenmuseum.at/>
- Obr. 48 Mozaiková dlažba v kostele Nalezení sv. Kříže ve Znojmě
Fotografovala Klára Piscová; Znojmo; 15. listopadu 2019.
- Obr. 49 Vzor mozaikové dlažby, která měla být použita prostorech Rakouského státního archivu a bývalého ministerstva zahraničních věcí
Fliesen Museum [online]. © 2022 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://fliesenmuseum.at/>
- Obr. 50 Vzor mozaikové dlažby, která měla být použita prostorech Rakouského státního archivu a bývalého ministerstva zahraničních věcí
Fliesen Museum [online]. © 2022 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://fliesenmuseum.at/>
- Obr. 51 Vzor mozaikové dlažby v městském divadle Znojmo
Fliesen Museum [online]. © 2022 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://fliesenmuseum.at/>

- Fotografiert von Klára Piscová; Znojmo, Areal der Brauerei - Rekonstruktion - wieder verlegter Straßenpflaster; 15. November 2019
- Bild 24 Gestaltung des Stall-Pflastersteins im Katalog der Fabrik vom Jahr 1877
K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim. Wien: Ed. Sieger. 1877. 4 S. Scan gewährt von Bohumil Švec.
- Bild 25 Gestaltung des Stall-Pflastersteins im Katalog der Fabrik vom Jahr 1930-1942
T., P. Erste Tonwarenfabrik, Aktiengesellschaft, in Šatov Prag: František Rebec, [cca 1930-1942]. 16 S.
- Bild 26-28 Verlegung der Stall-Pflastersteine aus der Tonwarenfabrik in Šatov in den Ställen des Königspalastes im ungarischen Gödöllő
Gödöllői kastély: Lovarda és istálló. Műemlékem.hu [online]. [zit. 2022-05-06]. Zu finden: <http://www.muemlekem.hu/fotopolyazat?ho=20100829d>
- Bild 29 Musterblatt mit feinen und Mosaikplatten vom Jahr 1901 (Nummern I-XXI gehören zu feinen Platten) gewählte Muster sind um einen Blick auf ein tatsächliches Produkt ergänzt
K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim. Wien: Ed. Sieger. 1877. 4 S. Scan gewährt von Bohumil Švec.
- Bild 30 Verlegung feiner Platten in einem Haus in Wien (Muster VII, XXI, XX)
Fliesen Museum [online]. © 2022 [zit. 2022-05-02]. Zu finden: <http://fliesenmuseum.at/>
- Bild 31 Verlegung feiner Platten in einem Haus in Wien (Muster IV, IVb - identisch mit den Gehsteigplatten)
Fliesen Museum [online]. © 2022 [zit. 2022-05-02]. Zu finden: <http://fliesenmuseum.at/>
- Bild 32 Weiteres Muster der feinen Pflasterung
Fotografie gewährt von Alena Andělová.
- Bild 33 Weiteres Muster der feinen Pflasterung
Fotografie gewährt von Alena Andělová.
- Bild 34 Markierung auf der hinteren Seite der feinen Platte
Fotografie gewährt von Alena Andělová.
- Bild 35-38 Muster der feinen Pflasterung vor dem Bürogebäude der Fabrik
Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 18. Oktober 2019.
- Bild 38 Mosaikpflasterung in der Hl. Wolfgang Kirche in Hnanice
Fotografiert von Klára Piscová; Hnanice; 17. April 2020
- Bild 39 Mosaikpflasterung in der Hl. Kreuz Kirche in Znojmo
Fotografiert von Klára Piscová; Znojmo; 15. November 2019
- Bild 40 Mosaikplatten im Familienhaus in Šatov.
Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 18. Oktober 2019
- Bild 41 Muster der Mosaikpflasterung, die in den Räumlichkeiten des Österreichischen Staatsarchivs und des ehemaligen Außenministeriums angeblich benutzt wurde
Fliesen Museum [online]. © 2022 [zit. 2022-05-02]. Zu finden: <http://fliesenmuseum.at/>
- Bild 42 Mosaikpflasterung in der Hl. Grab Kapelle in Šatov.
Fotografiert von Klára Piscová; Hl. Martin Kirche; Šatov; 26. Januar 2020
- Bild 43 Mosaikpflasterung in dem Stadthaus Unger in Znojmo
Autoren der Fotografien: Jakub Skokan, Martin Tůma; Stadthaus Unger. Stavbaweb.cz [online]. [zit. 2022-05-06]. Zu finden: <https://www.stavbaweb.cz/mstsky-dm-unger-15269/clanek.html>
- Bild 44 Mosaikpflasterung in der Hl. Kreuz Kirche in Znojmo
Fotografiert von Klára Piscová; Znojmo; 15. November 2019
- Bild 45 Mosaikpflasterung in der Hl. Martin Kirche in Šatov
Fotografiert von Klára Piscová; Hl. Martin Kirche; Šatov; 26. Januar 2020
- Bild 46 Muster der Mosaikpflasterung, die in den Räumlichkeiten des Österreichischen Staatsarchivs und des ehemaligen Außenministeriums angeblich benutzt wurde
Fliesen Museum [online]. © 2022 [zit. 2022-05-02]. Zu finden: <http://fliesenmuseum.at/>
- Bild 47 Muster der Mosaikpflasterung, die in den Räumlichkeiten des Österreichischen Staatsarchivs und des ehemaligen Außenministeriums angeblich benutzt wurde
Fliesen Museum [online]. © 2022 [zit. 2022-05-02]. Zu finden: <http://fliesenmuseum.at/>
- Bild 48 Mosaikpflasterung in der Hl. Kreuz Kirche in Znojmo
Fotografiert von Klára Piscová; Znojmo; 15. November 2019
- Bild 49 Muster der Mosaikpflasterung, die in den Räumlichkeiten des Österreichischen Staatsarchivs und des ehemaligen Außenministeriums angeblich benutzt wurde
Fliesen Museum [online]. © 2022 [zit. 2022-05-02]. Zu finden: <http://fliesenmuseum.at/>
- Bild 50 Muster der Mosaikpflasterung, die in den Räumlichkeiten des Österreichischen Staatsarchivs und des ehemaligen Außenministeriums angeblich benutzt wurde
Fliesen Museum [online]. © 2022 [zit. 2022-05-02]. Zu finden: <http://fliesenmuseum.at/>
- Bild 51 Muster der Mosaikpflasterung, die in den Räumlichkeiten des Österreichischen Staatsarchivs und des ehemaligen Außenministeriums angeblich benutzt wurde
Fliesen Museum [online]. © 2022 [zit. 2022-05-02]. Zu finden: <http://fliesenmuseum.at/>

Obr. 52 Vzor mozaikové dlažby, která měla být použita prostorech Rakouského státního archivu a bývalého ministerstva zahraničních věcí

Fliesen Museum [online]. © 2022 [cit. 2022-05-02].

Dostupné z: <http://fliesenmuseum.at/>

Obr. 53 Mozaiková dlažba v kostele Nalezení sv. Kříže ve Znojmě

Fotografovala Klára Piscová; Znojmo; 15. listopadu 2019.

Obr. 54 Mozaiková dlažba v kostele sv. Martina v Šatově

Fotografovala Klára Piscová; kostel sv. Martina, Šatov; 26. ledna 2020.

Obr. 55 Mozaiková dlažba v domě bývalé šatovské cukrárny

Fotografovala Klára Piscová; Šatov; 13. listopadu 2021

Obr. 56 Další dohledaný vzor mozaikové dlažby v secesním stylu

Fotografovala Klára Piscová; Šatov; leden 2020.

Obr. 57, 58 Mozaiková dlažba dřive uložená v kostele sv. Wolfganga v Hnanicích

Fotografii poskytla Bc. Jana Hýžová, 8. dubna 2020, Hnanice

Obr. 59 Další dohledaný vzor mozaikové dlažby

Fotografovala Klára Piscová; Šatov; 10. května 2020.

Obr. 60-67 Katalog továrny vyobrazující většinu vzorů jemné a mozaikové dlažby

K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellweg & Comp. in Schattau bei Znaim. Wien: Ed. Sieger. 1877. 4 s. Sken poskytl Bohumil Švec.

Obr. 68 Glazovaná obkladová dlaždice nalezena v šatovském rodinném domě

Fotografovala Klára Piscová; Znojmo; 16. listopadu 2019.

Obr. 69 Glazovaná obkladová dlaždice nalezena v šatovském rodinném domě

Fotografovala Klára Piscová; Šatov; 21. listopadu 2021; objekt poskytli manželé Vrbovi.

Obr. 70 Značení na rubové straně obkladové dlaždice

Fotografovala Klára Piscová; Znojmo; 16. listopadu 2019.

Obr. 71, 72 Bílé šatovské obkladové dlaždice doplněné o velkoprostorovou malbu, umístění v Ottově pavilonu lázni Kyselka

IRE. Falešná zed' v lázních Kyselka zakrývala unikátní mozaiku z 19. století. Česká televize [online]. 13. 7. 2015 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1560712-falesna-zed-v-laznich-kyselka-zakrývala-unikatni-mozaiku-z-19-stoleti>

Obr. 73 Vizualizace obrubníku v katalogu z let 1930-1940

T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol. Praha: František Rebec, [cca 1930-1942]. 16 s.

Obr. 74 Fotografie obrubníku

Fotografovala Klára Piscová; Šatov; 10. května 2020.

Obr. 75 Vizualizace mléčného žlábků v katalogu z let 1930-1940

T., P. První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol. Praha: František Rebec, [cca 1930-1942]. 16 s.

Obr. 76 Vizualizace stromového obrubníku zasazeného do dlažby v katalogu z roku 1877

K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellweg & Comp. in Schattau bei Znaim. Wien: Ed. Sieger. 1877. 4 s. Sken poskytl Bohumil Švec.

Obr. 77 Vizualizace stromového obrubníku v katalogu z roku 1877

K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellweg & Comp. in Schattau bei Znaim. Wien: Ed. Sieger. 1877. 4 s. Sken poskytl Bohumil Švec.

Obr. 78 Fotografie Ochranného oblouku

Fotografovala Klára Piscová; Šatov; 21. listopadu 2021; objekt poskytli manželé Vrbovi.

Obr. 79 Část kameninového odpadního potrubí

Fotografovala Klára Piscová; Šatov 29. dubna 2022.

Obr. 80 Kameninový trativod

Fotografovala Klára Piscová; Šatov 29. dubna 2022.

Obr. 81 Část kameninového potrubí

Fotografovala Klára Piscová; Šatov 29. dubna 2022.

Obr. 82 Zaměstnanci továrny a kameninové výrobky s formami (komínové násady, nádoby, vázy, kameninové potrubí, kouřovody/teploměry) okolo roku 1920

VILDOMEK, Vědomil a František KLUČKA. Poštorenské keramické závody, národní podnik závod Šatov: 1873-1973. Poštorná: Poštorenské keramické závody, 1973, s. 27.

Obr. 83 Menší nádoba na potraviny

Fotografovala Klára Piscová; Šatov 375; 23. listopadu 2019.

Obr. 84 Větší nádoba na potraviny

Fotografovala Klára Piscová; Šatov 441; 23. listopadu 2019.

Obr. 85 Větší nádoba na potraviny, detail úchytky

Fotografovala Klára Piscová; Šatov 441; 23. listopadu 2019.

Obr. 86 Glazované obrubníky užitě pro lemování hrobu

Fotografovala Klára Piscová; Šatov; 13. listopadu 2021.

Fliesen Museum [online]. © 2022 [zit. 2022-05-02]. Zu finden: <http://fliesenmuseum.at/> Bild 51 Muster der Mosaikpflasterung im Stadttheater in Znojmo

Fliesen Museum [online]. © 2022 [zit. 2022-05-02]. Zu finden: <http://fliesenmuseum.at/>

Bild 52 Muster der Mosaikpflasterung, die in den Räumlichkeiten des Österreichischen Staatsarchivs und des ehemaligen Außenministeriums angeblich benutzt wurde

Fliesen Museum [online]. © 2022 [zit. 2022-05-02]. Zu finden: <http://fliesenmuseum.at/> Bild 53 Mosaikpflasterung in der Hl. Kreuz Kirche in Znojmo Fotografiert von Klára Piscová; Znojmo; 15. November 2019

Bild 54 Mosaikpflasterung in der Hl. Martin Kirche in Šatov

Fotografiert von Klára Piscová; Hl. Martin Kirche; Šatov; 26. Januar 2020

Bild 55 Mosaikplatten im Haus der ehemaligen Konditorie in Šatov.

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 13. November 2021

Bild 56 Weiteres gefundenes Muster der Mosaikpflasterung im Jugendstil

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; Januar 2020.

Bild 57, 58 Mosaikpflasterung, die früher in der Hl. In Hnanice.

Fotografie gewährt von Bc. Jana Hýžová, 8. April 2020, Hnanice

Bild 59 Weiteres gefundenes Muster der Mosaikpflasterung

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 10. Mai 2020.

Bild 60-67 Katalog der Fabrik, in dem die meisten Muster der feinen und Mosaikpflasterung dargestellt sind

K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellweg & Comp. in Schattau bei Znaim. Wien: Ed. Sieger. 1877. 4 S. Scan gewährt von Bohumil Švec.

Bild 68 Die glasierte Verkleidungsplatte wurde im Familienhaus in Šatov gefunden.

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 16. November 2019

Bild 69 Die glasierte Verkleidungsplatte wurde im Familienhaus in Šatov gefunden.

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 21. November 2021; Objekt gewährt vom Ehepaar Vrba.

Bild 70 Markierung auf der hinteren Seite der Verkleidungsplatte

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 16. November 2019.

Bild 71, 72 Weiße Verkleidungsplatten aus Šatov, ergänzt um eine Großformatmalerei, platziert im Quellentempel im Kurort Kyselka

Scheinwand im Kuort Kyselha hat eine einzigartige Mosaik vom 19. Jgd. verdeckt. Tschechisches Fernsehen [online]. 13. 7. 2015 [zit. 2022-05-02]. Zu finden: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1560712-falesna-zed-v-laznich-kyselka-zakrývala-u-nikatni-mozaiku-z-19-stoleti>

Bild 73 Visualisierung des Randsteins im Katalog aus den Jahren 1930-1940

T., P. Erste Tonwarenfabrik, Aktiengesellschaft, in Šatov Prag: František Rebec, [cca 1930-1942]. 16 S.

Bild 74 Fotografie des Randsteins

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 10. Mai 2020

Bild 75 Visualisierung der flachen Rinne im Katalog aus den Jahren 1930-1940

T., P. Erste Tonwarenfabrik, Aktiengesellschaft, in Šatov Prag: František Rebec, [cca 1930-1942]. 16 S.

Bild 76 Visualisierung eines Baumrandsteins, eingesetzt in die Pflasterung im Katalog aus dem Jahr 1877

K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellweg & Comp. in Schattau bei Znaim. Wien: Ed. Sieger. 1877. 4 S. Scan gewährt von Bohumil Švec.

Bild 77 Visualisierung eines Baumrandsteins im Katalog aus dem Jahr 1877

K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellweg & Comp. in Schattau bei Znaim. Wien: Ed. Sieger. 1877. 4 S. Scan gewährt von Bohumil Švec.

Bild 78 Fotografie eines Schutzbogens.

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 21. November 2021; Objekte gewährt vom Ehepaar Ing.

Bild 79 Ein Teil des Steinzeug-Abwasserrohrs

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov 29. April 2022.

Bild 80 Steinzeug-Dränleitung

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 29. April 2022

Bild 81 Ein Teil einer Steinzeugrohrleitung

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 29. April 2022

Bild 82 Mitarbeiter der Fabrik und Steinzeugprodukte mit Formen (Kaminaufsätze, Gefäße, Vasen, Steinzeugrohre, Rauchrohre/Wärmerohre) rund 1920

VILDOMEK, Vědomil a František KLUČKA. Keramikwerke in Poštorná, volkseigener Betrieb, Werk Šatov: 1873-1973. Poštorná: Keramikwerke in Poštorná, 1973, S. 27.

Bild 83 Kleineres Speisengefäß

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov 375; 23. November 2019

Bild 84 Größeres Speisengefäß

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov 441; 23. November 2019

Obr. 87 Detail glazovaného obrubníku

Fotografovala Klára Piscová; Šatov; 13. listopadu 2021.

Obr. 88 Bohatě zdobená zahradní váza amforovitého tvaru vytvořena pro Světovou výstavu v roce 1900 (aktuálně neznámé uložení)

Fotografii poskytla Hana Winklerová a PhDr. Jan Kozdas; foceno před rokem 2000

Obr. 89 Zachovalá zahradní váza dodnes sloužící svému účelu

Fotografovala Klára Piscová; Šatov 18. října 2019.

Obr. 90 Dekorační plastika koňské hlavy, která zdobila koňské stáje

Fotografovala Klára Piscová; Šatov, dělnické domy; 18. října 2019.

Obr. 91 Kameninové hospodářské koryto

Fotografovala Klára Piscová; Hnanice; 17. dubna 2020.

Obr. 92 Slinutá cihla

Fotografii poskytla Alena Andělová.

Obr. 93 Slinuté cihly s vlisovanými drážkami použité pro dláždění

Fotografovala Klára Piscová; Šatov; 26. ledna 2020.

Obr. 94 Běžná stavební cihla

Fotografii poskytla Alena Andělová.

Obr. 95 Část slinuté cihly

Fotografii poskytla Alena Andělová.

Obr. 96-103 Drobné keramické dekorační předměty

Fotografovala Klára Piscová; předměty poskytli: Pavla Bialasová, Štěpán Jančík, Ing. Františka Jahodová, Petr Novák, Alena Špetíková.

Obr. 104 Reklamní inzerce továrny v periodiku Znaimer Wochenblatt rok 1894

Znaimer Wochenblatt. Znaim, 1894, roč. 45, č. 42.

Obr. 105 Z originálu překreslený schématický plán areálu továrny a přilehlého nádraží z roku 1927

Poskytl Ing. Zdeněk Jaroš z originálu MZA, K282 Poštorenské keramické závody, s. p., Břeclav, kart. 37, složka: Kantína v Šatově 1906-1950.

Obr. 106 Označení lícni strany exteriérové dlažby slovy: C. Schlimp Mayseder-gasse 4 WIEN

Fotografie - Oficiální stránky obce Havraníky. Oficiální stránky obce Havraníky [online]. ©2020, 21.9.2014 [cit. 30. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.havraniky.cz/fotografie/?pageshowing=6>

Obr. 107 Označení lícni strany interiérové dlažby slovy: C. Schlimp Schattau. (Šatov)

Vlastní fotografie, říjen 2019, Znojmo kostel Nalezení sv. Kříže.

Obr. 108 Reálné označení výrobku oválným logem, konkrétně značení na zahradní keramické váze

Vlastní foto s povolením majitele objektu Karla Hulána, říjen 2019, Šatov.

Obr. 109 Oválné logo pro značení keramických výrobků

PÁTÝ, Petr a Jiří PRIGELHOFER. Keramické řemeslo na Znojemsku. Znojmo: Jihomoravské muzeum ve Znojmě, 1983, nečíslováno.

Obr. 110 Značení výrobků od roku 1898 patrně do roku 1973 v podobě velkého písmene S ohraničeného neobvyklým trojúhelníkovým obrazcem

Fotografii vzorku ze své sbírky poskytla Alena Andělová

Obr. 111 Značení slovy: „Schlimp I. Seilergasse 14 Wien“ na lícni straně exteriérové dlažby položené patrně v letech 1909/1910 u vily Meran v rakouské obci Weidling

Villa Meran Weidling Klosterneuburg [online]. [cit. 5. 3. 2020].

Dostupné z: <https://www.villa-meran.at>

Obr. 112 První varianta nového loga

Skenováno z originálního výkresu Františka Texla, originál uložen ve vlastní sbírce.

Obr. 113 Druhá varianta nového loga

VILDOMEK, Vědomil a František KLUČKA. Poštorenské keramické závody, národní podnik závod Šatov: 1873-1973. Poštorná: Poštorenské keramické závody, 1973, s. 6.

Závěrečný obrázek: zaměstnanci továrny a kameninové výrobky (okolo roku 1920)

VILDOMEK, Vědomil a František KLUČKA. Poštorenské keramické závody, národní podnik závod Šatov: 1873-1973. Poštorná: Poštorenské keramické závody, 1973, s. 27.

Bild 85 Größeres Speisengefäß für Lebensmittel, Detail des Handgriffs

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov 441; 23. November 2019

Bild 86 Glasierte Randsteine, benutzt für Grabeinfassung.

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 13. November 2021

Bild 87 Detail eines glasierten Randsteins

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 13. November 2021

Bild 88 Reich verzierte Gartenvase in Amphora-Form, die für die Weltausstellung im Jahr 1900 hergestellt wurde (derzeit unbekannte Platzierung)

Fotografie gewährt von Hana Winklerová und PhDr. Jan Kozdas; fotografiert vor dem Jahresende 2000

Bild 89 Gut erhaltene Gartenvase, die bis heute ihrem Zweck dient

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 18. Oktober 2019

Bild 90 Dekorative Plastik eines Pferdekopfes, die Pferdeställe verziert hat

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov, Arbeiterhäuser; 18. Oktober 2019.

Bild 91 Steinzeug-Futtertrog

Fotografiert von Klára Piscová; Hnanice; 17. April 2020

Bild 92 Gesinterter Ziegel

Fotografie gewährt von Alena Andělová.

Bild 93 Gesinterter Ziegel mit eingepressten Rillen, benutzt für Pflasterung

Fotografiert von Klára Piscová; Šatov; 26. Januar 2020.

Bild 94 Üblicher Bauziegel

Fotografie gewährt von Alena Andělová.

Bild 95 Teil eines gesinterter Ziegels

Fotografie gewährt von Alena Andělová.

Bild 96-103 Kleine dekorative keramische Gegenstände

Fotografiert von Klára Piscová; Gegenstände gewährt von Pavla Bialasová, Štěpán Jančík, Ing. Františka Jahodová, Petr Novák, Alena Špetíková.

Bild 104 Werbeanzeige der Fabrik im Periodikum

Znaimer Wochenblatt Jahr 1894 Znaimer Wochenblatt. Znaim, 1894, Jhg. 45, Nr. 42.

Obr. 105 Z originálu překreslený schématický plán areálu továrny a přilehlého nádraží z roku 1927

Poskytl Ing. Zdeněk Jaroš z originálu MZA, K282 Poštorenské keramické závody, s. p., Břeclav, kart. 37, složka: Kantína v Šatově 1906-1950.

Bild 106 Markierung der Vorderseite der Platte für Außenbereiche mit Worten: C. Schlimp Mayseder-gasse 4 WIEN

Fotografie - Offizielle Seiten der Gemeinde Havraníky. Offizielle Webseite der Gemeinde Havraníky [online]. ©2020, 21.9.2014 [zit. 30. 4. 2020]. Zu finden: <https://www.havraniky.cz/fotografie/?pageshowing=6>

Bild 107 Markierung der Vorderseite der Platte für Innenbereiche mit Worten: C. Schlimp Schattau. (Šatov) Eigene

Fotografie, Oktober 2019, Znojmo Hl. Kreuz Kirche.

Bild 108 Tatsächliche Markierung eines Produktes mit ovalem Logo, konkret

Markierung an der keramischen Gartenvase Eigene

Fotografie mit Genehmigung des Eigentümers des Objektes Karel Hulán, Oktober 2019, Šatov.

Bild 109 Ovaler Logo für die Markierung keramischer Produkte

PÁTÝ, Petr und Jiří PRIGELHOFER. Keramischer Beruf in der Region von Znojmo. Znojmo: Südmährisches Museum in Znojmo, 1983, nicht nummeriert

Bild 110 Markierung der Produkte seit dem Jahr 1898 anscheinend bis zum Jahr 1973 in Form einer großen Buchstabe S begrenzt mit einer unüblichen dreieckigen Grafik

Fotografie eines Musters gewährt von Alena Andělová aus ihrer Sammlung

Bild 111 Markierung mit Worten: „Schlimp I. Seilergasse 14 Wien“ auf der Vorderseite der Pflasterung für Außenräume, verlegt anscheinend in den Jahren 1909/1910 bei der Vila Meran in der österreichischen Gemeinde Weidling

Villa Meran Weidling Klosterneuburg [online]. [zit. 5. 3. 2020]. Zu finden: <https://www.villa-meran.at>

Bild 112 Erste Variante des neuen Logos

Gescannt von der Originalzeichnung vom František Texl, das Original ist in eigener Sammlung aufbewahrt.

Bild 113 Zweite Variante des neuen Logos

VILDOMEK, Vědomil a František KLUČKA. Keramikwerke in Poštorná, volkseigener Betrieb, Werk Šatov: 1873-1973. Poštorná: Keramikwerke in Poštorná, 1973, S. 6.

Hinterdeckelbild, Mitarbeiter der Fabrik und Steinzeugprodukte (rund 1920)

VILDOMEK, Vědomil a František KLUČKA. Keramikwerke in Poštorná, volkseigener Betrieb, Werk Šatov: 1873-1973. Poštorná: Keramikwerke in Poštorná, 1973, S. 27.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

INTERNETOVÉ PRAMENY

- CALTANA, Diego. *Carl Schlimp. Architektenlexikon* [online]. Videň: Architekturzentrum Wien, 2017 [cit. 14. 4. 2022]. Dostupné z: <http://www.architektenlexikon.at/de/1257.htm>
- Villa Meran Weidling Klosterneuburg [online]. [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.villa-meran.at/>

ORÁLNÍ PRAMENY

- Rozhovor s panem Josefem Ryzím. Vedla Bc. Klára Piscová a Mgr. Danuše Šmerdová, dne 13. února 2022 v Borovanech.
- Rozhovor s paní Martou Kropáčovou. Vedla Klára Piscová, dne 13. listopadu 2021 v Šatově.
- Rozhovor s manžely Petrem Novákem a Ing. Františkou Jahodovou. Vedla Klára Piscová a Mgr. Danuše Šmerdová dne 14. listopadu 2021 v Šatově.
- Rozhovor s pamětnicí Mgr. Danuší Šmerdovou. Vedla Klára Piscová dne 21. listopadu 2021 v Šatově.
- Rozhovor s pamětnicí Pavlou Bialasovou. Vedla Klára Piscová dne 8. října 2021 v Šatově.
- ŠMERDOVÁ, Danuše. Osobní sdělení pamětnice, dne 24. března 2020.

ARCHIVNÍ PRAMENY

- Moravský zemský archiv (MZA), K282 Poštorenské keramické závody, s. p., Břeclav, kart. 37, složka: Povolení zprovoznění, živnostenskopravní schválení, dokument: dopis ze dne 27. dubna 1955, ve věci dopisu: *Stručný postup výroby v Šatově*.
- PRYCL, Antonín. *Kronika Šatov, okres Znojmo I. z let 1961-?*.
- Rakouský státní archiv (OeStA), sign.: AT-OeStA/AVA Inneres Mdl STEF A Hofbauk. 74.38, název: *Offerte auf Herstellung der Pflasterung aus Mettflacherplatten beim Bau des Haus-, Hof- und Staatsarchivs (Protokoll aufgenommen beim Hofbau-Komitee)*, nečíslováno.
- Státní okresní archiv Znojmo (SOKA), fond 872 Okresní úřad Znojmo, značka ZIOÚ, kart. 664.
- Výroční zprávy první šatovské továrny na hliněné zboží akciové společnosti, dříve C. Schlimp, Videň - Wien za rok 1939.

PUBLIKACE

- PARTRIDGE, Agnieszka. *Potęga Ornamentu*. Kraków: Universitas, 2017. 829 s., ISBN 97883-242-3152-2
- VILDOMEČ, Vědomil a František KLUČKA. *Poštorenské keramické závody, národní podnik závod Šatov: 1873-1973*. Poštorná: Poštorenské keramické závody, 1973.

PERIODIKA

- Badener Zeitung*. Baden, 1898, roč. 18, č. 45.
- Der Bautechniker*. Wien, 1901, roč. 21, č. 18.
- Der Civil-Techniker*. Wien, 1888, roč. 10, č. 32.
- Der Civil-Techniker*. Wien: A. Scharf, 1879, roč. 1, č. 22.
- Der Civil-Techniker*. Wien: A. Scharf, 1880, roč. 2, č. 5.
- Der Civil-Techniker*. Wien: A. Scharf, 1883, roč. 5, č. 31.
- Lidové noviny*. Brno, 1894, roč. 2, č. 182.
- Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch*. Wien, 1919. 60 s.
- Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch*. Wien: Johann N. Vernay, 1897, roč. 35, část Allgemeine Anzeigen.
- Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch: 50 Jahre Wiener Arbeit*. Wien, 1912. 60 s.
- Znaimer Wochenblatt*. Znaim, 1879, roč. 30, č. 23.
- Znaimer Wochenblatt*. Znaim, 1879, roč. 30, č. 38.
- Znaimer Wochenblatt*. Znaim, 1894, roč. 45, č. 42.

DALŠÍ ZDROJE

- K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim.
- RYŽÍ, Josef. Dokument s názvem: *Stručný výtah historie závodu Keramika Šatov*. Poskytnuto z osobní sbírky pana Josefa Ryzího.
- T., P. *První šatovská továrna na hliněné zboží akc. spol.* Praha: František Rebec, [cca 1930-1942].

VERZEICHNIS DER BENUTZTEN UNTERLAGEN UND LITERATUR

UNTERLAGEN VOM INTERNET

- CALTANA, Diego. *Carl Schlimp. Architektenlexikon* [online]. Wien: Architekturzentrum Wien, 2017 [zt. 14. 4. 2022]. Zu finden: <http://www.architektenlexikon.at/de/1257.htm>
- Villa Meran Weidling Klosterneuburg [online]. [zit. 5. 3. 2020]. Zu finden: <https://www.villa-meran.at/>

ORÁLNÍ PRAMENY

- Gespräch mit Herrn Josef Ryzí. geführt von Bc. Klára Piscová und Mgr. Danuše Šmerdová, am 13. Februar 2022 in Borovany
- Gespräch mit Frau Marta Kropáčová. Geführt von Klára Piscová, am 13. November 2021 in Šatov.
- Gespräch mit dem Ehepaar Petr Novák und Ing. Františka Jahodová. Geführt von Klára Piscová und Mgr. Danuše Šmerdová, am 14. November 2021 in Šatov
- Gespräch mit der Zeugin der alten Zeiten Mgr. Danuše Šmerdová. Geführt von Klára Piscová, am 21. November 2021 in Šatov.
- Gespräch mit der Zeugin der alten Zeiten Pavla Bialasová. Geführt von Klára Piscová, am 8. Oktober 2021 in Šatov.
- ŠMERDOVÁ, Danuše. Persönliche Mitteilung der Zeugin der alten Zeiten, am 24. März 2020.

ARCHIVUNTERLAGEN

- Mährisches Landesarchiv (MZA), K282 Keramikwerke Poštorná, Staatsbetrieb, Břeclav, Kart. 37, Ordner: Genehmigung der Inbetriebnahme, gewerberechtliche Genehmigung, Dokument: Brief vom 27. April 1955, im Betreff des Briefes: *Kurze Beschreibung des Produktionsverfahrens in Šatov*
- PRYCL, Antonín. *Landkreis Znojmo I. aus den Jahren 1961-?*.
- Österreichisches Staatsarchiv (OeStA), sign.: AT-OeStA/AVA Inneres Mdl STEF A Hofbauk. 74.38, Name: *Offerte auf Herstellung der Pflasterung aus Mettflacherplatten beim Bau des Haus-, Hof- und Staatsarchivs (Protokoll aufgenommen beim Hofbau-Komitee)*, nicht nummeriert.
- Staatliches Landkreischiv Znojmo (SOKA), Fond 872 Bezirksamt Znojmo, Zeichen ZIOÚ, Kart. 664.
- Výroční zprávy první šatovské továrny na hliněné zboží akciové společnosti, dříve C. Schlimp, Videň – Wien za rok 1939 (*Jahresberichte der ersten Tonwarenfabrik in Šatov, Aktiengesellschaft, früher C. Schlimp, Wien, für das Jahr 1939*).

PUBLIKATIONEN

- PARTRIDGE, Agnieszka. *Potęga Ornamentu*. Kraków: Universitas, 2017. 829 s., ISBN 97883-242-3152-2
- VILDOMEČ, Vědomil a František KLUČKA. *Keramikwerke in Poštorná, volkseigener Betrieb, Werk Šatov: 1873-1973*. Poštorná: Keramikwerke in Poštorná, 1973.

PERIODIKA

- Badener Zeitung*. Baden, 1898, Jhg. 18, Nr. 45.
- Der Bautechniker*. Wien, 1901, Jhg. 21, Nr. 18.
- Der Civil-Techniker*. Wien, 1888, Jhg. 10, Nr. 32.
- Der Civil-Techniker*. Wien: A. Scharf, 1879, Jhg. 1, Nr. 22.
- Der Civil-Techniker*. Wien: A. Scharf, 1880, Jhg. 2, Nr. 5
- Der Civil-Techniker*. Wien: A. Scharf, 1883, Jhg. 5, Nr. 31.
- Lidové noviny (Volkszeitung)*. Brno, 1894, Jhg. 2, Nr. 182
- Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch*. Wien, 1919. 60 S.
- Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch*. Wien: Johann N. Vernay, 1897, Jhg. 35, Teile Allgemeine Anzeigen.
- Wiener Kommunal-Kalender und städtisches Jahrbuch: 50 Jahre Wiener Arbeit*. Wien, 1912. 60 S.
- Znaimer Wochenblatt*. Znaim, 1879, Jhg. 30, Nr. 23.
- Znaimer Wochenblatt*. Znaim, 1879, Jhg. 30, Nr. 38.
- Znaimer Wochenblatt*. Znaim, 1879, Jhg. 45, Nr. 42.

WEITERE UNTERLAGEN

- K. k. priv. Kunst-Basalt-Fabrik von W. Hellwag & Comp. in Schattau bei Znaim.
- RYŽÍ, Josef. Dokument mit dem Namen: *Stručný výtah historie závodu Keramika Šatov (Kurzer Auszug aus der Geschichte des Werkes Keramika Šatov)*. Gewährt von persönlicher Sammlung des Herrn Josef Ryzí.
- T., P. *Erste Tonwarenfabrik, Aktiengesellschaft, in Šatov* Prag: František Rebec, [cca 1930-1942].

Závěreční obrázek: zaměstnanci továrny a kameninové výrobky (okolo roku 1920)
Hinterdeckelbild, Mitarbeiter der Fabrik und Steinzeugprodukte (rund 1920)

Publikace vznikla v návaznosti na výstavu

150 LET ŠATOVSKÉ TOVÁRNÍ NA KERAMIKU

Die Publikation entstand im Anschluss an die Ausstellung

150 JAHRE KERAMIKFABRIK IN ŠATOV

za podpory Evropského fondu pro regionální rozvoj - Interreg

mit der Unterstützung des Europäischen Fonds für Regional Entwicklung - Interreg

KPF-02-261

Autorka textu (Autor des Textes): Mgr. Klára Piscová

Německý překlad (Deutsche Übersetzung): Lenka Brabcová

Korektura textů v českém jazyce

(Korrekturlesen von Texten in tschechischer Sprache): Mgr. Danuše Šmerdová